

Základy slovenskej gramatiky

pre dobrovoľníkov Peace Corps

Tomáš DRATVA

Peace Corps / Slovakia 1997

P o ď a k o v a n i e

Vyslovujem srdečné poďakovanie dobrovoľníkom Amerických Mierových zborov

Lauren Green,
Michele Danyluk
Alison Milofsky a
Michaelovi Kellymu,

ktorí sa obetavo ujali prečítania a posúdenia rukopisu, ale najmä za vyhotovenie korektúry anglickej časti a za vecné pripomienky.

Autor

01. Obsah

02. Predslov (=Preface)	1
02.01. Kam patrí slovenský jazyk	1
02.02. Aký jazyk je slovenčina	1
03. Skratky a značky (=Abbreviations and Signs)	3
03.01. Skratky	3
03.02. Značky	4
04. Výslovnosť (=Pronunciation)	5
04.01. Aká je slovenská výslovnosť	5
04.02. Slovenská abeceda	5
04.02.01. Konsonanty	6
04.02.02. Vokály	6
04.02.03. Diftongy	6
04.03. Prízvuk a kvantita	7
04.04. Rytmický zákon	8
05. Slovné druhy (=Parts of speech)	9
05.01. Ohybné slovné druhy	9
05.02. Neohybné slovné druhy	9
05.03. Odvođené slová	9
05.03.01. Particípium	9
05.03.02. Transgresív	10
05.03.03. Deverbatívum	10
05.03.04. Deminutíva	10
05.03.05. Augmentatíva	11
05.04. Verbá (=Verbs)	11
05.04.01. Časy	12
05.04.02. Osoby	12
05.04.03. Číslo	12
05.04.04. Rody	12
05.04.05. Vidy	13
05.04.06. Spôsob	13
05.04.07. Infinitív	13
05.05. Substantíva	14
05.05.01. Rody	14
05.05.02. Číslo	14
05.05.03. Pád	15
05.06. Adjektíva	15
05.06.01. Rody	16
05.06.02. Čísla	16
05.06.03. Pády	16
05.06.04. Komparácia	16
05.07. Pronominá	16
05.07.01. Personálne pronominá	17

05.07.02. Posesívne pronominá	17
05.07.03. Demonstratívne pronominá	17
05.07.04. Relatívne pronominá	17
05.07.05.01. Rody	17
05.07.05.02. Čísla	18
05.07.05.03. Pády	18
05.07.06. opytovacie	18
05.07.07. neurčité	18
05.07.08. negatívne	18
05.08. Numerália	18
05.08.01. základné numeráliá	19
05.08.02. radové numeráliá	19
05.08.03. podielové numeráliá	19
05.08.04. druhové numeráliá	20
05.08.05. násobné numeráliá	20
05.09. Adverbiá	20
05.09.01. temporálne	21
05.09.02. lokálne	21
05.10. Interjekcie	21
05.10.01. pocity	21
05.10.02. napodobňujú zvuky	21
05.11. Prepozície	21
05.12. Konjunkcie	22
05.13. Partikuly	22
06. Verbá (= Verbs)	24
06.01. Rozdelenie verb	24
06.02. Prézent	24
06.03. Negácia	24
06.04. Verbum "byť"	25
06.05. Infinitív	25
06.06. Pravidelné verbá	25
06.07. Nepravidelné verbá	25
06.08. Celkom nepravidelné verbá	27
06.09. Préteritum pravidelné	27
06.10. Préteritum nepravidelné	27
06.11. Imperatív	28
06.11.01. Pravidelný imperatív	28
06.11.02. Verbá s 2 alebo viac konsonantmi na konci	28
06.11.03. Imperatív nepravidelný	28
06.12. Futúrum	29
06.12.01. (Nd-verbá)	29
06.12.01. Prehľad konjugácie (Nd-verbá)	29
06.13. Reflexívne verbá	30
06.14. Slovosled	30
06.14.01. v préterite	30
06.14.02. Reflexívne pronominá "sa / si"	31

06.15. Verbálny aspekt	31
06.15.01. Nedokonavé (Nd)	31
06.15.02. Dokonavé (D)	31
06.15.03. Formy Nd- a D-verba	33
06.16. Jednovidové verbá	33
06.17. Reflexívne verbá	34
06.18. Verbálne prefixy	34
07. Substantíva (=Nouns)	36
07.01. Rod	36
07.01.01. Prirodzený rod	36
07.01.02. Gramatický rod	36
07.01.03. Cudzie slová alebo geografické názvy	37
07.02. Číslo	37
07.03. Pád	37
07.03.01. Nominatív	37
07.03.02. Genitív	38
07.03.03. Datív	41
07.03.04. Akuzatív	41
07.03.05. Lokál	43
07.03.06. Inštrumentál	43
07.04. Niektoré zvláštnosti substantív	45
08. Adjektíva (=Adjectives)	48
08.01. Tvrdé adjektíva	48
08.02. Mäkké adjektíva	48
08.03.01. Rod	48
08.03.02. Číslo	48
08.03.03. Pád	49
08.04. Komparácia	51
08.04.01. Pravidelná komparácia	51
08.04.02. Sufixy po skupine konsonantov	51
08.04.03. Adjektíva so sufixom -ký,-eký, -oký	51
08.04.04. Nepravidelná komparácia	51
08.05. Posesívne adjektíva	52
08.06. Vzťahové adjektíva	52
09. Pronominá (=Pronouns)	53
09.01. Personálne pronominá	53
09.02. Demonstratívne pronominá	53
09.03. Posesívne pronominá	53
09.04. Relatívne pronominá	54
09.05. Ako deklinujeme pronominá	54
09.06. Ako deklinujeme "ja, ty, my, vy"	57
09.07. ... a niektoré pronominá	58
09.07.01. Opytovacie pronominá	58
09.07.02. Neurčité pronominá	59
09.07.03. Popieracie pronominá	60

10. Numerálie (=Numbers)	61
10.01. Základné numerálie	61
10.01.01. Číslo jeden	61
10.01.02. Čísla dva / tri / štyri	62
10.01.01. Čísla nad 5	62
10.01.04. Numerálie "obaja / oba / obe"	64
10.01.05. Numerálie sto, tisíc	64
10.02. Radové numerálie	64
10.03. Násobné numerálie	66
10.04. Čísla 1 / 2 / 3 / 4	66
10.05. Neurčité numerálie	66
10.06. "koľko / koľkí, -é" - "tolko / toľkí, -é, mnoho / mnohí, -é, "niekoľko / niekoľkí, -é"	67
11. Adverbiá (=Adverbs)	69
11.01. Tvorenie adverbí	69
11.02. Komparácia adverbí	69
11.03. Iné adverbiá	69
11.03.01. Modálne adverbiá	70
11.03.02. Lokálne adverbiá	70
11.03.03. Temporálne adverbiá	70
11.03.04. Adverbiá príčiny a okolnosti	70
11.03.05. Adverbiá miery a množstva	70
11.04. S čím sa spájajú adverbiá	70
12. Interjekcie (=Interjections)	72
12.01. vyjadrujú pocity	72
12.02. napodobňujú zvuky	72
12.03. Z niektorých interjekcií možno vytvoriť iné slovné druhy	72
13. Prepozície (=Prepositions)	73
13.01. vyjadrujú rôzne vzťahy	73
13.02. Kde stoja prepozície	73
13.02.01. pred rôznymi slovami (okrem verb)	73
13.02.02. niekedy stoja po verbách	73
13.03. Prepozícia sa vždy spája s niektorým pádom	73
13.04. Vokalizované forma	74
13.05.01. Prepozície s jedným pádom	74
13.05.02. Prepozície s dvoma pádmi	74
13.05.03. Prepozície s tromi pádmi	74
13.06. Príklady	74
14. Konjunkcie (=Conjunctions)	79
14.01. Konjunkcie majú obyčajne	79
14.02. Konjunkcie spájajú slová a vety	79
14.03. Konjunkcia obyčajne stojí medzi vetami	79
14.04. Príklady	79

15. Partikuly (=Particles)	83
15.01. Partikuly sú niekedy podobné ako konjunkcie	83
15.02. Vynechávanie partikúl	83
15.03. Partikuly obyčajne stoja pred slovom, ku ktorému patria	83
15.04. Čo vyjadrujú partikuly?	83
15.04.01. istotu	83
15.04.02. neistotu / možnosť	84
15.04.03. pochybnosť	84
15.04.04. pravdepodobnosť	84
15.04.05. určitú podmienku	84
15.04.06. pocity	84
15.04.07. želanie	84
15.04.08. ohraničenie	84
15.04.09. vysvetlenie / ohraničenie	84
15.04.10. dôraz	84
15.04.11. súhlas / nesúhlas	84
16. Rôzne (=Miscellaneous items)	85
16.01. Particípiá	85
16.01.01. Particípium trpné	85
16.01.02. Pasívum	86
16.01.03. Particípium činné	86
16.01.04. Prechodník	87
16.02. Deverbatívum	87
16.03. Adjektíva používané ako substantíva	88
16.03.01. Mená, ktoré majú formu adjektív	88
16.03.02. Veci a zvieratá	88
16.04. Priama a nepriama reč	89
16.04.01. Oznamovacia veta	89
16.04.02. Rozkazovacia veta	89
16.04.01. Opytovacia veta	89
16.05. Kondicionál	90
16.05.01. Kondicionál futúra	90
16.05.02. Kondicionál prézenta a préteriá	90
16.05.03. Iné použitie "by"	90
16.05.04. Slovosled pri kondicionáli	91
16.06. Posesívne pronomen "svoj"	91
16.07. Verbá s datívom a akuzatívom	92
16.07.01. Niektoré verbá majú dat. aj. akuz.	92
16.07.02. Ak používame pronominá, musí byť poradie vždy dat. - akuz.	92
16.08. Demonstratíva "tento / táto / toto", "tamten / tamtá / tamto"	93
16.09. "ešte", "už"	93
16.09.01. ešte	93
16.09.02. už	94

16.10. Aké prepozície používame po otázkach "Kam? / Kde? / Odkiaľ?"	94
16.11. Otázky	95
16.11.01. Zisťovacie otázky	95
16.11.02. Doplnňovacie otázky	95
16.11.03. Vylučovacie otázky	95
17. Tabuľky (=Tables)	

Ú v o d

Základy slovenskej gramatiky sú určené jednak pre záujemcov o normatívnu slovenskú gramatiku, jednak pre tých učiacich sa, ktorí si potrebujú overiť niektoré nejasnosti. Učebný text nadväzuje na Slovenčinu - Učebnicu a Slovenčinu - Cvičebnicu vydané pre potreby kurzov Amerických Mierových zborov (Peace Corps). *Základy slovenskej gramatiky* nie sú spracované vo forme učebnice, ale v tradičných, hoci zjednodušených a cudzincovi prístupných vysvetlivkách s príkladmi.

Text je členený podľa slovných druhov a delený podľa desatinnej sústavy, čo umožňuje ľahké vyhľadanie potrebného javu. Pod týmito číslami sú jednotlivé časti zoradené i v obsahu.

Keďže je text určený najmä pre anglicky hovoriacich záujemcov z radov dobrovoľníkov Amerických Mierových zborov (Peace Corps), sú termíny a príklady v texte preložené do anglického jazyka. Navyše je pridaná samostatná anglická časť, ktorá je však len prekladom a vysvetlením časti slovenskej. Nie je teda možné používať ju bez časti slovenskej; je iba jej doplnkom pre jazykovo menej zdatných užívateľov. Anglická časť neobsahuje nijaké príklady a nie sú preložené ani tie časti slovenského textu, o ktorom sa nazdávame, že je dostatočne zrozumiteľný, alebo ktorý nepodáva v podstate nijaké nové informácie (ako napr. časti 05.01-05.02, 06.09 - 06.12 a iné). Kvôli úplnosti však uvádzame všetky časti, i keď len s udaním čísla a prekladom titulu.

Text je určený aj pre vyučujúcich slovenčiny ako cudzieho jazyka, ktorí v ňom rýchlo nájdu vhodný spôsob vysvetlenia nového gramatického javu aj s príkladmi.

Text je doplnený prehľadnými tabuľkami deklinácie.

02. Predslov

02.01. Kam patrí slovenský jazyk?

Indoeurópska jazyková rodina je najväčšia jazyková rodina na svete. Patria do nej také veľké skupiny jazykov, ako sú *jazyky románske* (francúzsky, taliansky, španielsky, portugalský, rumunský ap.), *germánske* (anglický, nemecký, švédsky, nórsky a dánsky), *baltské, keltské jazyky, grécky, albánsky, arménsky jazyk*, ale tiež jedna z najväčších skupín, *jazyky slovanské*. Slovanské jazyky delíme na *východo-slovanské* (ruský, bieloruský a ukrajinský jazyk), *južnoslovanské* (bulharský, macedónsky, srbský, chorvátsky a slovinský jazyk) a *západoslovanské jazyky* (poľský, lužickosrbský, český a slovenský).

Slovenčine najbližší jazyk je čeština, takže Česi a Slováci môžu bez problémov jeden druhému rozumieť. Slovenčina sa používa nielen na Slovensku, kde je štátnym jazykom, ale aj v iných krajinách, kde žijú slovenskí emigranti (USA, Maďarsko, bývalá Juhoslávia, Rumunsko, Poľsko, Kanada atď.)

02.02. Aký jazyk je slovenčina?

Slovenčina patrí medzi *jazyky flektívne*. To znamená, že skoro všetky slová môžu meniť svoju formu, a takto vyjadrujú vzťahy medzi sebou, alebo vyjadrujú rôzne gramatické javy (čas, číslo, rod, pád atď.). Na tieto zmeny sa najčastejšie používajú prefixy, sufixy a infixy, napr.:

PREFIXY:	ísť - odísť (=to go - to go away)	
	robím - nerobím	(=I do - I don't do)
	užívať - zneužívať	(=to use - to misuse)
	nastúpiť - vystúpiť	(=to get on - to get off)
SUFFIXY:	spal - spala - spalo	(=he slept - she slept - it slept)
	starý dom	- v starom dome
	(=[an] old house	- in [an] old house)
	moje knihy	- v mojich knihách
	(=my books	- in my books)
INFIXY:	okná	- mnoho okien
	(=windows	- many windows)
	časníčky	- päť časníčok
	(=waitresses	- five waitresses)
	chodili sme	- chodievali sme
	(=we went	- we used to go)

Tento systém zmien v slove iste nie je jednoduchý, ale pre jeho používanie existujú dosť presné pravidlá a okrem toho dáva možnosť veľmi presne sa vyjadrovať.

03. Skratky a značky

03.01. Skratky

Čísla (=numbers)

- sg. - singulár (jednotné číslo =singular)
pl. - plurál (množné číslo =plural)

Slovné druhy (=parts of speech)

- subst. - substantívum (podstatné meno =noun)
adj. - adjektívum (prídavné meno =adjective)
adv. - adverbium (príslovka =adverb)

Pády (=cases)

- nom. - nominatív (1. pád =nominative case)
gen. - genitív (2. pád =genitive case)
dat. - datív (3. pád =dative case)
akuz. - akuzatív (4. pád =accusative case)
lok. - lokál (6. pád =locative case)
inštr. - inštrumentál (7. pád =instrumental case)

Rody (=genders)

- Mž - maskulínium životné (=masculine animate)
Mn - maskulínium neživotné (=masculine inanimate)
F - feminínium (=feminine)
N - neutrum (=neuter)

Vidy (=verbal aspects)

- (Nd) - nedokonavé verbum (=imperfective verb)
(D) - dokonavé verbum (=perfective verb)

Iné skratky (=other abbreviations)

- ap., a pod. - a podobne (=and similar)
atď. - a tak ďalej (=etc.; and so on)
napr. - napríklad (=e.g.; for example)
pozri - see
t.j. - to je / to jest (=i.e.; that means)
tzv. - takzvaný (=so called)

03.02. Značky

~	- ľubovoľné zakončenie základu	(=any ending of the root of the word)
-	- krátky vokál	(=short vowel)
-	- dlhý vokál alebo diftong	(=long vowel or diphtong)
=	- tvrdý konsonant	(=hard consonant)
=	- mäkký konsonant	(=soft consonant)
==	- dva konsonanty alebo skupina konsonantov	(=two or more consonants)
=O	- nulový sufix	(=no ending, zero suffix)
=ie=/=o=	- infix (vsuvka =infix)	
/	- alebo, tiež	(=or/also)
----->	- mení sa na ...	(=changes into...)

04. Výslovnosť

04.01. Aká je slovenská výslovnosť?

Slovenčina má *fonetickú výslovnosť*, to znamená, že musíme vysloviť každé písmeno, ktoré je napísané, a musíme napísať všetko, čo je vyslovené. Každé písmeno zodpovedá jednej hláske, ktorej výslovnosť sa nemení.

Teda **c** je vždy **c**, alebo **g** je vždy **g**, či za ním nasleduje **e, i** alebo **a, o, u**, resp. **konsonant**. To isté platí o všetkých konsonantoch (**ch, s, h, j**, atď.) a vokáloch (**a, e, i, o, u, y**).

C v slovách ako "citrón" (=lemon), "cukor" (=sugar) alebo "americký" (=American) čítame vždy ako **c**!

G v slovách ako "gitara" (=guitar), "guma" (=rubber, eraser), "generál" (=general / a high rank in the army /) čítame vždy ako **g**!

Ch v slovách ako "chuť" (=appetite/taste), "charakter" (=character), "kuchyňa" (=kitchen), "chudý" (=thin, not fat) čítame vždy ako **ch**!

A v slovách ako "apríl" (=April), "Adam" (=Adam), "babka" (=grandmother) čítame vždy ako **a**!

U v slovách ako "budova" (=building), "ulica" (=street), "univerzita" (=university) čítame vždy ako **u**! A tak ďalej.

Výnimkou sú cudzie slová alebo mená, ktoré obyčajne čítame tak, ako v pôvodnom jazyku: *Cervantes* [Servantes], *gin* [džin], *gentleman* [džentlmen], *Charlie* [Čarli], *Dumas* [Düma], *Byron* [Bajron], atď., atď.

Slovenčina nemá tzv. *nemé* písmená, ktoré sa píšú, ale nevyslovujú:

H musíme tiež vždy vysloviť, napr. v slovách "hodina", "hovoriť" vyslovujeme ako anglické "have", "head", "hat", ale nie ako "hour".

Slovenčina má len tri skupiny písmen, ktoré vyslovujeme ako jednu hlásku:

- ch: "chodiť" (=to go), "chlieb" (=bread)
- dz: "hádzať" (=to throw), "medzi" (=between)
- dž: "džem" (=jam), "džez" (=jazz)

04.02. Slovenská abeceda

Slovenská abeceda používa latinské písmená a má:

- konsonanty - **b, c, d, f, g, h, ch, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, x, z**
- vokály - **a, e, i, o, u, y**
- diftongy - **ia, ie, iu, ô** (čítame "uo")

04.02.01 Konsonanty

môžu byť:

= tvrdé	= mäkké	= dlhé ("ĺ", "ŕ")
-----	č čas (=time)	-----
d dobre (=well)	ď loď (=ship)	-----
l lampa (=lamp)	ľ ľad (=ice)	Í kĺb (=joint)
n nos (=nose)	ň vaňa (=bath tub)	-----
s sever (=north)	š škola (=school)	-----
t tu (=here)	ť ťava (=camel)	-----
r rok (=year)	-----	í kŕmiť (=feed)
z zima (=winter)	ž ruža (=rose)	-----
-----	c cesta (=road, way)	-----
-----	dz medzi (=between)	-----
-----	j jablko (=apple)	-----

04.02.02. Vokály

môžu byť:

	- krátke		- dlhé
a	váza (=vase)	á	mám (=I have)
e	pero (=pen)	é	lotéria (=lottery)
i	pivo (=beer)	í	víno (=wine)
o	more (=sea)	ó	biológia (=biology)
u	ruka (=hand)	ú	dúfam (=I hope)
y	ryba (=fish)	ý	pýta sa (=he asks)
ä	päť (=five)	-----	

04.02.03. Diftongy

vyslovujeme ako jednu dlhú hlásku:

i a	viac (=more), spia (=they sleep)
ie	neviem (=I don't know), rozumiem (=I understand)
iu	tretiu (=the third), lepšiu - (=a] better)
ô (uo)	stôl - (=table), skôr - (=earlier), kôš - (=basket)

04.03. Prízvuk a kvantita

V slovenčine je **prízvuk (akcent)** vždy na prvej slabike slova. Ak je pred slovom prepozícia, čítame prepozíciu a nasledujúce slovo spolu a prízvuk je na prepozícii:

Napr.: škola ◦	- pred _školou ◦
(=[the] school	- in front of [the] school)
tvoja záhrada ◦ ◦	- za_tvojou záhradou ◦ ◦
(=your garden	- behind your garden)
veľká čítareň ◦ ◦	- vo_veľkej čitárni ◦ ◦
(=[the] big reading-room]	- in [the] big reading-room)

Prízvuk a dĺžka nie je to isté! **Prízvuk (akcent =stress)** znamená, že vokál čítame silnejšie. **Dĺžka (kvantita =quantity)** znamená, že vokál čítame dlhšie (asi dvakrát tak dlho ako krátky vokál) !!!

Ako sme už hovorili, slovenčina má tvrdé a mäkké konsonanty. Mäkké konsonanty majú znak , ktorý voláme **m ä k č e ň** (č, š, ž, ň alebo ď, ľ, ť. Mäkké konsonanty sú tiež c, dz, j.

Ak po **“d, t, n, l”** nasleduje **“i, í”** alebo **“e”**, čítame ich automaticky ako mäkké, ale nepíšeme mäkčeň! Teda: slovo *dedina* (=village) čítame “*dědina*”, ale nikdy nepíšeme mäkčeň! Takisto slová: **deti** (=children), **teta** (=aunt), **rodina** (=family), **list** (=letter), **vidím** (=I see), **nízky** (=low), **nie** (=no), **nevidím** (=I don't see), **otec** (=father), **nikto** (=nobody) atď.

Toto pravidlo má len málo výnimiek. Napr.: *ten* (=this), *teraz* (=now), *teda* (=that means) a cudzie slová *prezident, meteorológia, technika, komédia, litografia, komunizmus* čítame **t v r d o!**

“l” a **“r”** sú v slovenčine polokonsonanty a polovokály. Preto **“l”** môže byť tvrdé a mäkké ako konsonant - l a ľ alebo môže byť krátke a dlhé ako vokál - l a í; **“r”** môže byť tvrdé ako konsonant, ale môže byť tiež krátke a dlhé ako vokál - r a í.

“l” a **“r”** vystupujú ako vokály, keď stoja medzi konsonantmi. Napr.: jablko (=apple), hĺbka (=depth), kĺb (=joint), stĺp (=column), prst (=finger), krv (=blood), hŕba (=a lot of), poprška (=it showers), ...

Dĺžku na vokáloch označujeme znakom, ktorý sa volá **d í ž e ň** (-). Napr.:

rad (=row, queue)	- rád (=glad)
mame (=[to] mama)	- máme (=[we] have)
dobre (=well)	- dobré (=good)
kura (=chicken)	- kúra (=cure, medical treatment)

04.04. Rytmický zákon

V slovenčine existuje pravidlo, že v jednom slove nemôžu byť pri sebe dve dlhé slabiky. Toto pravidlo sa volá **rytmický zákon**.

Napr.: verbá hovorím (=I speak/ say), ale kúpim (=I buy)
adjektíva pekná (=pretty), ale krásna (beautiful)

05. Slovné druhy

V slovenčine poznáme 10 slovných druhov. Podľa toho, či menia svoju formu alebo nie, ich delíme na:

05.01. Ohybné slovné druhy

(=Flexible Parts of Speech)

- v e r b á	(slovesá	=verbs)
- s u b s t a n t í v a	(podstatné mená	=nouns)
- a d j e k t í v a	(prídavné mená	=adjectives)
- p r o n o m i n á	(zámená	=pronouns)
- n u m e r á l i á	(číslovky	=numbers)

05.02. Neohybné slovné druhy

(=Inflexible Parts of Speech)

- a d v e r b i á	(príslovky	=adverbs)
- i n t e r j e k c i e	(citoslovčia	=interjections)
- p r e p o z í c i e	(predložky	=prepositions)
- k o n j u n k c i e	(spojky	=conjunctions)
- p a r t i k u l y	(častice	=particles)

05.03. Odvodené slová

(=Derived Words)

sú slová, ktoré sú odvodené od rôznych slovných druhov a môžeme ich k týmto aj zaradiť, ale majú niektoré zvláštnosti.

05.03.01. Particípium

(príčasie =participle)

je slovo, ktoré je odvodené od verba, ale má formu ako adjektívum. Môže byť **č i n n é** (=active) a **t r p n é** (=passive).

Particípium činné (=active):

Pri okne sedel mladý muž, *ktorý čítal* noviny.

Pri okne sedel mladý muž, **čítajúci** noviny.

Opýtal som sa mladé**ho** muža, **čítajúceho** noviny, či ...

By the window sat a young man *who read* a newspaper.
By the window sat a young man **reading** a newspaper.
I asked the young man **reading** a newspaper if ...

Hľadáme sekretárku, *ktorá hovorí* po anglicky .
Hľadáme sekretárku, **hovoriacu** po anglicky.
We seek a secretary *who speaks* English.
We seek an English **speaking** secretary.

Participium trpné (=passive). Toto používame najčastejšie, keď tvoríme *p a s í v u m* alebo ako obyčajné adjektívum:

Napísal som list. List je **napísaný**.
(=I wrote a letter. The letter is **written**.)

Matka často *varí* zemiaky. Mám rád **varené** zemiaky.
(=[My] mother often *boils* potatoes. I like **boiled** potatoes.)

05.03.02. Transgresív

(prechodník =transgressive)

je slovo, ktoré je odvodené od verba, ale má funkciu ako adverbium alebo ako prepozícia:

Ludia chodili po uliciach *a spievali*.
Ludia chodili po uliciach **spievajúc**.
(=People walked in the streets *and sang*.
People walked in the streets **singing**.)

05.03.03. Deverbatívum

(slovesné podstatné meno =verbal noun)

je odvodené od verba, ale má vždy formu substantíva.

Veľmi rád *čítam* . **Čítanie** je moje hobby.
(=I like *to read* . **Reading** is my hobby.)

Nepite alkohol ! **Pitie** alkoholu je nezdravé.
(=*Don't drink* alcohol! **Drinking** of alcohol is unhealthy.)

05.03.04. Deminutíva

(zdrobneniny =diminutives)

sú slová odvodené od rôznych slovných druhov (najčastejšie od substantív). Deminutíva označujú niečo malé, ale tiež niečo, čo mám rád, k čomu mám dobrý vzťah.

[*substantíva* =nouns]

Na stole je polievková *misa* a kompótové **misky** .

There is a *bowl* for soup and **small bowls** for compote.

Čo budeš piť? **Kávičku** alebo **pivečko**?

What will you drink? (= [A nice cup of] **coffee** or [some good] **beer** ?)

[*adjektíva =adjectives*]

Tento pomaranč je *sladký*, ale tamten je **sladučký** ako med.

(=This orange is *sweet*, but that one is as **[very] sweet** as honey.)

Peter má **novučičké** auto.

(=Peter has a **[very] new** car.)

[*adverbiá =adverbs*]

Vonku bolo strašne zima, ale v izbe bolo **teplučko** ako v raji.

(=It was terribly cold outside, but in the room it was as **[fine] warm** as in paradise.)

[*verbá =verbs*]

Ako **si spinkal**?

(=How **did you sleep**?) (-To a good friend, to a person I like, or to a child.)

05.03.05. Augmentatíva

(**zveličené slová =augmentatives, augmented words**)

sú slová opačné ako deminutíva, označujú niečo veľké (často aj nepríjemné). Tvoría najčastejšie substantíva, niekedy aj adjektíva.

[*substantíva =nouns*]

Na horách fúkalo **vetrisko** po celý deň!

(=In the mountains blew a **[strong/cold/disagreeable] wind** all day long!)

Chlapčisko jeden, zase si rozbil okno!

(=You **naughty boy**, you broke a window again!)

[*adjektíva =adjectives*]

Uprostred mesta bolo **velikánske** námestie.

(=There was a **huge/very big** square in the middle of the town.

V slovenskej gramatike používame mnohé výrazy, ktoré môžu cudzincovi spôsobovať problémy. V nasledujúcej časti si vysvetlíme najdôležitejšie termíny, ktoré sa vyskytnú v tejto príručke.

05.04. Verbá

(**slovesá =verbs**)

Zmeny vo verbách sa volajú **k o n j u g á c i e** (=conjugation). Slovenské verbá majú:

05.04.01. Časy

(=tenses)

forma verba hovorí, *kedy*

sme robili

robíme

budeme robiť

préteritum (=past)

prézent (=present)

futúrum (=future)

05.04.02. Osoby

(=persons)

forma verba hovorí, *kto* (robí)

1. osoba	[ja]	čítam	(=I read)	singulár
2. osoba	[ty]	čítaš	(=you read)	
3. osoba	[on/ona/ono]	číta	(=he/she/it reads)	

1. osoba	[my]	čítame	(=we read)	plurál
2. osoba	[vy]	čítate	(=you read)	
3. osoba	[oni]	čítajú	(=they read)	

05.04.03. Číslo

(=number)

forma verba hovorí, **koľkí** (robia)

jeden [človek] - **s i n g u l á r** (=singular)

mám/máš/má (=I have/you have/he, she, it has)

dva a viac - **p l u r á l** (=plural)

máme/máte/majú (=we have/you have/they have)

05.04.04. Rody

(=genders)

forma verba (len v préterite) hovorí, či robí **muž/žena/dieťa/vec...**

maskulínium (=masculine)

Muž stál. (=The man stood.) - prirodzený rod (=natural gender)

Stôl stál. (=The table stood.) - gramatický rod (=grammatical gender)

feminínium (=feminine)

Žena stála. (=The woman stood.) - prirodzený rod (=natural gender)

Váza stála. (=The vase stood.) - gramatický rod (=grammatical gender)

neutrum (=neuter)

Dievča **stálo.** (=The girl stood.)

Auto **stálo.** (=The car stood.)

05.04.05. Vidy

(=verbal aspects)

forma verba hovorí, či som

- a. **nedokončil** alebo **dokončil** akciu
Písal som list. **Napísal som** list.
(=I was writing a letter.) (=I wrote and finished a letter.)
- b. niečo robil **často** alebo **len raz**
Kupoval som chlieb. **Kúpil som** chlieb.
(=I was buying bread.) (=I bought [a loaf of] bread.)
- Nedokonavé verbá** **Dokonavé verbá**
(=imperfective verbs) (=perfective verbs)

05.04.06. Spôsob

(=mode)

forma verba hovorí, či niečo *oznamujeme, rozkazujeme alebo dávame podmienku.*
Podľa toho rozoznávame:

a. **oznamovací spôsob** (=statement)

Peter **priniesol** otcovi pohár vody.
(=Peter **brought** his father a glass of water.)

b. **rozkazovací spôsob/imperatív** (=imperative)

Matka povedala: "Peter, **prines** otcovi pohár vody!"
(="Peter, **bring** your father a glass of water!" mother said.)

c. **podmieňovací spôsob/kondicionál** (=conditional)

Keby som bol mladší, **cestoval by som** okolo sveta.
(=If I **were** younger, I **would travel** around the world.)

Mohol by si mi požičať tú knihu, prosím?
(=Could you **lend** me this book, please?)

05.04.07. Infinitív

(neurčitok =infinitive)

je forma verba, ktorá *hovorí len o význame, o obsahu činnosti*, ale nehovorí "kto", "kedy", "ako" niečo robí. Na konci je vždy **-ť**: **hovoríť** (=to speak), **robiť** (=to do), **dať** (=to give), **čakať** (=to wait), **sedieť** (=to sit), **vedieť** (=to know).

05.05. Substantíva

(podstatné mená = nouns)

Zmeny v substantívach sa volajú **d e k l i n á c i e** (=declension). Slovenské substantíva majú:

05.05.01. Rody

(=genders)

a. prirodzený rod (=natural gender)

maskulínium/mužský rod

(=masculine)

muž (=man), študent (=student), herec (=actor),
doktor (=doctor), Karol (=Charles)

feminínium/ženský rod

(=feminine)

žena (=woman), herečka (=actress),
časníčka (=waitress), Helena (=Helen)

b. gramatický rod (=grammatical gender)

sa určuje obyčajne podľa koncovky:

maskulínium

(=masculine)

stôl (=table)

stroj (=machine)

Dunaj (=Danube)

feminínium

(=feminine)

knihá (=book)

lampá (=lamp)

Kanadá (=Canada)

neutrum

(=neuter)

mydló (=soap)

more (=sea)

Ohio (=Ohio)

Pozor! Maskulínium sa rozdeľuje na **maskulínium životné** - pre ľudí (=masculine animate - for people) a na **maskulínium neživotné** - pre veci (=masculine inanimate - for things).

05.05.02. Číslo

(=number)

singulár

(=singular)

muž

(=[a] man)

chlapec

(=[a] boy)

dom

(=[a] house)

izba

(=[a] room)

ulica

(=[a] street)

okno

(=[a] window)

pole

(=[a] field)

plurál

(=plural)

muži

(=men)

chlapci

(=boys)

domy

(=houses)

izby

(=rooms)

ulice

(=streets)

okná

(=windows)

polia

(=fields)

05.05.03. Pád

(=case)

je forma substantíva (a tiež adjektíva, pronomína, numerália), ktorá hovorí o vzťahoch slov vo vete. Pády sú určované najmä prepozíciami, verbami alebo inými vzťahmi. V slovenskom jazyku je 7 pádov, ale v praxi používame len 6 pádov. Každý pád má v jazyku zvláštne funkcie. Napríklad *nominatív* je pád, ktorý pomenúva, *genitív* má najčastejšie posesívnu funkciu, *datív* je pád nepriameho objektu a udáva smer, *akuzatív* je pád priameho objektu, *lokál* často vyjadruje miestne vzťahy, *inštrumentál* vyjadruje nástroj, inštrument, ktorý používame, keď niečo robíme. Pre každý pád máme zvláštne otázky.

PÁD (=case)	NÁZOV PÁDU (=name of case)	OTÁZKA (=question)	PRÍKLAD (=example)
1. (prvý) (=first)	nominatív (=nominative)	Kto/Čo? (=Who / What?)	To je doktor. (=This is a doctor.)
2. (druhý) (=second)	genitív (=genitive)	Koho/Čoho? (=of / from Whom / What?)	Dostal som liek od doktora. (=I got medicine from the doctor.)
3. (tretí) (=third)	datív (=dative)	Komu? Čomu? (=to Whom / What?)	Idem k doktorovi. (=I go to the doctor.)
4. (štvrtý) (=fourth)	akuzatív (=accusative)	Koho/Čo? (=Whom / What?)	Musím navštíviť doktora. (=I must see the doctor.)
6. (šiesty) (=sixth)	lokál (=locative)	(o) Kom/Čom? (=about Whom / What?)	Hovoríš o doktorovi? (=Are you speaking about the doctor?)
7. (siedmy) (=seventh)	inštrumentál (=instrumental)	(s)Kým/Čím? (=with Whom / What?)	Hovoril som s doktorom. (=I spoke to / with the doctor.)

05.06. Adjektíva

(prídavné mená = adjectives)

sú slová, ktoré

- bližšie určujú, charakterizujú substantíva, ako napr. *mladý* muž (= [a] young man), *vysoký* dom (= [a] tall house), *pekná* žena (= [a] pretty woman), to sú tzv. **pravé adjektíva**
- hovoria o príslušnosti či pôvode substantív, ako napr. *morská* voda (= sea water), *ovocný* koláč (= fruit cake), *dedinská* ulica (= [a] village street), to sú tzv. **vzťahové adjektíva**
- privlastňujú, hovoria, komu čo patrí, ako napr. *otcov* dom (= father's house), *matkina* sestra (= mother's sister), *Michalovo* auto (= Michael's car), to sú tzv. **posesívne adjektíva**.

Tak ako substantíva, aj slovenské adjektíva majú:

05.06.01. Rody

(=genders)

vysoký muž (= [a] tall man) -ý maskulínium

<i>stará</i> žena	(=[an] old woman)	-á feminínium
<i>nové</i> auto	(=[a] new car)	-é neutrum

05.06.02. Čísla

(=numbers)

<i>starý</i> muž	(=[an] old man)	- singulár
<i>starí</i> muži	(=old men)	- plurál
<i>mladá</i> žena	(=[a] young woman)	- singulár
<i>mladé</i> ženy	(=young women)	- plurál

05.06.03. Pády

(=cases)

To je *známy* herec. (=This is [a] famous actor.)

Hovorím so *známym* hercom. (=I'm talking to a famous actor.)

To je *zaujímavá* kniha. (=This is [an] interesting book.)

Čítam *zaujímavú* knihu. (=I'm reading [an] interesting book.)

To je *nové* kino. (=This is [a] new cinema.)

Ideme do *nového* kina. (=We're going to [a] new cinema.)

Niektoré pravé a vzťahové adjektíva majú ešte

05.06.04. Komparáciu

(stupňovanie =comparison)

Ján má 20 rokov. (=John is 20 years old.)

Je *mladý*. (He is **young**.)

Ivan má 18 rokov. (=Ivan is 18 years old.)

Je *mladší*. (He is **younger**.)

Miro má 12 rokov. (=Miro is 12 years old.)

Je *najmladší*. (He is **the youngest**.)

05.07. Pronominá

(zámená =pronouns)

05.07.01. Personálne pronominá

(osobné =personal pronouns)

sú slová, ktoré **zastupujú, nahradzujú iné slová**, najmä substantíva, napr.

To je Peter. **On** je môj brat.

(=That is Peter. **He** is my brother.)

To je Eva. **Ona** je moja sestra. (=That is Eve. **She** is my sister.)

05.07.02. Posesívne pronominá

(privlastňovacie =possessive pronouns)

sú slová, ktoré **hovoria, komu čo patrí**, ako napr.

môj, moja, moje	(=my)
tvoj, tvoja, tvoje	(=your)
jeho / jej / jeho	(=his / her / its)
naš, naša, naše	(=our)
váš, vaša, vaše	(=your)
ich	(=their)

05.07.03. Demonstratívne pronominá

(ukazovacie =demonstrative pronouns)

sú slová, ktoré **ukazujú na niekoho/na niečo**, ako napr.

Ten muž je môj dedko.	(= This man is my grandfather.)
Tá žena je naša profesorka.	(= This lady is our teacher.)
To nové auto je moje.	(= This new car is mine.)

05.07.04. Relatívne pronominá

(vzťahné =relative pronouns)

sú slová, ktoré **udávajú vzťah k inému slovu vo vete**, ako napr.

Muž sedí pred tebou. *Muž* je môj bratanec.

Muž, ktorý sedí pred tebou, je môj bratanec.

(=A *man* is sitting in front of you. The *man* is my cousin.)

(=The *man, who* is sitting in front of you, is my cousin.)

Pretože prakticky všetky pronominá zastupujú substantíva, majú - tak ako substantíva:

05.07.05.01. Rody

(=genders)

on /	ten /	môj /	ktorý	- maskulínium
ona /	tá /	moja /	ktorá	- feminínium
ono /	to /	moje /	ktoré	- neutrum

05.07.05.02. Čísla

(=numbers)

ty - **vy**
on/ona/ono - **oni**

05.07.05.03. Pády

(=cases)

-Vidíš **toho** muža? (=Can you see **that** man?)
-**Ktorého** muža? (=Which man?)
-**Toho** vysokého. (=That tall one.)
-Nie, nevidím. Kto je to? (=No, I can't. Who is he?)
-To je **môj** brat. (=That is **my** brother.)
-Naozaj? Nepoznám **ho**. (=Really? I don't know **him**.)

Okrem toho existujú ešte iné pronominá. Napr.:

05.07.06. opytovacie

(=question words)

kto? (=who?), **čo?** (=what?), **čí?** (=whose?), ...

05.07.07. neurčité

(=indefinite pronouns)

niekto (=somebody), **niečo** (=something), **niekde** (=somewhere), **hocikam** (=anywhere)

05.07.08. negatívne

(=negative pronouns)

nikto (=nobody), **nič** (=nothing), **nikdy** (=never), ...

05.08. Numeráliá

(číslovky =numbers)

sú slová, ktoré odpovedajú na otázku *Kolko?* (=How much?) alebo *Ktorý? /Kolký?* (=Which?).

Podľa toho môžeme numeráliá rozdeliť na:

05.08.01. základné numerálie

(=cardinal numbers)

Koľko? 1 - jeden, 2 - dva, 3 - tri, 54 - päťdesiatštyri, 183 - stoosemdesiattri

05.08.02. radové numerálie

(=ordinal numbers)

Ktorý? 1. prvý, prvá, prvé
2. druhý, druhá, druhé
10. desiaty, desiata, desiate
246. dvestoštyridsiaty šiesty (=maskulínium)
dvestoštyridsiata šiesta (=feminínium)
dvestoštyridsiate šieste (=neutrum), atď.

Pretože *radové numerálie* majú také isté formy ako adjektíva, môžu mať tiež všetky formy ako adjektíva: *rod, číslo, pád* (okrem komparácie!).

Niekedy odpovedáme na otázku **Koľko?/Ktorý** *presným (určitým)* číslom, niekedy *nepresným (neurčitým)* číslom. Podľa toho rozdelujeme numerálie na:

- **určité** (=definite numbers)

V izbe boli **2 (dve)** ženy. (=There were **2 [two]** women in the room.)

- **neurčité** (=indefinite numbers)

-Koľko študentov máme? (=How many students do we have?)

-Myslím, že máme **dost'** študentov. (=I think, we have **enough** students.)

-Potrebujem **niekoľko** obálok. (=I need **some** envelopes.)

Iné neurčité numerálie sú napr. *mnoho* (=much/many), *málo* (=few), *niekoľko* (=some), *trochu* (=a little), *koľko?* (=how much/many?), *tolko* (=so much/many) a podobne.

V slovenčine ešte existujú tzv.

05.08.03. podielové numerálie

ktoré používame vždy s prepozíciou "po", napr.:

-Otec dal synom **po 10.000 (desaťtisíc)** korún. (=Father gave each of his sons 10,000 crowns.)

-Každý z nás dostal **po 2 (dva)** krajce. (=Each of us got 2 slices [of bread].)

05.08.04. druhové numerálie

ktoré vyjadrujú niekoľko vecí, obyčajne rôznych. Porovnajte:

Mám *tri* topánky. (=I have *three* shoes.)

Mám **trojaké** topánky. (=I have **three (different)** shoes, [e.g. black, brown and white shoes].)

05.08.05. násobné numerálie

hovorí *kolkokrát* (=how many times) sa niečo vyskytuje.

Ten film som videl už aspoň **päť ráz/päťkrát**. (=I've seen that movie at least **five times**.)

Samozrejme všetky druhy numerálií môžu byť **určité** a **neurčité**, napr.:

-Každý z nás dostal *po niekoľko* jablák. (=Each of us got *some* apples.)

-Peter má *mnohoraké* záujmy. (=Peter has *many different* interests.)

-Tú knihu som prečítal už *veľa rázy/veľakrát*. (=I have already read this book *many times* .)

05.09. Adverbiá

(príslovky =adverbs)

sú slová, ktoré bližšie určujú verbá - (otázka je **ako?**). Často vznikajú najmä z adjektív pomocou sufixov **"-o" / "-e" / "-y"**

vysoký, vysoká, vysoké -----> **vysoko**

dobrý, dobrá, dobré -----> **dobre**

pomalý, pomalá, pomalé -----> **pomaly**

Napr.:

Ivan je *dobrý* spevák. - Spieva veľmi **dobre**.
(=Ivan is a *good* singer. - He sings very **well**.)

Eva je *dobrá* speváčka. - Spieva veľmi **dobre**.
(=Eve is a *good* singer. - She sings very **well**.)

Tieto adverbiá sú utvorené z adjektív, ale **nemajú** všetky formy ako adjektíva (rod, číslo, pád). Adverbiá majú len **komparáciu** (*stupňovanie =comparison*):

Ivan hovorí po anglicky **dobre**. (=Ivan speaks English **well**.)

Karol hovorí po anglicky **lepšie**. (=Charles speaks English **better**.)

Michal hovorí po anglicky **najlepšie**. (=Michael speaks English **best**.)

Adverbiá môžu byť aj:

05.09.01. temporálne

-*Kedy* prídeš? (=When will you come?)

-Prídem **zajtra**. (=I'll come **tomorrow**.)

05.09.02. lokálne

-*Kde* chceš sedieť? (=Where do you want to sit?)

-Môžem sedieť **vľavo**? (=Can I sit **on the left**?)

Adverbiá sú **n e o h y b n é** (=inflexible)!

05.10. Interjekcie

(citoslovčia =interjections)

sú *neohybné* slová, ktoré vyjadrujú:

05.10.01. pocity

(=feelings)

Au! / **Jój!** / **Ach!** ... - bolesť (=pain)

Haha! / **Chichi!** ... - smiech (=laughter)

brr! - je zima (=It's cold)

05.10.02. napodobňujú zvuky

(=imitate sounds)

bum-bum, klop, ... - búchanie, klopanie (=knocking etc.)

tik-tak, bim-bam, cing - hodiny, zvon, zvonček (=clocks, bells)

mňau - mačka (=a cat), **hav-hav** - pes (=a dog)

05.11. Prepozície

(predložky =prepositions)

sú *neohybné* slová, ktoré stoja obyčajne *pred substantívom* (=noun), *pred adjektívom* (=adjective), *pred pronominom* (=pronoun) atď. Prepozície nemajú samostatný konkrétny význam. Vyjadrujú rôzne vzťahy medzi slovami vo vete, ako napr. miesto, čas, účel a pod.

Slová po prepozícii majú vždy nejakú formu pádu, ale nikdy nemôžu byť v nominatíve.

Nikdy nestoja pred verbom! Napr.:

Moja práca je veľmi zaujímavá. (=My job is very interesting.)

Som veľmi spokojný **s** *mojou prácou*. (=I am very content **with** my job.)

Často hovorím **o** *mojej práci*. (=I often speak **about** my job.)

Prepozície stoja niekedy *za* *verbom* a spájajú ho so substantívom:

Ďakujem **za** čaj! (=Thank you **for** the tea.)

Pozri sa **na** ten obraz! (=Look **at** this picture!)

05.12. Konjunkcie

(spojky =conjunctions)

sú *neohybné* slová, ktoré nemajú samostatný význam! Po konjunkciách sa tvar slova nemení ! Konjunkcie spájajú:

-slová (=words):

Stôl a stoličky stoja asi 7.000 korún.
(=*The table and the chairs* cost about 7,000 crowns.)

Ideš do kina **alebo** do divadla?
(=*Are you going to the movie or to the theatre ?*)

Je ten pomaranč *sladký* **alebo** *kyslý* ?
(=*Is this orange sweet or sour ?*)

Môžeš prísť medzi *siedmou* **a** *ôsmou* ?
(=*Can you come between seven and eight ?*)

- vety (=clauses):

Matka varila a otec čítal noviny .
(=*Mother was cooking and father was reading his newspaper.*)

Konjunkcia môže mať niekedy aj dve alebo tri slová:

Pršalo **nielen** *celú noc* , **ale aj** *celý deň* .
(=*It rained not only allnight, but also all day long.*)

05.13. Partikuly

(častice =particles)

sú *neohybné* slová, ktoré nemajú vlastný význam. Sú to pomocné slová, ktoré dopĺňujú vety, spresňujú ich význam alebo vyjadrujú náš názor, našu mienku, preto ich najčastejšie používame v hovorom jazyku. Môžeme ich aj vynechať a veta pritom nestráca svoj konkrétny význam. Napr.:

Prišiel som, **žiaľ**, neskoro. (=Unfortunately, I came late.)

Pavol, **samozrejme**, urobil skúšku výborne. (=Paul, of course, passed his exam excellently.)

Tu slová "žiaľ" alebo "samozrejme" nič nemenia na skutočnosti, že som prišiel neskoro, že Paul urobil skúšku výborne, ale v prvej vete len vyjadrujem ľútosť, že som prišiel neskoro, resp. potvrdzujem, že Paul urobil skúšku tak, ako to každý od neho očakával.

06. Verbá

Verbá sú slová, ktoré nám hovoria, čo *kto robí, robil alebo bude robiť*.

06.01. Rozdelenie verb

do 3 (troch) skupín:

(prézent)	A/Á-verbá	I/Í-verbá	E/IE-verbá
singulár			
(ja)	čítam / hľadám	kúpim / sedím	píšem / nesiem
(ty)	čítaš / hľadáš	kúpiš / sedíš	píšeš / nesieš
(on) (ona) (ono)	číta / hľadá	kúpi / sedí	píše / nesie
plurál			
(my)	čítame / hľadáme	kúpime / sedíme	píšeme / nesieme
(vy)	čítate / hľadáte	kúpite / sedíte	píšete / nesiete
(oni)	čítajú / hľadajú	kúpia / sedia	píšu / nesú
	--A= / --Á=	--I= / --Í=	--E= / --IE=

Tento rozdiel zapríčiňuje tzv. *rytmický zákon* (pozri kapitolu 4. *Výslovnosť* !)

06.02. Prézent

je okrem 3. osoby pl. veľmi pravidelný

(ja)	----- M	(my)	----- ME
(ty)	----- Š	(vy)	----- TE
(on/ona/ono)	----- O	(oni)	----- AJÚ (A-verbá)
			IA (I-verbá)
			U (E-verbá)

A-verbá: číta - čítajú, počúva - počúvajú, večera - večerajú

I-verbá: kúpi - kúpia, hovorí - hovoria, varí - varia

E-verbá: píse - píšu, študuje - študujú, telefonuje - telefonujú, raňajkuje - raňajkujú

06.03. Negácia

je veľmi jednoduchá a pravidelná. Tvoríme ju vždy prefixom **NE-**. Napr.:

-Máš čas?	(=Do you have time?)
-Ľutujem, nemám čas.	(=I am sorry, I don't have time.)
-Prepáčte, nerozumiem .	(=Excuse me, I don't understand.)

06.04. Verbum BYŤ

(=to be)

je výnimka.

Som doma.	- Nie som doma.	(=I am/I am not at home.)
Si doma.	- Nie si doma.	(=You are/You are not at home.) - sg.
Je doma.	- Nie je doma.	(=He/she/it is/is not at home.)
Sme doma.	- Nie sme doma.	(=We are/We are not at home.)
Ste doma.	- Nie ste doma.	(=You are/You are not at home.) - pl.
Sú doma.	- Nie sú doma.	(=They are/They are not at home.)

06.05. Infinitív

používame

- keď tvoríme **futúrum pre Nd-verbá**:

čítam - budem čítať (I read) - (I will read)

- keď sú vo vete dve verbá, druhé je vždy infinitív:

-Zajtra ťa prídem navštíviť. (=I will come to see you tomorrow.)

- po modálnych verbách:

-Už nemôžem čakať dlhšie. (=I can't wait any longer.)

06.06. Pravidelné verbá

nemajú v základe infinitívu a prézenta rozdiely:

čakať - čakám, čakáš, čaká ... (=to wait) (=I wait/you wait/he ... waits ...)

robiť - robím, robíš, robí ... (=to do) (=I do/you do/he ... does ...)

06.07. Nepravidelné verbá

majú rozdiel v základe infinitívu a prézenta a tvoria skupiny:

Infinitív

Prézent

* **pracovať**
sg. pracujem, pracuješ, pracuje
pl. pracujeme, pracujete, pracujú

(=to work) (I/you/he/she/it/we/you/they work)

Sem patria všetky verbá s infinitívom na **-ovať** (telefonovať, sprchovať sa, relaxovať, ...).

* **písať**
píšem, píšeš, píše
píšeme, píšete, píšú

(=to write) (I/you/he/she/it/we/you/they write)

Sem patria mnohé verbá, napr.: ukázať - ukážem (=to show) , hádzať -hádžem (=to throw)

* **piť**: pijem, piješ, pije
pijeme, pijete, pijú

(=to drink) (I/you/he/she/it/we/you/they drink)

Sem patria krátke, obyčajne jednoslabičné slová, ako

žiť - žijem (=to live), šiť - šijem (=to sew), biť - bijem (=to beat)

* **brať**: beriem, berieš, berie
berieme, beriete, berú

(=to take) (I/you/he/she/it/we/you/they take)

alebo prať - periem (=to wash [clothes]) , žrať - žerie (=to eat/to devour)

* **smiať sa**: smejem sa, smeješ sa, smeje sa
smejeme sa, smejete sa, smejú sa

(=to laugh) (I/you/he/she/it/we/you/they laugh)

Sem patria: liať - lejem (=to pour), hriať - hrejem (=to warm [up])

* **niešť**: nesiem, nesieš, nesie (=to carry) (=I/you... carry)
nesieme, nesiete, nesú

liezť - leziem (=to crawl) , viezť - veziem (=to transport)

V tejto skupine sú niekedy aj zmeny konsonantov:

viesť - vediem (=to lead) , pliesť - pletiem (=to knit), piecť - pečiem (=to bake)

* **stáť**: stojím, stojíš, stojí (=to stand) (=I ... they stand)
stojíme, stojíte, stoja

tiež: báť sa - bojím sa (=to be afraid)

* **bežať**: bežím, bežíš, beží (=to run) (=I ... they run)
bežíme, bežíte, bežia

alebo: držať - držím (=to hold), kričať - kričím (=to yell)

* **vidieť**: vidím, vidíš, vidí (=to see) (=I ... they see)
vidíme, vidíte, vidia

Sem patria všetky verbá so sufixom **-ieť**, ako napr.:

sedieť - sedím (=to sit), myslieť - myslím (=to think) , letieť - letím (=to fly)

Výnimka je verbum rozumieť - rozumiem (=to understand) .

06.08. Celkom nepravidelné

(=totally irregular) sú verbá:

byť	som, si, je, sme, ste, sú	(=to be - I am...)
jesť	jem, ješ, je, jeme, jete, jedia	(=to eat - I eat...)
ísť	idem, ideš, ide, ideme, idete, idú	(=to go - I go...)

06.09. Préteritum pravidelné

(=regular past tense)

ČÍTAŤ

			ja	ty	on/ona/ono	
sg.	Mž/Mn	-L	čítal som (=I read)	čítal si (=you read)	čítal (=he read)	- a man
	F	-LA	čítala som (=I read)	čítala si (=you read)	čítala (=she read)	- a woman
	N	-LO	---	---	čítalo (=it read)	- a child

pl.		my	vy	oni
Mž/Mn/F/N	-LI	čítali sme (=we read)	čítali ste (=you read)	čítali (=they read)

A tiež:	HRAŤ	- hral/hrala/hralo//hrali	(=to play)
	SPAŤ	- spal/spala/spalo//spali	(=to sleep)
	HOVORIŤ	- hovoril/hovorila/hovorilo//hovorili	(=to speak)
	CHODIŤ	- chodil/chodila/chodilo//chodili	(=to walk)

06.10. Préteritum nepravidelné

(=irregular past tense)

B Y Ť	(=to be)	J E S Ť	(=to eat)	Í S Ť	(=to go)
bol som	(=I was)	jedol som	(=I ate)	[i]šiel som	(=I went)
bol si	(=you were)	jedol si	(=you ate)	[i]šiel si	(=you went)
bol ---	(=he	jedol ---	(=he	[i]šiel ---	(=he
bola ---	(=she was)	jedla ---	(=she ate)	[i]šla ---	(=she went)
bolo ---	(=it	jedlo ---	(=it	[i]šlo ---	(=it
boli sme	(=we	jedli sme	(=we	[i]šli sme	(=we
boli ste	(=you were)	jedli ste	(=you ate)	[i]šli ste	(=you went)
boli ---	(=they	jedli ---	(=they	[i]šli ---	(=they

* **vidieť** videl, videla, videlo//videli

Všetky verbá so sufixom **-ieť** majú préteritum **-el,-ela-elo//-eli**

myslieť - myslel,-a,-o/-li (=to think - thought)

vedieť - vedel,-a,-o/-li (=to know - knew)

* **zabudnúť** zabudol/zabudla/zabudlo//zabudli (=to forget)

Sem patria všetky verbá, ktoré sa končia na **=núť** (s konsonantom pred sufixom **-núť**), ako napr.: **sadnúť** - sadol/sadla/sadlo//sadli (=to sit down)

ale verbá, ktoré majú vokál pred sufixom **-núť**, sú pravidelné:

spomenúť - spomenul/spomenula/spomenulo//spomenuli (=to remember)

* **niesť** niesol/niesla/nieslo//niesli (=to carry)

viesť - viedol/viedla/viedlo//viedli (=to lead)

viezť - viezol/viezla/viezlo//viezli (=to transport)

pliešť - plietol/plietla/plietlo//plietli (=to knit)

piecť - piekol/piekla/pieklo//piekli (=to bake)

06.11. Imperatív

06.11.01 Pravidelný imperatív

		TY (sg.)	VY (pl.)	MY (pl.)
A-verbá	hraj(ú) (=they play)	Hraj! (=Play!)	Hrajte! (=Play!)	Hrajme! (=Let's play!)
I-verbá	rob(ia) (=they do)	Rob! (=Do!)	Robte! (=Do!)	Robme! (=Let's do!)
E-verbá	píš(u) (=they write)	Píš! (=Write!)	Píšte! (=Write!)	Píšme! (=Let's write!)

06.11.02 Verbá s 2 alebo viac konsonantmi na konci

==+i	vypn(ú) (=they turn off)	Vypni! (=Turn off!)	Vypňte! (=Turn off!)	Vypnime! (=Let's turn off!)
	sp(ia)	Spi! (=Sleep!)	Spite!	Spime!
	nefajč(ia)	Nefajči! (=Don't smoke!)	Nefajčite!	Nefajčime!

atď.

06.11.03. Imperatív nepravidelný

poved(ia)	Povedz!	Povedzte!	Povedzme!	(=Tell!)
jed(ia)	Jedz!	Jedzte!	Jedzme!	(=Eat!)
pij(ú)	Pi!	Pite!	Pime!	(=Drink!)

sú	Buď!	Buďte!	Budíme!	(=Be!)
--	Podí!	Podíte!	Podíme!	(=Come!)

06.12. Futúrum

06.12.01 (Nd-verbá)

sg.	Budem	+ infinitív	budem písať	(=I will write)
	Budeš		budeš písať	(=you will write)
	Bude		bude písať	(=he / she / it will write)
pl.	Budeme		budeme písať	(=we will write)
	Budete		budete písať	(=you will write)
	Budú		budú písať	(=they will write)

06.12.02. Prehľad konjugácie (Nd-verbá)

V Č E R A	D N E S	Z A J T R A
Čítal som knihu. [MŽ] (=I read a book.)	Čítam knihu. (=I am reading a book.)	Budem čítať knihu. (=I will read a book.)
Písala som list. [F] (=I wrote a letter.)	Píšem list. (=I am writing a letter.)	Budem písať list. (=I will write a letter.)
Nepili sme pivo. pl. (=We didn't drink beer.)	Nepijeme pivo. (=We are not drinking beer.)	Nebudeme piť pivo. (=We don't drink beer.)

P o z o r verbum "BYŤ"!

Bol som v Rusku.	Som v Rusku.	Budem v Rusku.
Nebol som v USA. (=I was in Russia. I was not in the USA.)	Nie som v USA. (=I am in Russia. I am not in the USA.)	Nebudem v USA. (=I will be in Russia. I will not be in the USA.)

P o z o r verbum "ÍŠŤ"!

[I]šiel som do školy.	Idem do školy.	Pôjdem do školy.
Nešiel som do školy. (=I went to school. I didn't go to school.)	Nejdem do školy. (=I am going to school. (=I am not going to school.)	Nepôjdem do školy. (=I will go to school. I will not go to school.)

06.13. Reflexívne verbá

(vzážné slovesá =reflexive verbs)

v slovenčine používajú reflexívne verbá *reflexívne pronominá*

(vzťažné zámená = reflexive pronouns) "SA" a "SI".

Príklady:

umývať sa	(=to wash oneself)	učiť sa	(=to learn)
umývam sa	(=I wash myself)	učím sa	(=I learn)
umývaš sa	(=you wash yourself)	učíš sa	(=you learn)
umýva sa	(=he washes himself) (=she ... herself/it ... itself)	učí sa	(=he/she/it learns)
umývame sa	(=we wash ourselves)	učíme sa	(=we learn)
umývate sa	(=you wash yourselves)	učíte sa	(=you learn)
umývajú sa	(=they wash themselves)	učia sa	(=they learn)

Podobné verbá sú: **smiať sa** - smejem sa (=I laugh), **hrať sa** - hrám sa (=I play), **báť sa** - bojím sa (=I am afraid), **pýtať sa** - pýtam sa (=I ask), **volať sa** - volám sa (=my name is) , atď.

alebo

sadnúť si	(=to sit down)	umývať si ruky	(=to wash one's hands)
sadnem si	(=I sit down)	umývam si ruky	(=...my...)
sadneš si	(=you sit down)	umývaš si ruky	(=...your...)
sadne si	(=he/she/it sits down)	umýva si ruky	(=his/her/ its...)
sadneme si	(=we sit down)	umývame si ruky	(=...our...)
sadnete si	(=you sit down)	umývate si ruky	(=...your...)
sadnú si	(=they sit down)	umývajú si ruky	(=...their...)

Podobné verbá sú:

prosiť si - Proším si kávu! (=I want/I ask [for] a coffee.)

kúpiť si - Kúpim si knihu. (=I'll buy a book for myself.)

06.14. Slovosled

(=word order)

je v slovenčine veľmi voľný. Sú prakticky len dve pravidlá, ktoré musíme dodržiavať:

06.14.01. v präterite

sú slová "som"/"si"/"sme"/"ste" vždy na druhej pozícii vo vete!

Kedy	si	písal ten list?	(=When did you write this letter?)
Písal	som	ten list včera.	(=I wrote this letter yesterday.)
Ten list	som	písal včera.	(= "-- "-- "-- "--)
Včera	som	písal ten list.	(= "-- "-- "-- "--)
Kedy	ste	prišli?	(=When did you arrive?)
Prišli	sme	pred mesiacom.	(=We arrived 1 month ago.)
Pred mesiacom	sme	prišli.	(= "-- "-- "-- "-- "--)

06.14.02. Reflexívne pronominá "sa"/"si"

sú vo vete **na druhej pozícii**:

Učím	sa	každý deň.	(=I learn every day.)
Každý deň	sa	učím.	(= "-- "-- "--)

v präterite sú na tretej pozícii (za slovami *som, si, sme, ste*):

Každý deň	<i>som</i>	sa	učil.	(=I learned every day.)
Učil	<i>som</i>	sa	každý deň.	(= "-- "-- "-- "--)

P o z o r ! a. Najviac zdôraznené slovo je obyčajne **na začiatku alebo na konci!**

b. **"SA"/"SI"** nikdy nemôže byť **prvé slovo** vo vete!

06.15. Verbálny aspekt

(slovesný vid =verbal aspect)

v slovenčine má skoro každé verbum dve formy, a preto máme verbá:

nedokonavé (Nd)

dokonavé (D)

06.15.01 Nedokonavé (Nd)

ktoré hovoria - že sme niečo *robili, robíme alebo budeme robiť*, ale akcia nebola, nie je a nebude dokončená, to znamená, že **d e j t r v á**, (=a continued action),

- že sme niečo *robili, robíme a budeme robiť* často, pravidelne, obyčajne, mnohokrát, to znamená, že **d e j s a o p a k u j e** (=a repeated action).

06.15.02. Dokonavé (D)

ktoré hovoria, že sme niečo *urobili* (a skončili) alebo v budúcnosti *urobíme* (a skončíme), to znamená, že **d e j s a s k o n č i l**, (=the action is finished)

alebo sme niečo *urobili* (len jeden raz) alebo v budúcnosti *urobíme* (tiež len jeden raz), to znamená, že **de j s a n e o p a k u j e** (=an unrepeated action)

Všimnite si, že **Nd-verbá majú 3 časy:**

čítal som **- čítam** **- budem čítať**

ale **D-verbá majú len 2 časy** (préteritum a futúrum). *Nemôžu mať prítomnosť*, pretože sme niečo skončili alebo urobili len raz a teraz to nerobíme!

prečítal som knihu **(- teraz nečítam)** **- prečítam knihu**

D-verbá používajú formu prítomnosti vo význame futúra, teda **nepoužívajú** slovo **BUDEM**.

Prvý príklad: **trvalý a skončený dej**

Nd-verbum

Písal som list. *-list nie je hotový*
(=I wrote a letter, but I didn't finish.)

Píšem list. *-stále píšem, ale list nie je hotový*
(=I am still writing, the letter is not finished yet.)

Budem písať list. *-zajtra tiež budem písať, neviem, či list bude hotový*
(=I will write it tomorrow, too, but I don't know, if I will finish it.)

D-verbum

Napísal som list. *-list je hotový, môžem ho poslať*
(=I wrote a letter, it is ready, I can mail it.)

(teraz nepíšem)

Napíšem list. *-sľubujem, že budem písať tak dlho, až bude list hotový*
(=I promise, that I will write a letter, and I will not stop until it is ready.)

Druhý príklad: **opakovaný a jednorazový dej**

Nd-verbum

Kupoval som biely chlieb. *-vždy, často, každý deň*
(=I used to buy white bread, always, often, every day.)

Kupujem biely chlieb. *-aj teraz, aj dnes*
(=I am buying it now, today, too.)

Budem kupovať biely chlieb. - *často, vždy, mám ho rád*
(=I will always buy it, I like it.)

D-verbum

Kúpil som biely chlieb. *-len raz, chcem ho ochutnať*
(=only once, I wanted to taste it)

(teraz nekupujem)

Kúpim biely chlieb. *-zajtra ho kúpim zas, bol dobrý*

(=It was good, so I will buy more white bread, tomorrow, but not often)

06.15.03. Formy Nd- a D-verba

I. s prefixom:

	Nd	D
(včera)	čítal som	prečítal som
(dnes)	čítam	x x x
(zajtra)	budem čítať	prečítam
	(Nd-verbá obyčajne nemajú prefix.)	(D-verbá majú prefix)

Podobne:

písať (píšem-píšu)	napísať (napíšem-napíšu)
robiť (robím-robia)	urobiť (urobím-urobia)
piť (pijem-pijú)	vypiť (vypijem-vypijú)

II. so sufixom (zmeny v slove)

	Nd	D
(včera)	kupoval som	kúpil som
(dnes)	kupujem	x x x
(zajtra)	budem kupovať	kúpim

(Nd a D-verbá majú rozličné sufixy)

Podobne:

dávať (dávam-dávajú)	dať (dám-dajú)
zapínať (zapínam-zapínajú)	zapnúť (zapnem-zapnú)
umývať (umývam-umývajú)	umyť (umyjem-umyjú)

III. s iným slovom

	Nd	D
(včera)	skákal som	skočil som
(dnes)	skáčem	x x x
(zajtra)	budem skákať	skočím

Podobne:

brať (beriem-berú)	vziať (vezmem-vezmú)
aj:	zobrať (zoberiem-zoberú)

06.16. Jednovidové verbá

(majú len Nd-formu) (=verbs with only one aspect, only imperfective)

Sú to:

a. verbum "BYŤ"	boľ,a,o,i	som-sú	budem
-----------------	-----------	--------	-------

b. modálne verbá (=modal verbs)

MUSIEŤ	+infinitív (=must, have to)			
		musel,a,o,i	musím-musia	budem musieť
MÔCŤ	+infinitív (=can, be able to)			
		mohol,mohla,o,i	môžem-môžu	budem môcť
SMIEŤ	+infinitív (=may, be allowed to)			
		smel,a,o,i	smiem-smú	budem smieť
VEDIEŤ	+infinitív/+akuzatív (=know)			
		vedel,a,o,i	viem-vedia	budem vedieť
CHCIEŤ	+infinitív/+akuzatív (=want)			
		chcel,a,o,i	chcem-chcú	budem chcieť

06.17. Reflexívne verbá**(vzťažné slovesá =reflexive verbs)****I. niektoré verbá majú vždy "SA"**

báť sa (bál som sa - bojím sa - budem sa báť)	(=to be afraid)
pýtať sa (pýtal som sa - pýtam sa - budem sa pýtať)	(=to ask)
smiať sa (smial som sa - smejem sa - budem sa smiať)	(=to laugh)

II. niektoré verbá majú vždy "SI"

všimnúť si (všimol som si - xxx - všimnem si)	(=to notice)
spomenúť si (spomenul som si - xxx - spomeniem si)	(=to remember)
sadnúť si (sadol som si - xxx - sadnem si)	(=to sit down)

III. niektoré verbá môžu mať tri formy (O/SI/SA)

KOHO/ČO umývaš?	ČO SI umývaš?	ČO robíš?
UMÝVAM ... (+akuz.)	UMÝVAM SI (môj,-u) +akuz.	UMÝVAM SA.
malého brata	(moju) hlavu	xxx
šálku	(moju) šálku	xxx

Podobne:

Holím otca.	Holím si bradu.	Holím sa.
Češem moju sestru.	Češem si vlasy.	Češem sa.

06.18. Verbálne prefixy

ktoré menia nielen aspekt, ale aj význam verba:

(slovesné predpony =verbal prefixes, that change not only the aspect, but also the meaning of the verb)

PRI- (=means: to, towards, added to ...)

Kedy ste prišli?	(=When did you arrive, [came to]?)
Lietadlo priletelo o ôsmej.	(=The plane arrived at 8:00.)
OD(O)- (=means: away from)	
Zajtra odcestujem.	(=I travel away tomorrow.)
Je to ťažké. Odober trochu!	(=It's too heavy. Take away a little!)
PRE- (=means: through, over, across)	
Prechádzaj ulicou opatrne!	(=Cross the street carefully!)
Precestovali sme Amerikou od pobrežia k pobrežiu.	
(=We travelled across America from coast to coast.)	
VY- (=means: out of or up)	
Vychádzali sme z kina.	(=We were going out of the cinema.)
Vyber si knihu!	(=Choose [take out] a book!)
Bolí ma noha, nemôžem vyjsť po schodoch.	(=I have pains in my leg. I can't go upstairs.)
V/VO- (=means: in, into)	
Pes vbehol do domu.	(=The dog ran into the house.)
Kto vniesol kufor do izby?	(=Who carried the case into the room?)
S-/Z- (=means: down or together)	
Váza spadla.	(=The vase fell down.)
Zišli sme sa v piatok.	(=We met [came together] on Friday.)
OB- (=means: around)	
Kozmická loď obletela Mesiac.	(=The spaceship flew around the Moon.)
a mnoho ďalších.	

Preto obyčajne jedno Nd-verbum môže mať mnoho D-verb.

p í s a ť (Nd) - n a p í s a ť (D)

(Rozdiel je len v aspekte. =There is only a difference in the aspect.) Ale

p í s a ť (Nd) - podpísať (D) (=to sign, to write your name under [a letter, document])

- **spísať** (D) (=to write together, to make a list)

- **opísať** (D) (=to describe)

- **predpísať** (D) (=to prescribe [a medicine])

(Tu je rozdiel aj v aspekte, aj vo význame.) (=there is a difference both in the aspect and in the meaning)

07. Substantíva

Substantíva (=nouns) sú slová, ktoré odpovedajú na otázku **KTO** (*osoby*) alebo **ČO** (*veci*). O substantívach sme už hovorili v kapitole 5. *Slovné druhy*. Vieme, že každé substantívum má *rod* (=gender), *číslo* (=number) a *pád* (=case).

07.01. Rod

(=gender)

môže byť *prirodzený* (=natural) alebo *gramatický* (=grammatical).

07.01.01. Prirodzený rod

je logický: (Mž) alebo (F) a nie je dôležité, akú koncovku (=ending) má slovo:
doktor, študent, prezident, ale aj *turista, dedo* sú (Mž)
žena, inžinierka, profesorka, ale aj *pani Doris* sú (F)

07.01.02. Gramatický rod

(Mn), (F) alebo (N) môžeme určiť podľa koncovky (=ending).

(Mn) majú vždy **konsonant** na konci

= (tvrdý)	alebo	= mäkký
dom (=house)		koberec (=carpet)
obraz (=picture)		stroj (=machine)
slovník (=dictionary)		nôž (=knife)

(F) majú najčastejšie

=a	=a/=ia	~áreň/áleň	~sť
mapa (=map)	ulica (=street)	továreň (=factory)	miestnosť (=room)
lampa (=lamp)	ruža (=rose)	jedáleň (=dining room)	bolesť (=pain)

Niektoré substantíva (F) môžu mať na konci **mäkký konsonant**: **noc** (=night), **posteľ** (=bed), **daň** (=tax), **loď** (=ship).

(N) majú na konci

~o	~e	~um	~ie
mydlo (=soap)	more (=sea)	múzeum (=museum)	námestie (=square)
auto (=car)	pole (=field)	verbum (=verb)	poschodie (=floor)

Niekedy majú (N) koncovku ~a: **dieťa** (=child), **dievča** (=girl), **zvíra** (=animal), **teľa** (=calf), **kura/kurča** (=chicken) a iné slová s významom "mladé zviera".

07.01.03. Cudzie slová alebo geografické názvy

musia tiež mať v slovenčine rod. Ak majú na konci taký vokál alebo konsonant, ktorý slovenské substantíva nemajú, zaraďujeme ich podľa prirodzeného rodu alebo medzi (N) a niektoré vôbec nedeklinujeme. Napr.:

slovo *atašé* (=attaché) je muž, diplomat, je teda (**MŽ**), ale pretože neexistujú slovenské substantíva na -é, je toto slovo nesklonné, všetky pády majú formu *atašé*,

slovo *kupé* (=compartment in a train), je predmet, patrí medzi (**N**) a je tiež nesklonné,

mená *Andy, Henry* atď. sú muži, patria medzi (**MŽ**), a pretože v slovenčine nemáme koncovku -y pre substantíva, deklinujeme ich ako adjektíva (vidím *Andyho, Henryho*; dal som to *Andymu, Henrymu*; hovoril som o *Andym, o Henrym* atď.) Pozri kapitolu 8. *Adjektíva*

mená *Ester, Joan* atď. sú ženy, patria medzi (**F**) a tiež ich nedeklinujeme, napr. vidím *Ester, Joan*; dal som to *Ester, Joan*; hovoril som o *Ester, Joan* atď.

slovo *tabu* (=taboo) je (**N**) a je nesklonné,

slovo *Machu Picchu* je (**N**) a je nesklonné.

07.02. Číslo

(=number)

singulár (1 človek alebo predmet)

plurál (2 a viac ľudí alebo predmetov)

odlišujeme tiež rôznymi sufixami, napr. **doktor - doktor*í*, ulica - ulice, auto - autá**

Sg. aj **pl.** majú všetky pády: *nom., gen., dat., akuz., lok., inštr.*, samozrejme s rôznymi sufixami.

V slovenčine existujú slová, ktoré majú

-l e n sg. : *voda* (=water), *ryža* (=rice), *káva* (=coffee)

Ak hovoríme **pl.**, znamená to viac rôznych druhov, napr.: *minerálne vody* - rôzne typy (=different kinds of mineral water).

-l e n pl. : *noviny* (=newspaper), *nožnice* (=scissors), *hodinky* (=watch)

07.03. Pád

(=case)

07.03.01. Nominatív

(1. [prvý] pád =nominative case)

KTO je ...? / ČO je ...? (=Who is...?/What is...?)

- Peter telefonuje. **Kto** telefonuje? Peter.

- Tam je **stôl**. **Čo** je tam? Stôl.

(Mž)		(=)	(~o)	(-a)	
	sg.	muž	dedko	turista	
	pl.	muži	dedkovia	turisti	
(Mn)		(=)	(=)		
	sg.	dom	koláč		
	pl.	domy	koláče		
(F)		(=a)	(=a)	(-áreň)	(~sť)
	sg.	kniha	ulica	cukráreň	miestnosť
	pl.	knihy	ulice	cukrárne	miestnosti
(N)		(=o)	(=e)	(-um)	(=ie)
	sg.	mesto	pole	múzeum	námestie
	pl.	mestá	polia	múzeá	námestia

Kedy (ne)používame nominatív ?

- Nominatív n i k d y nepoužívame s prepozíciami!

- Nominatív je vo vete obyčajne vo funkcii **s u b j e k t u** ! Napr.: To je **môj otec**. **Môj otec** pracuje v Martine. atď. Nominatív je tiež: **Môj otec** je **inžinier**.

07.03.02. Genitív

(2. [druhý] pád =genitive case)

(od) KOHO ? / (z) ČOHO ? (= [from] Whom ? / [of] What ?)

- Peter sa pýta **Zuzky**, kedy ide domov. **Koho** sa pýta Peter? Zuzky.

- Bol som **u Karola**. **U koho** si bol? U Karola. (logická otázka: Kde si bol?)

- Ide **zo školy**. **Z čoho** ide? Zo školy. (logická otázka: Odkiaľ ide?)

- Banka je **vedľa pošty**. **Vedľa čoho** je banka? Vedľa pošty. (logická otázka: Kde je banka?)

(Mž)		muž	dedko	turista	
	sg.	muža	dedka	turistu	
	pl.	mužov	dedkov	turistov	
(Mn)		dom	koláč		
	sg.	domu/koláča	(u / a ?)		
	pl.	domov	koláčov		
(F)		kniha	ulica	cukráreň	miestnosť
	sg.	knihy	ulice	cukrárne	miestnosti
	pl.	---*)	---*)	cukrární	kostí
(N)		mesto	pole	múzeum	námestie
	sg.	mesta	poľa	múzea	námestia
	pl.	---*)	polí	múzeí	námestí

Pozor!

Gen. sg. (Mn) - nie je presné pravidlo, kedy hovoríme =a / =u!

*) **Gen. pl. (F =a) a (N =o)**

a. (F =a) a (N =o) v gen.pl. *strácajú* =a / =o a *vokál* v slove pred sufixom *sa predlžuje* !

hlav-a	- hláv	aut-o	- áut
žen-a	- žien	men-o	- mien
knih-a	- kníh	kin-o	- kín
hor-a	- hôr	atď.	
ruk-a	- rúk		
ryb-a	- rýb		

b. Ak máme pred =a / =o dva alebo viac konsonantov, ktoré sa ťažko vyslovujú, *dávame medzi tieto konsonanty infix -ie-* ! Samozrejme, =a / =o sa strácajú !

ceruzk-a	- ceruz- ie -k	divadl-o	- divad- ie -l
stoličk-a	- stolič- ie -k	okn-o	- ok- ie -n

c. Ak je pred dvoma alebo viac konsonantmi *dlhý vokál* ("rytmický zákon", pozri kapitola 4. *Výslovnosť* !), infix nie je -ie-, ale -o- ! Aj v tomto prípade sa -a a -o strácajú!

leká r k -a	- lekár- o -k	vají č k -o	- vajíč- o -k
------------------------	----------------------	------------------------	----------------------

Ak sa skupina konsonantov dá ľahko vysloviť, infix nedávame:

lampa - **lámp**, mesto - **miest**, lopta - **lôpt** atď.

Kedy používame genitív ?

- Genitív používame **s prepozíciami**: *vedľa* (=next to), *bez* (=without), *od* (=from), *do* (=up to/into), *okrem* (=besides), *u* (=at [a person]), *z/zo* (=from/of), *mimo* (=except), *okolo* (=around), *uprostred* (=in the middle of), *pozdĺž* (=along), atď.

- Genitív používame **s niektorými verbami**, napr.:

báť sa (bojím sa-boja sa) - Bojím sa psa.

(o)pýtať sa (pýtam sa-pýtajú sa) - Opýtam sa kamaráta.

dotýkať sa (dotýkam sa-dotýkajú sa) - Nedotýkajte sa exponátov!

(=Don't touch the exhibits!)

- Genitív používame, keď odpovedáme na otázku "**čí?/čia?/čie?**" (=whose?)

-**Či** je ten dom? (=Whose house is this ?)

-To je dom **môjho dedka**. (=This is the house of my grandfather = This is my grandfather's house.)

-**Čia** je to je kniha? (=Whose book is this?)

-To je kniha **mojej sestry**. (=This is the book of my sister = This is my sister's book.)

-**Čie** je to auto? (=Whose car is this ?)

-To je auto **môjho brata**. (=This is the car of my brother = This is my brother's car.)

-Genitív používame, keď **vyjadrujeme kvantitatu**, keď odpovedáme na otázku "**KOLKO?**"

chlieb - veľa chleba (= a lot of bread)

kus chleba (=a piece of bread)

krajec chleba (=a slice of bread)

pol chleba (=a half [loaf] of bread)

kilo chleba (=one kilogram of bread)

cukor - lyžička cukru (=a spoonful of sugar)

2 kocky cukru (=two cubes of sugar)

čaj - šálka čaju (=a cup of tea)

voda - pohár vody (=a glass of water) a tak ďalej.

Pozor na deklináciu!

kocka **cukru**; Prosím si kocku **cukru**. Vždy pijem kávu len s jednou kockou **cukru**.

pohár **vody**; Šálka je pri pohári **vody**. Za pohárom **vody** je lyžička.

Slová, ktoré **nemôžeme počítať** (=uncountable nouns) používame v s i n g u l á r i :
šálka **mlieka** (=a cup of milk).

Slová, ktoré **môžeme počítať** (=countable nouns) používame v p l u r á l i : mnoho **kníh** (=many books), päť **áut** (=five cars).

P o z o r !

Slovo "trochu" (=a little) používame l e n s o s g. ! (trochu mäsa, ryže)

Slovo "niekoľko" (=a few, some) používame l e n s p l. ! (niekoľko pív, študentov)

07.03.03. Datív

(3. [tretí] pád =dative case)

(ku) KOMU ? / (k) ČOMU ? (= [to] Whom ? / [to] What ?)

- Píšem **dedkovi**. **Komu** píšeš? Dedkovi.

- Idem **k lekárovi**. **Ku komu** ideš? K lekárovi. (logická otázka: Kam ideš?)

- Otec gratuloval sestre **k narodeninám**. **K čomu** gratuloval otec sestry? K narodeninám.

- Univerzita je **oproti stanici**. **Oproti čomu** je univerzita? Oproti stanici. (logická otázka: Kde je univerzita?)

(Mž)		muž	dedko	turista	
	sg.	mužovi	dedkovi	turistovi	
	pl.	mužom	dedkom	turistom	
(Mn)		dom	koláč		
	sg.	domu	koláču		
	pl.	domom	koláčom		
(F)		knihá	ruža	cukráreň	miestnosť
	sg.	knihy	ruže	cukrárni	miestnosti
	pl.	knihám	ružiam	cukrárňam	miestnostiam
		(=ám)	(=iam)	(=am)	(~stiam)
(N)		mesto	pole	múzeum	námestie
	sg.	mestu	poľu	múzeu	námestiu
	pl.	mestám	poliam	múzeám	námestiam

Kedy používame datív ?

- Datív používame **po prepozíciách**: *k/ku* (=to, towards), *proti* (=against), *oproti* (=towards [to go to meet]), *naproti* (=opposite), *vďaka* (=thanks to), *napriek* (=in spite of).

- Datív používame **po niektorých verbách**:

dať/dávať	(=give to ...)
gratulovať/blahoželať	(=congratulate...)
pomáhať	(=help ...)
telefonovať	(=telephone ...)
ďakovať	(=thank ...)
(po)radiť	(=advice ...)
patriť	(=belong to ...)
veriť	(=believe to ...)
dôverovať	(=trust in ...)

07.03.04 Akuzatív

(4. [štvrtý] pád =accusative case)

KOHO (vidíte) ? / ČO (vidíte) ? (=Whom / What [do you see] ?)

- Čakám **priateľa**. **Koho** čakáš? Priateľa.

- Tá kniha je **pre brata**. **Pre koho** je tá kniha? Pre brata.

- Jem **chlieb a šunku**. **Čo** ješ? Chlieb a šunku.

(Mž)		muž	dedko	turista	
	sg.	muža	dedka	turistu	(akuz.sg./pl. =
	pl.	mužov	dedkov	turistov	= gen. sg./pl.)
(Mn)		dom	koláč		
	sg.	dom	koláč		(akuz. sg. = nom. sg. !)
	pl.	domy	koláče		(akuz. pl. = nom. pl. !)
(F)		kniha	ruža	cukráreň	miestnosť
	sg.	knihu	ružu	cukráreň	miestnosť
	pl.	knihy	ruže	cukrárne	miestnosti
		(=a --- > =u)	= akuz. sg.	(akuz. sg./pl. =	nom.sg./pl.)
(N)		mesto	pole	múzeum	námestie
	sg.	mesto	pole	múzeum	námestie
	pl.	mestá	polia	múzeá	námestia
			(akuz. sg./pl. =	nom. sg./pl.)	

Kedy používame akuzatív ?

- Akuzatív používame vždy **s prepozíciami**: *cez* (=through, across) a *pre* (=for) alebo **s prepozíciami**: *na* (=on), *nad* (=above/over), *pod* (=below), *pred* (=in front of), *za* (=behind), *medzi* (=between), ak odpovedajú na otázku **K A M ?** (=where to?)

- **Po** prepozíciu "**na**" po otázke **na čo?** (=what for?):

-Na čo je ten kôš? To je kôš *na papier* . (=*What is this basket for? It is a basket for paper.*)

-Je to pohár *na víno* alebo *na vodu* ? (=*Is this a glass for wine or for water ?*)

- **Po** mnohých, tzv. tranzitívnych **verbách** (=transitive verbs): *čakať* (=to wait for), *hľadať* (=to look for), *mať* (=have), *vidieť* (=see) atď.

- **Po** niektorých **verbách s prepozíciou**:

Pozerám sa *na televíziu* . (=*I am watching/look at TV.*)

Čakám *na Helenu* . (=*I am waiting for Helen.*)

Starám sa *o našu dcéru* . (=*I take care of our daughter.*)

- Niektoré verbá používame **s akuzatívom a datívom**. Napr.: *dať* (to give something =akuz., to somebody = dat.); *písať* (to write something =akuz., to somebody = dat.); *kúpiť* (to buy something =akuz., to somebody = dat.); *poslať* (to send something =akuz., to somebody = dat.); *požičať* (to lend something =akuz., to somebody = dat.), atď.

Dal som knihu kamarátovi. (=*I gave a book to my friend.*)

akuz. dat.

Písal som list matke. (=*I wrote a letter to my mother.*)

akuz. dat.

07.03.06. Lokál

(6. [šiesty] pád =locative case)

(o) KOM ? / (o) ČOM ? (= [about] Whom ? / [about] What ?)

- Hovorili sme o Billovi Clintonovi. O kom ste hovorili? O Billovi Clintonovi.

- Diskutovali sme o novom americkom filme. O čom ste diskutovali? O novom americkom filme.

- Nemocnica je pri parku. Pri čom je nemocnica? Pri parku. (logická otázka: Kde je nemocnica?)

(Mž)		muž	dedko	turista	
	sg.	mužovi	dedkovi	turistovi	
	pl.	mužoch	dedkoch	turistoch	
(Mn)		dom	koláč		
	sg. (=e / =i)	dome	koláči		
	pl.	domoch	koláčoch		
(F)		kniha	ruža	cukráreň	miestnosť
	sg. (=e / =i)	knihe	ruži	cukrárni	miestnosti
	pl.	knihách	ružiach	cukrárňach	miestnostiach
		(=ách)	(=iach / -=ach)		
(N)		mesto	pole	múzeum	námestie
	sg.	meste	poli	múzeu	námestí
	pl. (=ách / =iach)	mestách	poliach	múzeách	námestiach

Pozor! (Mn) -k/-g/-h/-ch a (N) -ko (-cho) /-go/-io/-um

majú lok. -u !

vlak - vo vlaku (=in the train)

ring - v ringu (=boxing ring)

roh - na rohu (=on the corner)

prach - v prachu (=in the dust)

Maroko - v Maroku (=in Morocco)

Kongo - v Kongu (=in Congo)

rádio - na rádiu (=on the radio)

lyceum - v lýceu (=in the high school)

Kedy používame lokál ?

- Lokál používame **le n po predložkách:**

o (=about) + **K D E ?** na (=on), po (=on, up to), pri (=at, by, near), v/vo (=in).

07.03.07 Inštrumentál

(7. [siedmy] pád =instrumental case)

(s) K Ý M ? / (s) Č Í M ? (= [with] Whom ? / [with] What ?)

- Hovorila som s matkou. S kým si hovorila? S matkou.

- Cestoval som autobusom. Čím si cestoval? Autobusom. (logická otázka: Ako si cestoval?)

- Obraz je **nad gaučom**. **Nad čím** je obraz? Nad gaučom. (logická otázka: Kde je obraz?)

(Mž)		muž	dedko	turista	
	sg.	muž om	dedk om	turist om	
	pl.	muž mi	dedk ami	turist ami	
		(po <i>-m</i> a skupine konsonantov -ami)			
(Mn)		dom	koláč		
	sg.	dom om	koláč om		
	pl.	dom ami	koláč mi		
		(po <i>-m</i> a skupine konsonantov -ami)			
(F)		kniha	ruža	cukráreň	miestnosť
	sg.	knihou	ružou	cukrárňou	miestnosťou
	pl.	knihami	ružami	cukrárňami	miestnosťami
(N)		mesto	pole	múzeum	námestie
	sg.	mest om	poľ om	múze om	námest ím
	pl.	mest ami	poľ ami	múze ami	námest iami

Kedy používame inštrumentál ?

- vždy **po prepozícii** *s/so* (=with)

- **po prepozíciách**: *nad* (=over), *pod* (=under), *pred* (=in front of), *za* (=behind), *medzi* (=between, among), keď sa pýtame **KDE ?** (=where?)

- **bez prepozície** po otázke "**ČÍM**" ? (=With what?), keď hovoríme o tom, **čo používame ako nástroj, inštrument**:

-Čo používate, keď píšete? Pero alebo ceruzku?

-Niekedy píšem **perom**, niekedy píšem **ceruzkou**.

(=What do you use when you write? A pen or a pencil?

-Sometimes I write with a pen, sometimes with a pencil.)

podobne:

cestujem **autobusom** alebo **vlakom** (**Čím** cestuješ? / **Ako** cestuješ?),

pracujem **rukami**, umývam sa **mydlom** a **vodou**

- bez prepozície často namiesto nominatívu:

Môj sused je *šofér* . = Môj sused je **šoférom**.

Eva je *doktorka* . = Eva je **doktorkou**.

- bez prepozície **po verbách**:

stať sa (=to become), *zaoberať sa* (=to deal with)

Stal sa **otcom**, keď mal 19 rokov. (=He became a father at the age of 19.)

Celý život sa zaoberal **anglickou literatúrou**.

(=He dealt with English literature his whole life.)

07.04. Niektoré zvláštnosti substantív

* Nom. pl. Mž	sg.	pl.	
- -k ---> -ci :	vojak	vojaci	(=soldier-soldiers)
	časník	časníci	(=waiter-waiters)
	vnuk	vnuci	(=grandson-grandsons)
- -teľ ---> -telia :	priateľ	priatelia	(=friends)
	učiteľ	učitelia	(=teachers)

a tiež: brat - bratia, rodič - rodičia

- -a ---> -ovia :	rozhodca	rozhodcovia	(=referees)
-------------------	----------	-------------	-------------

a tiež členovia rodiny (=family members): syn - synovia (=sons), otec - otcovia (=fathers), dedko - dedkovia (=grandfathers), ujo - ujovia (=uncles)

* Lok. sg. Mn -l a -r

má niekedy -i :	hotel	v hoteli
	model	o modeli
	tanier	na tanieri
	pohár	v pohári
niekedy -e :	alkohol	v alkohole
	futbal	o futbale
	televízor	pri televízore
	radiátor	na radiátore

* slovo PANI (deklinácia)

	ak stojí samostatne	ak je s menom alebo titulom
nom.	stará pani sedí	pani doktorka
gen.	od starej panej	od pani doktorky
dat.	k starej panej	k pani doktorke
akuz.	vidím starú paniu	vidím pani doktorku
lok.	o starej panej	o pani doktorke
inštr.	so starou paňou	s pani doktorkou (ako adj.!) (nesklonné!)

* N na -a (niekedy -ä)

do tejto skupiny patria slová: **dieťa** (=child), **dievča** (=girl), **zvierä** (=animal)
a slová, ktoré obyčajne majú význam malé a mladé zvieratá, rastliny, niekedy aj ľudia
(=young or small animals, plants, sometimes people): **kura/kurča** (=chicken), **mača** (=little
cat), **teľa** (=calf), **psička** (=little dog), **vnúča** (=grandson), **holúbä** (=young dove)

Všetky tieto slová deklinujeme takto:

nom.	dieťa	
gen.	od dieťaťa	dieťa -ť-a
dat.	k dieťaťu	-"- -ť-u
akuz.	dieťa (=nom.)	
lok.	o dieťati	-"- -t-i
inštr.	s dieťaťom	-"- -ť-om

(koncovky ako pole!)

* **F na =/=**

Niektoré substantíva s koncovkou = / = sú F ! Napr.:

posteľ-postele (=bed), pieseň-piesne (=song), Zem/zem (=Earth/soil), noc-noci (=night), moc-moci (=power)

a tiež pôvodné francúzske slová na **-áž** :

garáž (=garage), reportáž (=report), špionáž (=espionage), masáž (=massage)

* **Niektoré nepravidelné substantíva** (=some irregular nouns)

Mž	človek (=man) / hosť (=guest)
Mn	peniaz (=coin, money) / deň (=day)
F	pani (=mistress, Mrs.)
N	dieťa (=child) / dievča (=girl)

<i>Nom. sg.</i>	<i>akuz. sg.</i>	<i>nom. pl.</i>	<i>gen. pl.</i>	<i>akuz. pl.</i>
človek	človeka	ľudia	ľudí	ľudí
hosť	hostá	hostia	hostí/hostóv	hostí/hostóv
peniaz	peniaz	peniaze	peňazí	peniaze
deň	deň	dni	dní	dni
pani	paniu/pani	panie	paní	panie
dieťa	dieťa	deti	detí	deti
dievča	dievča	dievčatá	dievčat	dievčatá

(ako slovo *dievča* deklinujeme všetky N na *-a* !)

* **Zmena - na - v substantívach Mn**

Niektoré substantíva Mn, ktoré majú v základe *-*, strácajú dĺžku vo všetkých pádoch okrem **nom. a akuz. sg.:**

sg. - *stôl*, zo *stola*, k *stolu*, *stôl*, na *stole*, pod *stolom*

pl. - *stoly*, zo *stolov*, k *stolom*, *stoly*, na *stoloch*, pod *stolmi*

podobne tiež:

vietor - vo **vetre** (=wind, in the wind)

dážď - v **daždi** (=rain, in the rain)

chlieb - s **chlebom** (=bread, with bread)

nôž -s **nožom** (=knife, with the knife)

* **Strata =e= / =o= / =ie= na konci substantív MŽ, Mn a F**

- MŽ** otec (=father) - otca, k otcovi, s otcom, otcovia ...
chlapec (=boy) - chlapcovi, chlapca, chlapci, chlapcami ...
minister (=minister) - s ministrom, ministri, s ministrami ...
Pavol (=Paul) - s Pavlom, o Pavlovi, pre Pavla ...
- Mn** filter (=filter) - vo filtri, s filtrami ...
začiatok (=begin) - na začiatku, v začiatkoch ...
koniec (=end) - na konci, na oboch koncoch (=on both ends)...
- F** čítareň (=reading room) - v čitárni, pred čitárňami ...
pieseň (=song) - piesne, v piesni, o piesňach ...

* **Substantíva, ktoré majú len pl. =y / =e môžu byť**

F	alebo	Mn
nohavice (=trousers)		okuliare (=glasses)
nožnice (=scissors)		Karpaty (=Carpathians)
noviny (=newspaper)		Piešťany (=a spa town)
Vianoce (=Christmas)		---
narodeniny (=birthday)		---
prázdniny (=vacations)		---

* **Mená zvierat (=names of animals) majú**

sg. ako MŽ	a	pl. ako Mn
kohút		kohúty
Máme kohúta		kohúty

ale nasledujúce substantíva môžu mať plurál ako Mn alebo ako MŽ:

sg. -	vták (=bird)	vlk (=wolf)	pes (=dog) /
Mn	vtáky	vlky	psy
MŽ	=vtáci	=vlci	=psi

08. Adjektíva

už sme hovorili, že slovenčina má *pravé, vzťahové a posesívne adjektíva* a čo znamenajú (pozri kapitolu 5. *Slovné druhy*).

08.01. Tvrde adjektíva

majú základ zakončený tvrdým konsonantom (=):

pekný - pekná - pekné

08.02. Mäkké adjektíva

majú základ zakončený mäkkým konsonantom (=):

cudzí - cudzia - cudzie (=foreign)

Pri adjektívach platí *rytmický zákon* :

pekn <u>ý</u>	ale	krásny	///	cudz <u>í</u>	ale	domáci
pekn <u>á</u>	ale	krásna	///	cudz <u>ia</u>	ale	domáca
pekn <u>é</u>	ale	krásne	///	cudz <u>ie</u>	ale	domáce
(==)		(==)		(==)		(==)

Pozor! Tvrde a dlhé adjektíva sú omnoho častejšie !

Adjektíva stoja vždy pri substantívach a musia mať rovnaký **rod, číslo a pád**:

08.03.01. Rod

Mž	mladý cudzí muž	(=a young foreign man)
Mn	čerstvý rybací šalát	(=fresh fish salad)
F	milá staršia žena	(=a kind older woman)
N	moderné školiace stredisko	(=a modern schooling center)

08.03.02. Číslo

Mž - sg.	starý <i>pán</i>	pl.	starí <i>páni</i>
Mn - sg.	veľký <i>dom</i>	pl.	veľké <i>domy</i>
F - sg.	nová <i>kniha</i>	pl.	nové <i>knihy</i>
N - sg.	drahé <i>auto</i>	pl.	drahé <i>autá</i>

08.03.03. Pád

SINGULÁR				
	tvrdé	adj.	mäkké	adj.
	dlhé	krátke	dlhé	krátke

Mž (Mn / N)

nom.	mladý (červené)	múdry (krásne)	cudzí (cudzie)	idúci (idúce)	muž (dom, auto)
gen.	od mladého	múdreho	cudzieho	idúceho	muža
dat.	k mladému	múdre <u>mu</u>	cudz <u>iemu</u>	idú <u>cemu</u>	mužovi
akuz.	mladého (nový, červené)	múdreho (krásny, krásne)	cudzieho (cudzí, cudzie)	idúceho (stojaci, idúce)	muža (dom, auto)
lok.	o mladom	múdro <u>m</u>	cudz <u>om</u>	idú <u>com</u>	mužovi
inštr.	s mladým	múdro <u>ym</u>	cudz <u>ím</u>	idú <u>cim</u>	mužom
	(---)	(---)	(---)	(---)	

P o z o r ! Gen., dat., lok., inštr. Mž = Mn = N .

F

nom.	nová	dánska	tenšia	ležiaca	knih <u>a</u>
gen.	z nove <u>j</u>	dánske <u>j</u>	tenše <u>j</u>	ležiace <u>j</u>	knih <u>y</u>
dat.	k nove <u>j</u>	dánske <u>j</u>	tenše <u>j</u>	ležiace <u>j</u>	knih <u>e</u>
akuz.	novú	dánsku	tenšiu	ležiacu	knih <u>u</u>
lok.	o nove <u>j</u>	dánske <u>j</u>	tenše <u>j</u>	ležiace <u>j</u>	knih <u>e</u>
inštr.	s novou	dánskou	tenšou	ležiacou	knihou
	(---)	(---)	(---)	(---)	

P o z o r !

a. - adj. Mž majú vždy : gen. = akuz. !

- adj. Mn / N majú vždy : nom. = akuz. !

b. - Všimnite si, že každý pád má **charakteristický sufix**:

	MŽ / Mn / N	F
gen.	-ho	-ej
dat.	-mu	-ej
lok.	-om	-ej
inštr.	-ým	-ou

P L U R Á L			
		MŽ	Mn/F/N
nom.		starí muži	staré domy / knihy / autá
gen.	od starých	mužov	domov / kníh / áut
dat.	k starým	mužom	domom / knihám / autám
akuz.		starých mužov (=gen.)	staré domy / knihy / autá (=nom.)
lok.	o starých	mužoch	domoch / knihách / autách
inštr.	so starými	mužmi	domami / knihami / autami

P o z o r ! Adjektíva sú v pl. oveľa pravidelnejšie:

- **MŽ nom.** má vždy **-í** (starí/cudzí), **-i** (krásni) muži
- **MŽ akuz. a gen.** je vždy rovnaký (*starých mužov*)
- **Mn/F/N nom.** má vždy **-é** (pekné), **-e** (krásne), **-ie** (cudzie)
- **Mn/F/N akuz. a nom.** je vždy rovnaký: (*staré domy/knihy/autá*)
- adjektíva **gen., dat., lok. a inštr.** majú rovnaké sufixy pre všetky rody !!!

Rozdiel medzi tvrdými a mäkkými adjektívami:

nov-ýj	novš-í	
nov-á	novš-ia	
nov-é	novš-ie	Suffixy -ej, -om, -ou
nov-ú	novš-iu	sú v ž d y krátke !
nov-ého	novš-ieho	
nov-ému	novš-iemu	
nov-ým	novš-ím	

08.04. Komparácia

(stupňovanie =comparison)

08.04.01. Pravidelná komparácia

	1. stupeň	2. stupeň	3. stupeň
	(pozitív)	(komparatív)	(superlatív)
Mž./Mn	drah-ý	drah-ší	naj-drah-ší
F	drah-á	drah-šia	naj-drah-šia
N	drah-é	drah-šie	naj-drah-šie
	(=expensive)	(=more expensive)	(=[the] most expensive)

tiež.: nový /novší/najnovší, tmavý /tmavší/najtmavší, mladý /mladší/najmladší, starý /starší /najstarší, atď.

08.04.02. Sufixy po skupine konsonantov

Mž/Mn	svetl-ý	svetl-ejší	naj-svetl-ejší
F	svetl-á	svetl-ejšia	naj-svetl-ejšia
N	svetl-é	svetl-ejšie	naj-svetl-ejšie
	(=light)	(=lighter)	(=[the] lightest)

Tieto formy sú najčastejšie, keď adjektívum má na konci **dva** alebo **viac konsonantov** alebo je v základe dlhý vokál ! Napr.: teplý / teplejší / najteplejší, lacný / lacnejší / najlacnejší, horúci / horúcejší / najhorúcejší, atď.

08.04.03. Adjektíva so sufixom -ký, -eký, -oký

V adjektívach so sufixom -ký, -eký, -oký vypadáva "k, -ek, -ok" : slad -ký ---> slad-ší, ťaž-ký ---> ťaž-ší, ďal-eký ---> ďal-ší, šir-oký ---> šir-ší.

Pozor!

z ---> **ž**: níž-ky ---> niž-ší, úz-ky ---> už-ší

s ---> **š**: vys-oký ---> vyš-ší

a pod.

08.04.04. Nepravidelná komparácia

(=irregular comparison)

malý	menší	najmenší	(=small)
veľký	väčší	najväčší	(=big)
dobrý	lepší	najlepší	(=good)
zlý	horší	najhorší	(=bad)

pekný	krajší	najkrajší	(=pretty)
krásny	-"-	-"-	(=beautiful)

Všetky komparatíva a superlatíva sú *m ä k k é a d j e k t í v a* !

08.05. Posesívne adjektíva

môžeme tvoriť **I e n o d ž i v o t n ý c h s u b s t a n t í v** (Mž a F), nie zo slova *dievča, dieťa*, lebo sú N.

Mž	<i>Brat</i> má dom.	To je bratov dom.	(=brother's house)
	<i>Brat</i> má knihu.	To je bratova kniha.	(=brother's book)
	<i>Brat</i> má auto.	To je bratovo auto.	(=brother's car)
F	<i>Sestra</i> má dom.	To je sestrin dom.	(=sister's house)
	<i>Sestra</i> má knihu.	To je sestrina kniha.	(=sister's book)
	<i>Sestra</i> má auto.	To je sestrino auto.	(=sister's car)

tiež: otec - otcov, -a, -o, Peter - Petrov, -a, -o, matka - matkin, -a, -o, Katka - Katkin, -a, -o.

Pozri !

<i>Ivan</i> má pero .	To je <u>Ivanovo</u> pero.
(1 slovo)	(posesívne adjektívum)
Môj kamarát <i>Ivan</i> má pero.	To je pero <u>môjho kamaráta Ivana</u> .
(2 alebo 3 slová)	(genitív)
<i>Vierka</i> má byt.	To je <u>Vierkin</u> byt.
<i>Moja dobrá priateľka Vierka</i> má byt.	To je byt <u>mojej dobrej priateľky Vierky</u> .

Posesívne adjektíva skloňujeme tak, ako všetky adjektíva! Napr.:

<i>bratova žena</i> (=brother's wife)
Stretol som bratovu ženu . (=I met ...)
Hovoril som s bratovou ženou . (=I talked to ...)
<i>Máriini rodičia</i> (=Mary's parents)
Nepoznám Máriiných rodičov . (=I don't know ...)
Telefonoval som Máriiným rodičom . (=I telephoned ...)

08.06. Vzťahové adjektíva

tvoríme najčastejšie sufixmi:

-ný/-ná/-né	- <i>ovocie</i> (=fruit)	- ovocný koláč / ovocná zmrzlina	
		(=fruit cake / fruit ice-cream)	
-ový/-ová/-ové	- <i>film</i>	- filmová hviezda	(=film star)
-ský/-ská/-ské	- <i>študent</i>	- študentský internát	(=students' hostel)

09. Pronomíná

09.01. Personálne pronomíná

(=personal pronouns)

sú slová, ktoré **zastupujú (nahradzujú) substantíva** (=nouns), a preto musia mať všetky formy ako adjektíva. Základné formy (nom. sg. a pl.) sú:

singulár	1. ja	(=I)
	2. ty	(=you : [informally to 1 person])
	3. on	(=he)
	ona	(=she)
	ono	(=it)
plurál	1. my	(=we)
	2. vy	(=you: [to 2 or more / formally to 1 person])
	3. oni (Mž)	(=they)
	ony (Mn/F/N)	(=they)

09.02. Demonstratívne pronomíná

(=demonstrative pronouns)

sú slová, ktoré používame, keď **ukazujeme na niekoho/niečo**. Majú všetky formy ako adjektíva. Základné formy (nom. sg. a pl.) sú:

singulár	ten	Mž/Mn	(=this)
	tá	F	
	to	N	
plurál	tí	Mž	(=these)
	tie	Mn/F/N	

09.03. Posesívne pronomíná

(=possessive pronouns)

sú slová, ktoré hovoria, **komu čo patrí** a odpovedajú na otázku **ČÍ? ČIA? ČIE?** (=whose?). Majú tiež všetky formy ako adjektíva. Základné formy (nom. sg. a pl.) sú:

singulár			plurál		
Mž/Mn	F	N	Mž	Mn/F/N	
môj	moja	moje	moji	moje	(=my, mine)
tvoj	tvoja	tvoje	tvoji	tvoje	(=your, yours) ([informally])
----	----	jeho	----	----	(=his)
----	----	jej	----	----	(=her, hers)
----	----	jeho	----	----	(=its)

náš	naša	naše	naši	naše	(=our, ours)
váš	vaša	vaše	vaši	vaše	(=your, yours) ([pl./formally])
	----	ich	----		(=their, theirs)

09.04. Relatívne pronominá

(=relative pronouns)

ukazujú na **vzťah k inému slovu vo vete**. Majú všetky formy ako adjektíva. Niekedy tvoria otázku: *Ktorý dom je váš?* (=Which house is yours?) Základné formy (nom. sg. a pl.) sú:

singulár			plurál		
Mž/Mn	F	N	Mž	Mn/F/N	
ktorý	ktorá	ktoré	ktorí	ktoré	(=who / which / that)

09.05. Ako deklinujeme pronominá

(=declension of pronouns)

Pamätáte sa ešte na charakteristické sufixy pádov adjektív ? (pozri kapitolu 8. *Adjektíva* !) Takéto sufixy budú mať aj pronominá (okrem JA/TY // MY/VY !)

singulár Mž / Mn / N							
	pers.	dem.	posesívne				refl.
nom.Mž/Mn	on	ten	môj	tvoj	naš	váš	ktorý
<i>nom. N</i>	<i>ono</i>	<i>to</i>	<i>moje</i>	<i>tvoje</i>	<i>naše</i>	<i>vaše</i>	<i>ktoré</i>
gen.	ho	toho	môjho	tvojho	našho	vášho	ktorého
dat.	mu	tomu	môjmu	tvojmu	našmu	vášmu	ktorému
akuz. Mž	ho	toho	môjho	tvojho	našho	vášho	ktorého
<i>akuz. Mn/N</i>	<i>ho</i>	=====	<i>ako</i>	<i>nom. sg.</i>	<i>Mn /N</i>	=====	
lok.	ňom	tom	mojom	tvojom	našom	vašom	ktorom
inštr.	ním	tým	mojím	tvojím	naším	vaším	ktorým

singulár F							
	pers.	dem.	posesívne				refl.
nom.	ona	tá	moja	tvoja	naša	vaša	ktorá
gen.	jej	tej	mojej	tvojej	našej	vašej	ktorej
dat.	jej	tej	mojej	tvojej	našej	vašej	ktorej
akuz.	ju	tú	moju	tvoju	našu	vašu	ktorú
lok.	nej	tej	mojej	tvojej	našej	vašej	ktorej
inštr.	ňou	tou	mojou	tvojou	našou	vašou	ktorou

plurál Mž / Mn / F / N							
	pers.	dem.	posesívne				refl.
nom. Mž.	oni	tí	moji	tvoji	naši	vaši	ktorí
<i>nom. Mn/F/N</i>	<i>ony</i>	<i>tie</i>	<i>moje</i>	<i>tvoje</i>	<i>naše</i>	<i>vaše</i>	<i>ktoré</i>
gen.	ich	tých	mojich	tvojich	našich	vašich	ktorých
dat.	im	tým	mojim	tvojim	naším	vaším	ktorým
akuz. Mž	ich	=====	ako gen. pl.	Mž	=====		
<i>akuz. Mn/F/N</i>	<i>ich</i>	=====	<i>ako nom. pl.</i>	<i>Mn/F/N</i>	=====		
lok.	nich	tých	mojich	tvojich	našich	vašich	ktorých
inštr.	nimi	tými	mojimi	tvojimi	našími	vašími	ktorými

P o z o r ! Personálne pronominá - on, ona, ono, oni - môžu mať v gen., dat. a akuz. rôzne formy:

(Mž/Mn/N)	krátka forma (bez prepozície)	dlhá forma (s prepozíciou)	dôrazová forma (často na začiatku)
gen.	ho	od neho	jeho
dat.	mu	k nemu	jemu
akuz.	ho	pre neho	jeho

(F)	krátka forma (bez prepozície)	dlhá forma (s prepozíciou)	dôrazová forma (často na začiatku)
gen.	jej	od nej	jej
dat.	jej	k nej	jej
akuz.	ju	pre ňu	ju

plurál	krátka forma (bez prepozície)	dlhá forma (s prepozíciou)	dôrazová forma (často na začiatku)
gen.	ich	od nich	ich
dat.	im	k nim	im
akuz.Mž	ich	pre nich	ich
akuz. Mn/F/N	<i>ich</i>	<i>pre ne</i>	<i>ich</i>

Príklady :

To je Peter.	Vidím ho .	(krátka forma)
	Mám pre neho lístok.	(dlhá forma po prepozícii)
[=This is Peter.	I see him.	(short form)
	I have a ticket for him.	(long form after a preposition)]
Je to nový lektor?	Nepoznám ho .	(krátka forma)
	Jeho nepoznám.	(dôrazová forma)
[Is this a new lector? I do not know him.		(short form)
	I do not know him.	(stressed form)]

gen. sg. Mž

- Prečo nejdeš k zubnému lekárovi?
- Bojím sa **ho**.
- **Jeho** sa nemusíš báť. Dostaneš **od neho** silnú injekciu a je to!
(= Why don't you go the dentist?)
- I am afraid of **him**.
- You needn't be afraid **of him**. You'll get a strong injection **from him** and that's it.)

dat. sg. Mž.

- Dal si knihy Karolovi a Petrovi?
- Karolovi áno, Petrovi ešte nie. Zajtra pôjdem **k nemu** a dám **mu** tú knihu.

- To je škoda. **Jemu** si mal dať knihu najprv. Veľmi ju potrebuje.

(= - Did you give the books to Charles and Peter?)

- I gave it to Charles, but not yet to Peter. I'll go **to him** tomorrow and then I'll give it **to him**.

- That's a pity! You should have given **him** the book first. He needs it very much.)

akuz. sg. F

- Stretol som Evu. Dávno som **ju** nevidel! Potom sme išli do kaviarne a objednal som **pre ňu** kávu.

(= - I met Eve. I haven't seen **her** for a long time! Then we went to a café and I ordered a cup of coffee **for her**.)

09.06. Ako deklinujeme osobné pronomína JA / TY / MY / VY

(=declension of personal pronouns I / WE / YOU)

Aj pronomína JA / TY majú **krátku formu** (bez prepozície) a **dlhú formu** (s prepozíciou a s dôrazom) **pre gen., dat., a akuz.!**

	ja (=I, me)	ty (=you)	my (=we, us)	vy (=you)
nom.	ja	ty	my	vy
gen.	ma/mňa	ťa/teba	nás	vás
dat.	mi/mne	ti/tebe	nám	vám
akuz.	ma/mňa	ťa/teba	nás	vás
lok.	(o) mne	(o) tebe	(o) nás	(o) vás
inštr.	mnou	tebou	nami	vami

Príklady:

To si ty.	Nevidel som ťa .	(krátka forma)
	Mám pre teba knihu.	(dlhá forma po prepozícii)
[It is you.	I did not see you.	(short form)
	I have a book for you.	(long form after preposition)]
To si ty.	Nečakal som ťa .	(krátka forma)
	Teba som nečakal.	(dôrazová forma)
[It is you.	I did not expect you.	(short form)
	I did not expect you.	(stressed form)]

- Chcel som **ti** telefonovať, ale **ty** si nebol v úrade.

- Prečo si **mi** chcel telefonovať? Potreboval si niečo **odo mňa**?

- Nie, chcel som **ŕa** pozvať na koncert. Mám **pre teba** lístok.

- To je skutočne milé **od teba**.

(= - I wanted to telephone **you**, but **you** were not in your office.

- Why did you want to telephone **me**? Did you need something **from me**?

- No, I wanted to invite **you** to a concert. I've got a ticket **for you**.

- That's really nice **of you**.)

- Dobre, že som **vás** stretol, pán Novák. Mám list **pre vás**. Môžem **vám** ho dať teraz?

(= - It is good that I've met **you**, Mr. Novák. I've got a letter **for you**. Can I give it to **you** now?)

09.07. ... a niektoré ďalšie pronominá

(=and some further pronouns)

09.07.01. Opytovacie pronominá

(=interrogative pronouns)

- používame, keď tvoríme otázky:

KTO ? / ČO ? pýtame sa na *nom*.

KOHO ? / ČOHO ? pýtame sa na *gen*.

KOMU ? / ČOMU ? pýtame sa na *dat*.

KOHO ? / ČO ? pýtame sa na *akuz*.

(O) KOM ? / (O) ČOM ? pýtame sa na *lok*.

KÝM ? / ČÍM ? pýtame sa na *inštr*.

(pozri kapitolu 5. *Slovné druhy* a kapitolu 7. *Substantíva* !)

- **ČÍ ?** (Mž/Mn) / **ČIA ?** (F) / **ČIE** (N) ? (=whose ?)

- **Čí** je ten ka**b**át?

- To je môj (Petro**v**, Evi**n**) ka**b**át.

(=*Whose* coat is this? - It is my [Peter's, Eve's] coat.)

- **Čia** je tá kn**i**ha?

- To je moja [Karol**o**va, Mári**i**na] kn**i**ha.

(=*Whose* book is this? - It is my [Charles', Mary's] book.)

- **Čie** je to pero?

- To je moje (Ivan**o**vo, Kat**i**no) pero.

(=*Whose* pen is this ? - It is my [Ivan's, Katy's] pen.)

- **Kam** ideš? - Idem do k**i**na.

(=*Where* are you going? - I am going to the movies.)

- **Kde** ste boli? - Boli sme v k**i**ne.

- (=*Where* were you? - We were in the movies.)
 - **Kedy** si prišiel? - Prišiel som pred dvoma hodinami.
 (==*When* did you arrive? - I arrived two hours ago.)
 - **Koľko** stojí to auto? - Asi 600.000 korún.
 (==*How much* does this car cost? - About 600 000 crowns.)
 - **Ako** ste cestovali? - Ďakujem, dobre.
 (==*How* was your travel? - Fine, thanks.) atď.

09.07.02. Neurčité pronominá

(=indefinite pronouns)

Neviem, **kto** prišiel. = Ale **niekto** prišiel. (I do not know who came. = But somebody came.)

Neviem, **kam** pôjdem poobede. = Ale **niekam** pôjdem.

(I do not know where I will go this afternoon. = But I will go somewhere.)

- **NIEKTO** klope. (==*Somebody* is knocking.) NIE + KTO
 - **NIEČO** leží na stole. (=There is *something* on the table.) NIE + ČO
 - **NIEKAM** som dal okuliare a teraz ich nemôžem nájsť. NIE + KAM

(=I put my glasses *somewhere* and I can't find them now.)

tiež: niekde, niekedy, nejaký, niektorý, niekoľko, nejako, niečí

P o z o r ! Existujú ešte iné formy:

- niekto** = ktosi, **voľakto**, **ďakto**,
niekde = kdesi, **voľakde**, **ďakde**,
niečo = čosi, **voľačo**, **ďačo**, atď.

Do kina môže ísť, **kto chce**. = **Hocikto** môže ísť do kina.

(Whoever wants can go to the movie. = Anybody can go to the movie.)

Môžeš ísť, **kam chceš**. = **Hocikam** môžeš ísť.

(You can go wherever you want. = You can go anywhere.)

- Kam pôjdeme? - **HOCIKAM**, ale nie ďaleko! HOCI + KAM

(=Where will we go? - *Anywhere*, but not too far!)

- Čo chceš jesť? - **HOCIČO**. Som veľmi hladný. HOCI + ČO

(=What do you want to eat? - *Whatever*, I am very hungry.)

- Môžem tam ísť? - Samozrejme, **HOCIKTO** tam môže ísť. HOCI + KTO

(=May I go there? - Of course, *anyone* can go there.)

tiež: hocikde, hocikedy, hocijaký, hociktorý, hocikoľko, hocijako, hocičí

Iné formy:

- hocikam** = kamkoľvek
hocikto = ktokoľvek

hocikedy = kedykoľvek atď.

“kto, čo, ktorý, aký” musíme deklinovať:

Niektu je tu.	(Somebody is here.)
Niekomu som dal slovník.	(I gave a dictionary to somebody.)
Rozprával som sa s niekým.	(I spoke with somebody.)
Hociktorá šálka je čistá.	(Any cup is clean.)
Vezmi si hociktorú šálku.	(Take any cup you want.)

09.07.03. Popieracie pronomína

(záporné =negative pronouns)

- NIKTO to nevidel. (=Nobody/no one saw it.)	NI + KTO
- NIČ som nekúpil. (=I bought nothing.)	NI + ČO ---> NIČ
- Nebol som NIKDE. (=I was nowhere.)	NI + KDE
- Nepôjdem NIKAM. (=I will go nowhere.)	NI + KAM
- NIKDY som tam nebol. (=I have never been there.)	NI + KEDY ---> NIKDY

Pozor! V slovenčine je vždy *dvojitá negácia*.

Neviem nič.	(=I know nothing.)	
Nevidím nikoho.	(=I see nobody.)	
Nedal som to nikomu.	(=I gave it to nobody.)	atď.

“kto, čo, ktorý, aký” musíme deklinovať:

Nikto tu nebol.	(No one was here.)
Nikoho som nevidel.	(I saw nobody.)

10. Numerálie

sú slová, ktoré odpovedajú na otázku **k oľk o** alebo **ktorý , ktorá , ktoré ?**

Rozoznávame:

10.01. Základné numerálie

(=cardinal numbers)

Pýtame sa **koľko ?/koľkí (Mž), koľké (Mn/F/N)?** (=how much/ how many?):

jeden (Mž/Mn), **jedna** (F), **jedno** (N) - sg.

jedni (Mž - pl.), **jedny** (Mn/F/N - pl.) (=one)

dvaja (Mž), **dva** (Mn), **dve** (F/N) (=two)

traja (Mž), **tri** (Mn/F/N) (=three)

štyria (Mž), **štyri** (Mn/F/N) (=four)

piati (Mž), **päť** (Mž/Mn/F/N) (=five)

šiesti (Mž), **šesť** (Mž/Mn/F/N) (=six)

siedmi (Mž), **sedem** (Mž/Mn/F/N) (=seven)

ôsmi (Mž), **osem** (Mž/Mn/F/N) (=eight)

deviati (Mž), **deväť** (Mž/Mn/F/N) (=nine)

desiati (Mž), **desať** (Mž/Mn/F/N) (=ten)

jedenásti (Mž), **jedenásť** (Mž/Mn/F/N) (=eleven)

dvadsiati (Mž), **dvadsať** (Mž/Mn/F/N) (=twenty)

atď.

10.01.01. Číslo jeden

(=number 1)

deklinujeme ako adjektívum sg.

(singulár)	Mž/Mn	F	N
nom.	jeden	jedna	jedno
gen.	jedného	jednej	jedného
dat.	jednému	jednej	jednému
akuz.	jedného (Mž)	jednu	- - -
akuz. = nom.	jeden (Mn)	- - -	jedno (N)
lok.	(o) jednom	(o) jednej	(o) jednom
inštr.	jedným	jednou	jedným

Číslo 1 môže mať aj formu plurálu, a používame ho najčastejšie pre substantíva, ktoré majú len plurál! Napr.: jedny okuliare, jedny nohavice, dvere, nožnice, hodiny, atď.

Číslo 1 môže mať aj význam "niektorý, -á, -é/-í, -é", ako napr.:

Cestovali sme do Prahy. **Jedni** (=niektorí) išli autobusom, **jedni** (=niektorí) vlakom.

(=We travelled to Prague. Some [of us] went by bus, some by train.)

10.01.02. Čísla dva / tri / štyri

(=numbers 2/3/4)

majú deklináciu, ktorá je podobná adjektívam pl.!

2/3/4	Mž	Mn	F/N
nom.	dvaja (muži) traja / štyria	dva (domy) tri	dve (ženy/autá) tri
gen.	dvoch (mužov) troch / štyroch	(domov)	(žien / áut)
dat.	dvom (mužom) trom / štyrom	(domom)	(ženám / autám)
akuz.	dvoch / troch / štyroch (mužov) = gen.	<i>dva</i> (domy) <i>tri</i> / <i>štyri</i> = nom.	<i>dve</i> (ženy/autá) <i>tri</i> / <i>štyri</i> = nom.
lok.	(o) dvoch (mužoch) troch / štyroch	(domoch)	(ženách / autách)
inštr.	dvoma (mužmi) tromi / štyrmi	(domami)	(ženami / autami)

10.01.03. Čísla nad 5

so sufixom **-i** môžeme používať v nom. a akuz. len so substantívami Mž! V nom. a akuz. ich nepoužívame veľmi často, ale v gen., dat., lok. a inštr. vždy! Používame ich ako normálne **m ä k k é, k r á t k e** adjektíva! (pozri kapitolu 8. Adjektíva!).

Príklady:

nom. V izbe sú **piati** cudzí muži. (=There are five foreign men in the room.)

gen. Pýtal som sa **piatich** cudzích mužov. (=I asked [the] five foreign men.)

dat. Dal som lístky **piatim** cudzím mužom. (=I gave tickets to [the] five foreign men.)
akuz. Videl som **piatich** cudzích mužov. (=I saw five foreign men.)
lok. Hovoril som o **piatich** cudzích mužoch. (=I spoke about [the] five foreign men.)
inštr. Cestoval som s **piatimi** cudzími mužmi. (=I travelled with five foreign men.)
 tak isto: Pýtal som sa **siedmich, desiatich, dvanástich, tridsiatich** mužov.

Také isté formy používame aj **so substantívami Mn/F/N, ale I e n v gen., dat., lok. a inštr. !**

gen. Mn, F, N Vošli sme do **piatich** domov, izieb, kín. (=We entered 5 houses, rooms, movies.)
dat. Mn, F, N Išiel som k **piatim** domom, sestrám, autám. (=I went to [the] 5 houses, sisters, cars.)
lok. Mn, F, N Čítal o **piatich** štátoch, krajinách, mestách. (=He read about 5 states, countries, cities.)
inštr. Mn, F, N Cestoval **piatimi** vlakmi, loďami, autami. (=He travelled on 5 trains, boats, cars.)

Ak používame druhú formu (**päť, šesť, sedem ...**) so substantívami Mž/Mn/F/N₂ musí mať

- substantívum formu **gen. pl. !**
- **verbum formu 3.osoby sg. (v préterite N) !**
- **túto formu používame len v nom. a akuz. !**

<i>nom.</i>	Mž	V izbe je/bolo	päť mužov	(=5 men)
	Mn		päť stolov	(=5 tables)
	F		päť žien	(=5 women)
	N		päť okien	(=5 windows)
<i>akuz. = nom.</i>	Videl som		"-"	"-"

P r í k l a d y :

Na zastávke **čaká** (čakalo) aspoň **osemnásť mužov, žien a detí**.
 (= At least eighteen men, women and children wait [waited] at the [bus]stop.)

Zajtra **príde mojich päť kolegov** .

alebo Zajtra **prídu moji piati kolegovia**.
 (=My five colleagues will come tomorrow.)

Osem známych lekárov študovalo jeho chorobu.

alebo **Ôsmi známi lekári študovali** jeho chorobu.
 (=Eight famous doctors studied his disease.)

10.01.04. Numeráliá "obaja / oba / obe" = "obidvaja / obidva / obidve"

(=both)

Tieto číslovky majú takú **deklináciu** ako číslovky "dvaja/dva/dve"

MŽ

nom.	dvaja	obaja	=obidvaja
gen.	dvoch oboch	=obidvoch	
dat.	dvom	obom	=obidvom
akuz.	dvoch oboch	=obidvoch	
lok.	dvoch oboch	=obidvoch	
inštr.	dvoma	oboma	=obidvoma

Príklady:

Obaja bratia študujú v Bratislave. (Both brothers study in Bratislava.)

Včera som stretol oboch bratov. (Yesterday I met both brothers.)

Hovoril som s oboma bratmi. (I spoke with both brothers.)

Mn/F/N

nom. a akuz.	dva/dve	oba/obe	=obidva/obidve
gen., dat., lok. a inštr.	sú rovnaké ako pre MŽ !		

10.01.05. Numeráliá **sto (=hundred), tisíc (=thousand),**

-keď stoja **so substantívom** sú **nesklonné**:

Je tam dosť miesta **pre tisíc** divákov. (=There is enough space for thousand spectators.)

-keď stoja samostatne, **skloňujú sa ako substantíva**:

Koľko je dvadsať percent **zo sta** ? (=How much is twenty percent out of one hundred?)

Prišli **tisíce a tisíce**. (=Thousands and thousands came.)

milión (=a million), **miliarda** (=a billion)

deklinujeme ako substantíva Mn, resp. F !

Má v banke aspoň **šesť miliónov**. (=He has at least six million in the bank.)

Nechce hovoriť o svojich **miliónoch**. (=He doesn't want to talk about his millions.)

10.02. Radové numeráliá

(=ordinal numbers)

majú všetky **formy ako adjektíva** a môžu byť:

- dlhé :	dobrý	- dobrého	- dobrému	- dobrým ...
	prvý	- prvého	- prvému	- prvým ...

- k r á t k e :	krásny	- krásneho	- krásnemu	- krásnym ...
	ôsmy	- ôsmeho	- ôsmemu	- ôsmym ...
- m ä k k é :	cudzí	- cudzieho	- cudziemu	- cudzím ...
	tretí	- tretieho	- tretiemu	- tretím ...

Príklady:

Prvý dom je náš. Tretí dom patrí Petrovi. Medzi prvým a tretím domom je hotel.

(=The first house is ours. The third belongs to Peter. A hotel is between the first and the third house.)

* Základné formy radových numerálií sú :

	singulár		plurál	
Mž/Mn	F	N	Mž	Mn/F/N
prvý	prvá	prvé	prví	prvé
druhý	druhá	druhé	druhí	druhé
tretí	tretia	tretie	tretí	tretie
štvrtý	štvrtá	štvrté	štvrtí	štvrté
piaty	piata	piate	piati	piate
šiesty	šiesta	šieste	šiesti	šieste
siedmy	siedma	siedme	siedmi	siedme
ôsmy	ôsma	ôsme	ôsmi	ôsme
deviaty	deviata	deviate	deviati	deviate
desiaty	desiata	desiate	desiati	desiate

--- atď.

dvadsiaty piaty / dvadsiata piata / dvadsiate piate

sedemdesiaty ôsmy / sedemdesiata ôsma / sedemdesiate ôsme

--- atď.

Všetky ostatné pády sú rovnaké ako pri adjektívach !!!

Nová banka má dvadsaťštyri poschodí. Na dvadsiatom treťom poschodí je kaviareň.

(=The new bank has 24 floors. The café is on the twenty-third floor.)

Tá kniha má štyridsaťdeväť strán. Na tridsiatej siedmej strane je zaujímavý obrázok.

(=This book has 49 pages. There is an interesting picture on the thirty-seventh page.)

Keď píšeme radové numeráliá č í s l i c a m i , píšeme za nimi vždy bodku ! Teda

22 čítame **dvadsaťdva** ale:

22. čítame **dvadsiaty druhý**

10.03. Násobné numeráliá

odpovedajú na otázku **Koľko ráz? = Koľkokrát?**

(jeden) <u>raz</u>	=	jedenkrát	(=one time)
dva <u>razy</u>	=	dvakrát	(=two times)
tri <u>razy</u>	=	trikrát	(=three times)
štyri <u>razy</u>	=	štyrikrát	(=four times)
päť <u>ráz</u>	=	päťkrát	(=five times)
šesť <u>ráz</u>	=	šesťkrát	(=six times)
desať <u>ráz</u>	=	desaťkrát	(=ten times)
sto <u>ráz</u>	=	stokrát	(=hundred times)
tisíc <u>ráz</u>	=	tisíckrát	(=thousand times)

Príklady:

Bol som už štyrikrát (= štyri razy) v New Yorku, ale len dva razy (=dvakrát) vo Washingtone.

(=I was in New York four times , but only two times in Washington.)

10.04. Číslo 1 / 2 / 3 / 4 v zložených slovách

majú zvláštne formy: **jedno-**, **dvoj-**, **troj-** a **štvor-** !

Napr.:

Jednoposteľová izba je veľmi drahá.

(=The one-bed room is very expensive.)

Bývali sme v **dvojposteľovej** izbe v hoteli.

(=We lived in a two-bed room in the hotel.)

Naša škola je pekný **trojposchodový** dom.

(=Our school is a pretty three-story building.)

Majú **trojročného** syna a **štvorročnú** dcéru.

(=They have a three year old son and a four year old daughter.)

10.05. Neurčité numerálie

(=indefinite numbers)

Doteraz sme používali určité čísla: **1,2,5,9,45,56,125** atď., ale môžeme samozrejme používať aj slová, ktoré tiež odpovedajú na otázku **k o ľ k o ?**, ale nie sú to určité, presné čísla, napr.

mnoho (=much/many), **posledný** (=last), **veľa** (=much/many),

pár (=a pair of/more), **málo** (=little/few), **niekoľko** (=a few / some), **viac** (=more)

atď.

Príklady:

Tam je **mnoho** kufrov. (= There are *many* suitcases .)

Priestoval s **mnohými** kuframi. (=He arrived with *many* suitcases.)
 Mám tu **niekoľko** kníh. (=I have *a few* books here .)
 V **niekoľkých** knihách sú obrázky. (There are pictures in *some* of them.)
 Prídem **posledným** večerným alebo **prvým** ranným autobusom.
 (=I will arrive on the *last* evening or the *first* morning bus.)
 Telefonoval som mu **párkrát**, ale nikdy nebol doma.
 (=I telephoned him *several times*, but he never was at home.)
 Po **niekoľkonásobnom** používaní sa prístroj pokazil.
 (=After having been used *several times*, the equipment broke down.)
 Jej plat je **niekoľkonásobne** vyšší ako môj.
 (=Her salary is *several times* higher than mine.)
 Náš klub je **mnohonásobným** víťazom majstrovstiev.
 (=Our club is the *multiple* winner of the championship .)

10.06. "koľko/koľkí,é" - "tolko/tolkí,é" - "mnoho/mnohí,é" - "niekoľko/niekoľkí,é"

* **k o ľ k o / k o ľ k í** (Mž), **k o ľ k é** (Mn/F/N) (=how much/many) používame najčastejšie ako otázku

Koľko ľudí prišlo? = Koľkí ľudia prišli? (=How many people came ?)

* **t o ľ k o / t o ľ k í** (Mž), **t o ľ k é** (Mn/F/N) (=so much/many) môžeme použiť ako otázku aj ako odpoveď

-Prišlo **tolko** ľudí, že nemali všetci kde sedieť.

-Naozaj prišlo **tolko** ľudí?

(=So many people came that they had no place to sit.

-Did really come so many people?)

-**Koľkí** študenti urobili všetky skúšky?

-Asi dvadsiati piati.

-Čo? **Tolkí** študenti urobili skúšky?

(=How many students passed the exams?)

-About twenty five.

-What? So many [of the] students passed?)

* **m n o h o / m n o h í** (Mž), **m n o h é** (Mn/F/N) (=much/many)

M n o h o : má všeobecnejší význam (=more general meaning):

V centre je **mnoho** vysokých domov.

(=There are many high buildings in the center .)

M n o h í , é : majú význam "mnoho z určitého množstva" (=many of a certain amount)

Mnohé [z nich] boli postavené v posledných piatich rokoch.

(=Many [of them] were built in the last five years.)

* **n i e k o ľ k o / n i e k o ľ k í** (Mž), **n i e k o ľ k é** (Mn/F/N) (=some, some [of a certain amount])

používame rovnako ako mnoho/mnohí!

Niekoľko študentov bolo na ihrisku.

Niekoľkí hrali futbal, **niekoľkí** hrali basketbal.

(=There were some students on the playground.
Some [of them] played soccer, some basketball.)

Všetky tieto numerálie majú deklináciu ako určité!

11. Adverbiá

sú slová, ktoré bližšie určujú *v e r b á* a odpovedajú na otázku **A K O?**

11.01. Tvorenie adverbíí

z *adjektív*.

Porovnajte !	AKÝ je dom?	Dom je vysoký. --->	
	AKÁ je veža?	Veža je vysoká.--->	adjektíva
	AKÉ je okno?	Okno je vysoké. --->	
	AKO letí balón?	Balón letí vysoko . --->	adverbium

Adjektíva majú obyčajne dlhé sufixy **-ý** (Mž/Mn) / **-á** (F) / **-é** (N).

Adverbiá majú v ž d y **krátke** sufixy **-e** / **-o** / **-y**.

dobrý / dobrá / dobré	dobre
pekný / pekná / pekné	pekne
dlhý / dlhá / dlhé	dlho
rýchly / rýchla / rýchle (=quick)	rýchlo (=quickly)
pomalý / pomalá / pomalé (=slow)	pomaly (=slowly)

Neexistujú presné pravidlá, kedy tvoríme adverbium sufixom **-e, -o, -y**.

V ž d y :

-ský / -ská / -ské	Hovorím po slovensky, po španielsky.
-cký / -cká / -cké	Hovorím po anglicky a nemecky.
	Kabát sa musí čistiť chemicky . (=dry cleaning)

11.02. Komparácia adverbíí

(=comparison of adverbs)

adverbiá majú *komparatív* a *superlatív rovnaký ako neutrá* adjektív (pozri kapitolu

8. *Adjektíva* !)

Janice cestovala **dlho**.
Cindy cestovala **dlhšie** ako Janice.
Paul cestoval **najdlhšie**.

11.03. Iné adverbiá

11.03.01. Modálne adverbiá

(=modal adverbs)

"Ako ?" Musíš hovoriť **nahlas**. (=You must speak *loudly* .)

11.03.02. Lokálne adverbiá

(=local adverbs)

"Kde? / Kam ? / Odkiaľ? ..." hore, dozadu, doprava, doľava, zozadu,

Stôl stojí **uprostred**, **vpravo** a **vľavo** sú stoličky.

(=The table is *in the middle* , *on the right* and *on the left* there are chairs.)

11.03.03. Temporálne adverbiá

(=temporal adverbs)

"Kedy? / Odkedy? / Dokedy ?..." dnes, včera, pozajtra, teraz, od zajtra, do zajtra, ...

Príležitostne mu napíšem. (=I'll write him *occasionally* .)

11.03.04. Adverbiá príčiny a okolnosti

(=causal and circumstantial adverbs)

"Prečo ? Za akých okolností ?"

Stretol som ju **náhodou**. (=I met her *by accident/by chance* .)

11.03.05. Adverbiá miery a množstva

(=adverbs of measurement and quantity)

veľmi, **absolútne**, **častočne**, ...

Bol **celkom** zmätený. (=He was *totally* confused.)

11.04. S čím sa spájajú adverbiá

(=what are adverbs joined to)

- s **verbami** (=to verbs):

dobre tancuje (=he/she dances *well*)

príateľsky sa usmievať (=to smile *friendly*)

- s **adjektívom/particípiom** (=to adjectives/participles):

celkom nový (=completely new)

rýchlo bežiaci (=quickly running)

na **mätko** varené vajce (=soft boiled egg)

- s **iným adverbium** (=to another adverb):

Vyriešil problém **celkom dobre**. (=He solved his problem *quite well* .)

Hovorí **veľmi rýchlo**. (=He speaks **very fast**.)

12. Interjekcie

sú slová, ktoré

12.01. vyjadrujú pocity

(=express feelings):

au, ach, jaj, joj, juj	- pocit bolesti (=feeling of pain)
hahaha, chichichi	- smiech (=laughter)
bříř (aká zima), fuj (to je hnusné) (=what a cold) (=how ugly)	- telesné pocity (=physical feelings)
aha (už rozumiem), ó, íha (som prekvapený) (=I've got it!) (=I am surprised)	- duševné pocity (=mental feelings)

12.02. napodobňujú zvuky

(=imitate sounds):

búchanie	bum-bum	(= beating, banging)
klopanie	klop-klop	(=knocking)
pád	bác	(=a falling thing)
zvon	bim-bam	(=a big bell)
zvonček	cing, círín	(=a small bell/a telephone)
hodinky	tik-tak	(=a watch)
pád do vody	čľup, žblnk	(=something falling into water)

Zvieratá (=animals)

mačka	mňau	(=a cat)
pes	hav-hav	(=a dog)
kohút	kikirikí	(=a cock)
krava	mú	(=a cow) atď.

12.03. Z niektorých interjekcií možno vytvoriť iné slovné druhy:

chichichi	- chichotať sa	Dievčatá sa chichotali. (=The girls giggled.)
tik-tak	- tikať	Bolo ticho, len hodiny hlasno tikali . (=It was quiet, only the clock <i>ticked</i> .)

13. Prepozície

sú slová, ktoré nemajú samostatný konkrétny význam, ale sú vo vete veľmi dôležité, pretože:

13.01. vyjadrujú rôzne vzťahy

ako napr.:

- miesto:** na stole, pri okne, do úradu (Kde?/Kam?)
- čas:** cez víkend, v noci, od rána (Kedy?/Odkedy?)
- účel:** pre brata, pre otca (Pre koho?/Načo?) atď.

13.02. Kde stoja prepozície:

13.02.01. pred rôznymi slovami (okrem verb)

- pred substantívom: na okne, pri stene
- pred adjektívom a substantívom: pred novou školou
- pred pronominami: s nami, o nich
- pred pronominom a substantívom: pred našou školou
- pred numeráliami: o tretej (hodine)

13.02.02. niekedy stoja po verbách

a spájajú ich so substantívom:

- ďakujem **za** pozvanie (=thank you *for* your invitation)
- staral sa **o** celú rodinu (=he took care *of* the whole family)
- platil **za** večeru (=he paid *for* the dinner)
- pozerám sa **na** obraz (=I am looking *at* the picture) atď.

Pozor! Prepozície **n i k d y** nemôžu stáť **pred** verbami !!!

13.03. Prepozícia sa vždy spája s niektorým pádom

(niekedy s dvoma), ale nikdy nie s nominatívom:

- bez** otca, **vedľa** mojej matky - gen.
- k** oknu, **naproti** hotelu - dat.
- pre** kamarátku, **cez** ulicu - akuz.
- o** tebe, **pri** stole - lok.
- so** starou matkou - inštr.

13.04. Vokalizovaná forma

je forma, ktorú môžu mať prepozície s konsonantom na konci:

s Petrom - **so** synom, so sestrou, so ženou

v dome - **vo** váze, vo vani

tiež: k oknu - **ku** kamarátovi, ku Katke; z USA - **zo** Slovenska, zo Žiliny, zo Zvolena; pred bankou - **predo** dvermi, od hotela - **odo** dňa

a vždy pred pronomínom "ja" vo všetkých pádoch okrem nom.: **predo** mnou, **ku** mne, **bezo** mňa, **odo** mňa, **nado** mnou .

13.05.01. Prepozície s jedným pádom:

s **gen.:** bez, od, do, u, z/zo, mimo, okrem, uprostred, podľa, vedľa, namiesto, miesto, okolo, vyše, blízko, neďaleko, pozdĺž

s **dat.:** k/ku, oproti, naproti, napriek, vďaka, kvôli

s **akuz.:** cez, pre

s **lok.:** pri

s **inštr.:** s/so

13.05.02. Prepozície s dvoma pádmi:

s **akuz. a inštr.:** nad, pod, pred, medzi

s **akuz. a lok.:** na, o, po, v/vo

13.05.03. Prepozícia s tromi pádmi:

s **gen., akuz. a inštr.:** za

13.06. Príklady

Prepoz. *Pád*

Význam

* **bez** (**gen.**)

[neprítomnosť] Odišli sme **bez** Ivana. (=We left *without* Ivan.)

[absence]

* **cez** (**akuz.**)

[miesto] Pozerám sa **cez** okno. (=I am looking *through* the window.)

[place]

[čas] **Cez** leto som bol pri mori. (=I was at the seaside during the summer.)

[time]

* do	(gen.)
[miesto]	Cestoval do Prahy. (=He travelled <i>to</i> Prague.)
[čas]	Budem v Prahe do júla. (=I'll be in Prague <i>till</i> June.)
[iné vzťahy]	Dal sa do práce. (=He started working.)
[other relationships]	
* k/ku	(dat.)
[miesto]	Idem k mojim rodičom. (=I am going <i>to</i> my parents.)
[čas]	K večeru sa ochladilo. (=It got cooler <i>towards</i> the evening.)
[iné vzťahy]	Gratuloval som jej k narodeninám. (=I congratulated her <i>on</i> her birthday.)
	Ten muž patrí k nám. (=This man belongs <i>to</i> us.)
* medzi	(akuz./inštr.)
[miesto: Kam?]	Dám lampu medzi kreslo a stôl. (=I'll put the lamp <i>between</i> the armchair and the table.)
[miesto: Kde?]	Lampa je medzi kreslom a stolom. (=The lamp is <i>between</i> the armchair and the table.)
[čas]	Prídem medzi druhou a trefou. (=I'll come <i>between</i> two and three.)
* na	(akuz./lok.)
[miesto: Kam?]	Dal knihu na stôl. (=He put the book <i>on</i> the desk.)
[miesto: Kde?]	Knihy je na stole. (=The book is <i>on</i> the desk.)
[čas: Kedy?]	Odcestujeme na konci týždňa. (=We are leaving <i>at</i> the end of the week.)
[čas: Na kedy?]	Požičal si knihu na jeden týždeň. (=He borrowed a book <i>for</i> one week.)
[účel]	To je kôš na papier, pohár na vodu, šálka na kávu, misa na polievku, ...
[purpose]	(=for)
[iné vzťahy]	Často myslím na matku. (=I often think about my mother.)
	Čakám na autobus. (=I am waiting for the bus.)
	Každý večer sa pozerám na televíziu. (=I watch TV every night.)
* nad	(akuz./inštr.)
[miesto: Kam?]	Zavesil som lampu nad stôl. (=I hung the lamp <i>over</i> the table.)
[miesto: Kde?]	Lampa visí nad stolom. (=The lamp is hanging <i>over</i> the table.)
[iné vzťahy]	Rozmýšľal som nad твоjím návrhom. (=I thought <i>about</i> your proposal.)
* o	(akuz./lok.)
[čas]	Vrátim sa o chvíľu. (=I'll be back <i>in</i> a moment.)
	Film sa začína o šiestej (hodine). (=The movie begins <i>at</i> six [o'clock.])
[porovnanie, zmena] [comparison, change]	Je starší o tri roky. (=He is three years older.)
[iné vzťahy]	Žiadal som o pas. (=I applied <i>for</i> a passport.)
	Hovorili sme o novom filme. (=We spoke <i>about</i> the new film.)

* od	(gen.)
[miesto]	Odišiel od mora. (=He went away <i>from</i> the sea.)
[čas]	Dnes prší od rána. (=It has been raining <i>since</i> morning.)
[od človeka]	Práve som sa vrátil od lekára. (=I've just returned <i>from</i> the doctor.)
[from a person]	
[iné vzťahy]	Mám tu fľak od červeného vína. (=I have here a stain <i>from</i> red wine.)
* po	(akuz./lok.)
[miesto, cieľ]	Išli sme len po poštu. (=We only went <i>as far as</i> the post office.)
[goal]	
[čas]	Po obede rád spím. (=I like to sleep <i>after</i> lunch.)
[smer, pohyb]	Cestoval po Európe. (=He travelled <i>around</i> Europe.)
[direction, motion]	
[iné vzťahy]	Vyfajčili sme po cigarete. (=Each of us smoked a cigarette.)
* pod	(akuz./inštr.)
[miesto: Kam?]	Dal som môj kufor pod stôl. (=I've put my suitcase <i>under</i> the table.)
[miesto: Kde?]	Môj kufor je pod stolom. (=My suitcase is <i>under</i> the table.)
* pre	(akuz.)
[príčina]	Lietadlo neletelo pre zlé počasie.
[cause]	(=The plane did not fly <i>because of</i> the bad weather.)
[účel]	Kúpil dar pre brata. (=He bought a present <i>for</i> his brother.)
[purpose]	
[iné vzťahy]	Konečne sme sa rozhodli pre Londýn.. (=Finally we decided <i>on</i> London.)
* pred	(akuz./inštr.)
[miesto: Kam?]	Prečo si dal vázu pred televízor? (=Why did you put the vase <i>in front of</i> the TV-set?)
[miesto: Kde?]	Prečo stojí váza pred televízorom? (=Why is the vase standing <i>in front of</i> the TV-set?)
[čas]	Peter sa vrátil pred tromi dňami. (=Peter came back three days <i>ago</i> .)
[iné vzťahy]	Mám strach pred tou skúškou. (=I am afraid <i>of</i> this examination.)
* pri	(lok.)
[miesto]	Rád sedím pri okne. (=I like to sit <i>by</i> the window.)
[súčasné deje]	Pri raňajkách čítal noviny. (=He read a newspaper while having
[parallel actions]	breakfast.) Pri kartách som nervózny. (=I am nervous <i>while</i> playing cards.)
* proti/naproti/oproti	(dat.)
[miesto]	Náš dom stojí oproti kinu. (=Our house stands <i>opposite</i> the cinema.) Pošta stojí naproti banke. (=The post office stands <i>opposite</i> the bank.)

[účel]	Zatiaľ neexistuje liek proti AIDS. (=There is no medicine <i>against</i> AIDS.)
[iné vzťahy]	Ľudia protestovali proti vláde. (=People protested <i>against</i> the government.)
* s/so	(inštr.)
[spolu]	Milan cestoval s Evou do Košíc. (=Milan travelled <i>with</i> Eve to Košice.)
[iné vzťahy]	Môj brat sa rozlúčil so svojím kamarátom. (=My brother said good bye to <i>his</i> friend.)
* u	(gen.)
[miesto:	Bol som u lekára. (=I was <i>at</i> the doctor.)
pre človeka]	U nás nikto nefajčí. (=Nobody smokes [in our family].) Koľko hodín je teraz u vás? (=What time is it now in your country?)
* v/vo	(akuz./lok.)
[miesto]	Budem v kancelárii do večera. (=I'll be <i>in</i> my office till evening.)
[čas]	To som v živote nevidel! (=I never saw anything like this <i>in</i> my life.) (lok.) V zime som bol chorý. (=I was ill <i>in</i> winter.) (akuz.) V sobotu a v nedeľu je voľno. (=It's free <i>on</i> Saturday and Sunday.)
[iné vzťahy]	Verím v tvoje schopnosti. (=I trust/believe <i>in</i> your abilities.) Všetko je v poriadku. (=Everything is O.K.)
* z/zo	(gen.)
[miesto]	Vyšiel z izby. (=He left [went <i>out of</i>] the room.)
[čas]	Priestoval v noci z piatka na sobotu. (=He arrived in the night <i>from</i> Friday to Saturday.)
[pôvod]	Má prsteň zo zlata. (=She has a ring <i>of</i> gold.)
[origin]	John je z USA. (=John comes <i>from the U.S.A.</i> .)
[iné vzťahy]	Kto je najvyšší z vás? (=Who is the tallest <i>of</i> you?) Z môjho hľadiska to nebolo správne. (= <i>From</i> my point of view, it was not correct.)
* za	(gen./akuz./inštr.)
[miesto: Kam?]	Dal som to za dvere. (=I put it <i>behind</i> the door.)
[miesto: Kde?]	Je to za dverami. (=It is <i>behind</i> the door.)
[čas]	Za vojny býval v Prešove. (=He lived in Prešov <i>during</i> the war.)
[funkcia]	Zvolili ho za prezidenta. (=He was elected to be president.)
[iné vzťahy]	Platil som za dve kávy. (=I paid <i>for</i> two cups of coffee.)

... a niektoré ďalšie prepozície:

blízko/neďaleko (gen.) *not far from*

kvôli	(dat.)	<i>for, because of</i>
miesto/namiesto	(gen.)	<i>instead of</i>
napriek	(dat.)	<i>in spite of</i>
okolo	(gen.)	<i>around/about</i>
počas	(gen.)	<i>during</i>
podľa	(gen.)	<i>according to</i>
pozdĺž	(gen.)	<i>along</i>
uprostred	(gen.)	<i>in the middle of</i>
vedľa	(gen.)	<i>next to</i>
voči	(dat.)	<i>towards/in relation to</i>

Pozor!

na, pre = "for" , ale:

šampón **na** vlasy šampón **pre** deti

krém **na** ruky krém **pre** ženy

14. Konjunkcie

sú slová, ktoré nemajú samostatný konkrétny význam. Po konjunkcii sa tvar slova (adjektíva, substantíva atď.) nemení.

14.01. Konjunkcie majú obyčajne

1 slovo - **a** (=and), **ale** (=but), **keď** (=when), ... niekedy

2-3 slová - **a predsa** (=and thus), **i keď** (=even if), **nielen - ale aj** (=not only - but also)

14.02. Konjunkcie spájajú slová a vety:

Študujem *chémiu* **a** *biológiu*. (=I study chemistry *and* biology.)

Učíš sa **alebo** čítaš ? (=Are you studying *or* reading?)

Brat ochorel, **a preto** sme neodcestovali .

(=My brother fell ill *and that's why* we did not travel away.)

14.03. Konjunkcia obyčajne stojí medzi vetami

ale **niekedy** môže stáť aj **pred vetou**, ktorú pripája k inej vete:

Čítal som , **zatiaľ čo** ostatní pozerali televíziu .

Zatiaľ čo ostatní pozerali televíziu , som čítal .

alebo **Zatiaľ čo** som čítal , ostatní pozerali televíziu .

(=I was reading *while* the others were watching TV.)

(=*While* the others were watching TV, I was reading.)

or (=While I was reading, the others were watching TV.)

14.04. Príklady

* **a** (=and)

Zjedol som mäso **a** zemiaky. (=I ate meat *and* potatoes.)

a predsa (=and yet)

Povedal, že tam nepôjde, **a predsa** tam šiel.

(=He said he wouldn't go there *and yet* he went.)

a preto (=that's why)

Mal horúčku, **a preto** neprišiel do školy.

(=He had fever *and that's why* he didn't come to school.)

a tak (=and so)

Nemal som peniaze, **a tak** som zostal doma. (=I had no money *and so* I stayed at home.)

- * **aby** (=in order to)
Nechcel som, **aby** to videl. (=I didn't want him to see it.)
- * **aj - aj** (=as well as)
Kúpil som si [**aj**] košeľu **aj** kabát. (=I bought a shirt and a coat *as well* .)
- aj keby** (=even if)
Musím tam ísť, **aj keby** pršalo. (=I must go there, *even if* it rains.)
- aj keď/i keď/hoci** (=even if)
Aj keď/I keď/Hoci som už zdravý, nesmiem fajčiť.
(=Even if I am healthy, I must not smoke.)
- * **ak** (=if)
Ak budem mať čas, prídem. (=If I have free time, I'll come.)
- * **ako** (=than)
Cíti sa lepšie **ako** minulý týždeň. (=He feels better *than* last week.)
- ako - tak** [**aj**] (=both-as well)
Videli sme **ako** hory, **tak aj** mestá.
(=We saw *both* the mountains and the cities *as well* .)
- * **ale** (=but)
Bola to ťažká práca, **ale** dôležitá. (=It was a hard work, *but* important.)
- * **alebo** (=or)
Môžeme ísť vlakom **alebo** lietadlom. (=We can go by train *or* by plane.)
- * **ani / ani - ani** (=neither-nor)
Ani otec, **ani** matka nepísali list.
(=Neither father *nor* mother wrote (=not a) a letter.)
Už nepoviem **ani** slovo. (=I will *not* say a word.)
- ani keby** (=not even if)
Nešiel by som tam, **ani keby** si mi dal milión.
(=I wouldn't go there *not even if* you gave me a million [not for a million].)
- * **až** (=after)
Prídeme, **až** skončíme prácu. (=We'll come after we finish our work.)
- * **ba** (=even)
Bol veľmi smutný, **ba** zúfalý. (=He was very sad, *even* desperate.)
- ba aj/ba dokonca** (even [stressed])
Rodičia mu dali všetko: peniaze, rádio, **ba aj** auto mu kúpili.
(=The parents gave him everything: money, a radio, and they *even* bought him a car.)
- * **bez toho, aby** (=without -ing)
Odstoval **bez toho, aby** niekomu niečo povedal.
(=He left without telling anybody anything.)
- * **bud' - bud'/bud'-alebo** (=either-or)

- Prídem **buď** v pondelok, **alebo** v utorok. (=I'll come *either* on Monday *or* on Tuesday.)
- * **či** (=if [in indirect questions])
Opýtaj sa ho, **či** príde! (=Ask him *if* he comes.)
(=or [in questions])
- Pôjdeme vlakom **či** autom? (=Are we going by train *or* by car?)
- * **čím - tým** (=the+comp.+the)
Čím je obraz starší, **tým** je drahší. (=The older the picture is, the more expensive it is.)
- * **hneď ako / len čo** (=as soon as)
Hneď ako/Len čo hostia odišli, išiel som spať.
(=As soon as the guests had left, I went to bed.)
- * **i [i - i = aj / aj - aj** (=also)
Otec **i** matka odcestovali. (=Father and *also* mother travelled away.)
- * **ináč / inak** (=otherwise)
Ponáhľaj sa, **inak/ináč** zmeškáš vlak. (=Hurry up, *otherwise* you'll miss the train.)
- * **kedykoľvek** (=whenever)
Kedykoľvek na to myslím, musím sa smiať. (=Whenever I think of it, I must laugh.)
- * **kým** (=until)
Čakaj, **kým** zavolám. (=Wait *until* I call.)
- * **lebo / pretože** (=because)
Neviem, čo s ním je, **lebo/pretože** nenapísal.
(=I don't know, what's the matter with him, *because* he hasn't written.)
- * **medzitým čo** (=while)
Medzitým čo som spal, matka pracovala.
(=While I was sleeping, mother worked.)
- * **(na)miesto toho, aby** (=instead of)
(Na)miesto toho, aby študoval, išiel do kina.
(=Instead of studying, he went to a movie.)
- * **napriek tomu, že** (=in spite of)
Napriek tomu, že pršalo, prechádzal.
(=In spite of the fact, that it was raining, he went for a walk.)
- * **než = ako** (=than)
Milan je vyšší **než** Peter. (=Milan is taller *than* Peter.)
- * **nielen** (=not only)
To sa stalo už aj skôr, **nielen** včera.
(=This happened even before, *not only* yesterday.)
- nielen, ale aj** (=not only, but also)
Nielen Peter, **ale aj** Ivan súhlasil. (=Not only Peter, but also Ivan agreed.)
- * **no** (=but)
Je to malé, **no** pekné mesto. (=It is a small, *but* a pretty town.)

- * **(a) preto** (=that's why)
 Nemal čas, (a) **preto** neprišiel.
 (=He had no time, *that's why* he did not come.)
- * **pretože (pozri: lebo)**
- * **prv než/prv ako (tiež: skôr než/skôr ako)** (=before)
 Prv **než** odídete, zhasnite svetlo! (=Before you leave, turn off the light.)
- * **to jest (t.j.)/= teda** (=that means /[i.e.]
 Podstatné mená, **to jest** substantíva, pomenúvajú ...
 (=Nouns, *that means* nouns, name ...)
- * **takže** (=so that)
 Prišiel neskoro, **takže** už nič nekúpil. (=He came late, *so that* he didn't buy anything.)
- * **totiž** (=namely)
 Navštívili sme dve najväčšie mestá, **totiž** Prahu a Brno.
 (=We visited the two biggest cities, *namely* Prague and Brno.)
- * **ved'** (=explanation)
 Samozrejme, že je zima, **ved'** je december! (=Of course, it's cold, it's December!)
- * **však** (=but)
 Ešte som tam nebol, zajtra tam **však** určite pôjdem.
 (=I haven't been there yet, *but* tomorrow I'll go there definitely.)
- * **zatiaľčo = kým** (=meanwhile)
- * **že** (=that)
 Peter povedal, **že** nemôže prísť.
 (=Peter said, [*that*] he couldn't come.)
 Myslím si, že nemáš pravdu.
 (=I think, [*that*] you are not right.)

15. Partikuly

sú slová, ktoré nemajú samostatný konkrétny význam, ale **dopĺňajú slová alebo vety, vyjadrujú našu mienku, názor, postoj.**

Môžu stáť aj samostatne, ale vždy sa vzťahujú na niečo, čo už bolo povedané alebo čo je známe.

15.01. Partikuly sú niekedy podobné ako konjunkcie.

Rozdiel je v tom, že **konjunkcie spájajú slová alebo vety, ale partikuly uvádzajú slová alebo vety:**

konjunkcia: Otec a matka sú doma. (=Father and mother are ...)

partikula : A otec to vie? (=And does father know it?)

15.02. Vynechávanie partikul:

Pretože **partikuly** nemajú presný význam, **môžeme ich vynechať** a veta nestráca svoj zmysel:

Urobil som skúšku! (=I've passed my exam!)

(I only make an announcement about having passed an examination.)

Vďakabohu, urobil som skúšku! (=Thank God, I've passed my exam!)

(I make the same announcement with pleasure.)

15.03. Partikuly obyčajne stoja pred slovom, ku ktorému patria:

Len Ivan mi požičal pero. (=only Ivan lent me a pen, nobody else)

Ivan len mne požičal pero. (=Ivan lent the pen only to me .)

Ivan mi len požičal pero. (=Ivan only lent he didnt give it to me.)

Ivan mi požičal len pero. (=Ivan lent me only a pen nothing else.)

15.04. Čo vyjadrujú partikuly?

(=What do particles express?)

15.04.01. istotu (=certainty)

bezpochyby / nepochybne (=doubtless), určite (=for sure), samozrejme (=of course), rozhodne (=definitely), naozaj / skutočne (=really), prirodzene (=naturally), áno / no (=yes), ...

15.04.02. neistotu / možnosť (=uncertainty/possibility)

snáď / vari / hádam / azda / možno (=maybe), vraj / údajne (=pretended)...

15.04.03. pochybnosť (=doubt)

sotva / ťažko (=hardly), asi nie (=probably not), tak-tak (=so-so)...

15.04.04. pravdepodobnosť (=probability)

pravdepodobne / asi (=probably), zrejme (=likely)...

15.04.05. určitú podmienku (=a certain condition)

eventuálne / prípadne (=in the event that)...

15.04.06. pocity (=feelings)

žiaľ / bohužiaľ (=unfortunately), chvalabohu / vďakabohu (=thank God), našťastie (=fortunately) ...

15.04.07. želanie (=wishes)

kiež / kiežby / bodaj (=I wished...), nech [nech žije!] (=long live)...

15.04.08. ohraničenie (=limitation)

celkom / úplne (=completely / totally), skoro / takmer / bezmála / temer (=almost), približne / asi (=about)...

15.04.09. vysvetlenie / ohraničenie (=explanation / limitation)

slovom (=in a word), proste / jednoducho (=simply), skrátka (=shortly/briefly), jedine (=the only), napríklad [napr.] (=for example /e.g.), povedzme (=let's say)...

15.04.10 dôraz (=stress / to underline)

najmä / obzvlášť (=especially), hlavne (=mainly), predovšetkým (=above all)...

15.04.11. súhlas / nesúhlas (=agreement / disagreement)

áno / hej (=yes), no (=yes), nie (=no)...

16. Rôzne

16.01. Particípiá

(=participles)

16.01.01. Particípium trpné

(=past participle)

A-verbá / E-verbá používajú sufixy: **-aný / -aná / -ané**

hľadať - hľadám = **A-verbum:** hľadaný

čítať - čítam = **A-verbum:** čítaný

písať - píšem = **E-verbum:** písaný

frustrovať - frustrujem = **E-verbum:** frustrovaný

Napísal som list. List je napísaný. (=The letter is written.)

Namaľoval som obraz. Obraz je namaľovaný. (=The picture is painted.)

I-verbá používajú sufixy **-ený / -ená / -ené**

hovoríť - hovorím = **I-verbum:** hovorený

vyrobiť - vyrobím = **I-verbum:** vyrobený (= to produce)

Uvaril som obed. Obed je uvarený. (=The lunch is cooked.)

Verbá -núť a krátke verbá používajú sufixy **-tý / -tá / -té**

zabudnúť zabudnutý

umytý

Rozhodol som sa. Som rozhodnutý. (=I am decided.)

Vypil som kávu. Káva je vypitá. (=The coffee has been drunk.)

Eva ušila šaty. Šaty sú dobre ušité. (=The dress is well sewn.)

Trpné participium **-tvoríme od D-verb aj Nd-verb.**

Mám rád varené mäso . (=I like boiled meat [somebody boiled it].) D

Uvarené mäso je mäkké . (= [ready] boiled meat is soft.) Nd

-má všetky formy ako adjektívum,

-používame ako normálne adjektívum:

Obchod je **zatvorený**. Budem ťa čakať pred **zatvoreným** obchodom. (=closed)

Kniha je **zatvorená**. Pero leží pri **zatvorenej** knihe. (=closed)

Okno je **zatvorené**. Nestoj pri **zatvorenom** okne! (=closed)

16.01.02. Pasívum

(=passive voice)

tvoríme s pomocným slovesom "byť" (to be) a trpným participiom:

prézent	-Peter je volaný.	(=Peter is called.)
préteritum	-Peter bol volaný.	(=Peter was called.)
futúrum	-Peter bude volaný.	(=Peter will be called.)
kondicionál	-Peter by bol volaný.	(=Peter would be called.)

Pozor na **rod a číslo** !

Eva je volaná.

Dieťa je oblečené. (=dressed)

Muži sú zanepřázdnení. (=busy)

Vajcia sú uvarené. (=boiled)

Použitie aktíva a pasíva (=usage of active and passive voices)

aktívum: Leonardo namaľoval Monu Lisu. (=Leonardo Painted Mona Lisa.)
nom. akuz.

pasívum: Mona Lisa **bola namaľovaná** Leonardom. (=Mona Lisa **was painted** by Leonardo.)
nom. inštr.

aktívum: Hemingway napísal tú knihu. (=Hemingway wrote this book.)
nom. akuz.

pasívum: Tá kniha **bola napísaná** Hemingwayom. (=This book was written by Hemingway.)
nom. inštr.

16.01.03. Participium činné

(=present participle, active)

nahradzuje vzťažné vety (=relative sentences):

Autobus, ktorý ide do Nitry, mešká 20 minút. Mž/Mn
(=The bus, that goes to Nitra, is 20 minutes late.)

Autobus **idúci** do Nitry mešká 20 minút.
(=The bus **going** to Nitra is 20 minutes late.)

Pani, ktorá pracuje v knižnici, je moja teta. F
(=The lady, who works in the library, is my aunt.)

Pani **pracujúca** v knižnici je moja teta.
(=The lady **working** in the library is my aunt.)

Auto, ktoré stojí pred domom, patrí môjmu bratovi. N
(=The car, that stands in front of our house, belongs to my brother.)

Auto, **stojace** pred domom, patrí môjmu bratovi.

(=The car that is **standing** in front of our house belongs to my brother.)

Činné participium tvoríme len od Nd-verb:

(oni) čítajú + -ci,-ca,-ce	čítajúci/čítajúca/čítajúce
(oni) píšú + -ci,-ca,-ce	píšuci/píšuca/píšuče
(oni) hovoria + -ci,-ca,-ce	hovoriaci/hovoriaca/hovoriace

Činné participium

-skloňujeme ako mäkké, krátke adjektíva

-používame obyčajne ako adjektíva

-niekedy ho používame ako substantívum: cestujúci (Mž), cestujúca (F) - (=passenger),
spolubývajúci (Mž)/spolubývajúca (F) - (=roommate)

16.01.04. Prechodník

(transgresív =transgressive)

-tvoríme takto:	(oni) počúvajú + -c	počúvajúc
	(oni) pijú + -c	pijúc
	(oni) hovoria + -c	hovoriac

-používame takto:

Nd-verbum, keď hovoríme o dvoch súčasných dejoch (=two actions at the same time):

Raňajkujúc som počúval správy.

=Raňajkoval som a počúval som správy.

(=Having breakfast I was listening to the news.)

D-verbum, keď jeden dej sa odohral skôr ako druhý (=one action took place earlier):

Naraňajkujúc sa som odišiel do práce.

=Najprv som sa naraňajkoval a potom som išiel do práce.

(=After having my breakfast I went to work.)

16.02. Deverbatívum

(=noun made from a verb)

je substantivizované verbum:

-Tvoríme ich podobne ako participiá:

A-verbá / E-verbá používajú sufixy: **-anie**

				deverbatívum
hľadať	- hľadám	= A-verbum:	hľadaný	hľadanie
čítať	- čítam	= A-verbum:	čítaný	čítanie
písať	- píšem	= E-verbum:	písaný	písanie

Rád cestujem. -----> **Cestovanie** je môj koníček.
 (=I like to travel.) (=Travelling is my hobby.)

I-verbá používajú sufixy **-enie**
 hovoriť - hovorím = **I-verbum:** hovorený hovorenie
 tvoriť (=to form)- tvorím = **I-verbum:** tvorený tvorenie

Čistíte si zuby pravidelne? --> **Čistenie** zubov je dôležité.
 (=Do you clean your teeth regularly?)(=Cleaning of teeth is important.)

Verbá -núť a krátke verbá používajú sufixy **-tie**

rozhodnúť (=to decide) rozhodnutý rozhodnutie
 Komisia rozhodla o projekte. -----> **Rozhodnutie** komisie bolo správne.
 (=The committee decided about the project.) (=The **decision** of the committee was correct.)

Nepite studenú vodu! -----> **Pitie** studenej vody škodí.
 (=Don't drink cold water! (=Drinking of cold water harms.)

Tieto deverbatíva sú **v ž d y N** (majú sufix **-ie**)!

Ak sa základné verbum viaže s akuzatívom, stojí **po deverbatívne genitív**:

Rád čítam knihy. **Čítanie kníh** je zaujímavé.
 (=I like to read books. Reading of books is interesting.)

16.03. Adjektíva používané ako substantíva

(=adjectives used as nouns)

niekedy používame v slovenčine adjektíva ako substantíva, i keď formou slovo vždy zostáva

adjektívom:	Mž	F	
	známy	známa	(=an acquaintance)
	ranený	ranená	(=wounded)

16.03.01. Mená, ktoré majú formu adjektív:

Komenský Čítal som článok o Komenskom (=I read an article on Comenius.)
 Čierny Hovoril som s doktorom Čiernym. (=I spoke to doctor Čierny.)

16.03.02. Veci a zvieratá

tieto slová sú **vždy neutrá!**

drobné (len pl.!) (= [small] change, money)
 sprepitné (=tip [for the waiter])

školné	(=school fee)
šampanské	(=champagne [wine])
mladé	(=a young animal)

16.04. Priama a nepriama reč

(=direct and indirect [reported] speech)

16.04.01. Oznamovacia veta

(=statement)

- " . " -----> "ŽE" (=that)
- Otec povedal: "Musím ísť k lekárovi."
 - Čo povedal otec?
 - Otec povedal, že musí ísť k lekárovi.

16.04.02. Rozkazovacia veta

(=imperative)

- " ! " -----> "ABY"
- Peter mi povedal: "Otvor okno!"
 - Čo povedal Peter?
 - Peter povedal, aby som otvoril okno.

(=in English sentences we mostly use the infinitive!)

Pozor! Verbum **vo vete**, kde je "ABY", musí mať formu **préterita**, ale nie je to minulý čas.

Napr.:

Priateľ mi povedal: "Zatelefonuj mi zajtra!"

Priateľ mi povedal, aby som mu zatelefonoval zajtra.

(=My friend told me: "Call me tomorrow!")

My friend told me *to call* him *tomorrow*.)

Niekedy používame namiesto "ABY", konjunkciu "NECH". Potom má verbum formu **prézenza**:

Povedz mu, aby prišiel presne. = Povedz mu, **nech príde** presne. (=Tell him to come on time!)

16.04.03. Opytovacia veta

(=interrogative)

- " ? " -----> "ČI" (=if)

- Cudzinec sa pýtal: "**Hovoríte po francúzsky?**"
- Čo sa pýtal cudzinec?
- Cudzinec sa pýtal, **či** hovorím po francúzsky.

Pozor! Ak sa otázka začína opytovacím zámenom (=interrogative pronoun), potom sa veta v nepriamej reči nemení. Nikdy nepoužívame: "či" + "kto / kedy / kde / koľko ...".

- Muž sa pýtal: "**Koľko je hodín?**"
- Čo sa pýtal muž?
- Muž sa pýtal, **koľko** je hodín.

16.05. Kondicionál

(podmieňovací spôsob =conditional clauses)

16.05.01. Kondicionál futúra

(=future conditional)

používa konjunkciu "AK":

- Čo urobíš, **ak** Miro **nebude** doma?
- **Ak** Miro **nebude** doma, **budem** mu **telefonovať** večer.
- (=What will you do, **if** Miro is not at home?)
- (=**If** Miro is not at home, I'll call him tonight.)

16.05.02. Kondicionál prezenta a préterita

(=present and past conditional)

používa konštrukciu "**KEBY - BY**" + **verbum s -l/-la/-lo//-li !**

- Čo **by** ste robili, **keby** ste mali peniaze?
- **Keby** som mal peniaze, cestoval **by** som do Grécka.
- (=What would you do, **if** you had money?)
- (=**If** I had money, I would travel to Greece.)

P o z o r ! Ak sú vo vete slová "**BY**" a **KEBY**" (a tiež "**ABY**"), verbum má **v ž d y** formu préterita, aj keď hovoríme o prezente!

- Keby som bol** chorý, **išiel by som** k lekárovi. = dnes/včera
- (=If I were ill I would go to the doctor.)

16.05.03. Iné použitie "BY"

- **želanie a príkaz** (=wish and order)

- Som veľmi hladný. **Jedol by som** niečo. (=I am very hungry. **I would eat** something.)

Matka je unavená. Mal by si jej pomôcť. (=Mother is very tired. You should help her.)

-zdvorilá žiadosť a zdvorilá otázka (=polite demand and question)

Ukázali by ste mi, kde je pošta? (=Would you show me where the post office is?)

Mohol by si mi požičať sto korún? (=Could you lend me 100 crowns?)

-nedôvera a prekvapenie (=disbelief and surprise)

-Jozef už dnes nepríde.

-Prečo by neprišiel? Ešte nie je neskoro.)

(=Joe will not come.)

(=Why shouldn't he? It's not so late!)

16.05.04. Slovosled pri kondicionáli

(=word order)

Už sme hovorili, kde stoja slová - **som/si/sme/ste**

Bol **som** včera doma.

Včera **som** bol doma.

2.

- **sa/si**

Učil **som sa** celý deň.

Celý deň **som sa** učil.

2.

3.

Pozrite sa, kde stoja tieto slová **v kondicionáli**:

Holím **sa** každé ráno. (prézent)

Holil **som sa** každé ráno. (préteritum)

Holil **by som sa** každé ráno. (kondicionál)

2.

3.

4.

Kupujem **si** noviny. (prézent)

Kupoval **som si** noviny. (préteritum)

Kupoval **by som si** noviny. (kondicionál)

2.

3,

4.

Tento slovosled je záväzný a nemôže sa nikdy meniť! (=This word order is binding and can never be changed!)

16.06. Posesívne pronomeny "SVOJ"

(=the pronoun "SVOJ")

- **môže zastupovať všetky posesívne pronomína**- môj / tvoj / náš / váš

(=my/your/our/)

Cestujem s **mojím** kolegom. = Cestujem so **svojím** kolegom.

(=I travel with *my* colleague. = I travel with *my* colleague.)

- "svoj" **nikdy** nemôže byť v **nominatíve!**

To je **moja** kancelária. (nie "svoja" kancelária)

(= This is *my* office. [not "svoj" office])

Pozor!

Pán Kováč má kamaráta. To je jeho kamarát.

Pán Mlynár má kamaráta. To je jeho kamarát.

Keď hovoríme:

Pán Kováč hovorí **s jeho kamarátom**. (=with his friend)

nevieme, či je to kamarát (pána Kováča alebo pána Mlynára) ?

Ale keď povieme:

Pán Kováč hovorí **so svojím kamarátom**. (=with his own friend)

vieme, že je to kamarát pána Kováča a nie pána Mlynára!

Pronomen "SVOJ" **skloňujeme** ako všetky ostatné **posesívne pronominá!**

16.07. Verbá s datívom a akuzatívom

(=verbs with dat. and accus.)

16.07.01. Niektoré verbá majú dat. aj akuz.

Ak používame substantíva, slovosled nie je dôležitý:

Dal som **knihu** **mojej sestre**. (=I gave a book to my sister.)
(=čo? akuz.) (komu? dat.)

alebo

Dal som **mojej sestre** **knihu**. (=I gave my sister a book.)
(=komu? dat.) (=čo? akuz.)

16.07.02. Ak používame pronominá, musí byť poradie v ž d y datív - akuzatív !

Kúpil si knihu Mirovi? (akuz. - dat.)

= Kúpil si Mirovi knihu? (dat. - akuz.)

ale

Áno, kúpil som **mu ju**. (dat. - akuz.)

Ukázal si učiteľke úlohu?

Áno, ukázal som **jej ju**.

Priniesol si otcovi cigarety?

Áno, priniesol som **mu ich**.

16.08 Demonstratíva "tento / táto / toto" a "tamten / tamtá / tamto"

Demonstratíva **tento** - **táto** - **toto** (=this, these) používame, keď ukazujeme na niečo, čo je blízko!

Demonstratíva **tamten** - **tamtá** - **tamto** (=that, those) používame, keď ukazujeme na niečo, čo je ďaleko!

- ten / tá / to // tí / tie musíme deklinovať!

tento autobus:	Nebudeme cestovať týmto autobusom,	(=by this bus...
tamten :	budeme cestovať tamtým autobusom.	by that bus.)
tento obchod:	Nekúpil som to v tomto obchode,	(=in this shop...
tamten :	kúpil som to v tamtom obchode.	in that shop)
títo muži:	Týchto mužov nepoznám,	(=these men...
tamtí	ale poznám tamtých mužov.	those men)

16.09. "EŠTE" a "UŽ"

(=how do we use the words ešte [=not] yet, still] a už [=already])

16.09.01. EŠTE

používame v slovenčine, ak chceme vyjadriť, že

-sme niečo doteraz, alebo do určitého času **robili, ale** potom / **neskôr to nebudeme robiť**:

Ešte musím pracovať. (teraz) - ale potom/neskôr už nebudem musieť.

(=I *still* must work. [now] - but then/later I will not have to work.)

-sme niečo doteraz, alebo do určitého času **nerobili, ale** potom / **neskôr to budeme robiť**:

Teraz **ešte** nepôjdem. - ale potom/neskôr pôjdem.

(=I will *not yet* . - but then/later I will go.)

-chceme niečo viac:

Prajete si **ešte** niečo? (=Do you want anything *else* ?)

-Stačí vám kilo jablák? Nechcete viac?

-Dobre, dajte mi **ešte** jedno kilo!

(=Is a kilogram of apples enough for you? Do you want any more?)

O.K. then. Give me one *more* kilo!)

16.09.02. UŽ

používame opačne ako "ešte"! Teda, keď

-sme niečo doteraz, alebo do určitého času **nerobili, ale** potom/ **neskôr to budeme robiť**:

Nevedel som hovoriť po anglicky, ale teraz **už** viem hovoriť.

(=I could not speak English but now I *already* can speak.)

-sme niečo doteraz, alebo do určitého času **robili, ale** potom/ **neskôr to nebudeme robiť**:

Včera som mal peniaze, ale dnes **už** nemám nič.

(=I had money yesterday but today I *no longer* have anything.)

16.10. Aké prepozície používame po otázkach "KAM?/KDE?/ODKIAĽ?"

(=what prepositions do we use after "where/from where"?)

KAM idete?	KDE ste boli?	ODKIAĽ prichádzate?
Idem	Bol som	Prichádzam
k/ku doktorovi. (dat.)	u doktora. (gen.)	od doktora. (<i>len človek</i>) (gen.)
k/ku oknu. (dat.)	pri okne. (lok.)	od okna. (<i>vec</i>) (gen.)
do divadla. (gen.)	v/vo divadle (lok.)	z/zo divadla. (<i>vnútri</i>) (gen.)
na poštu (akuz.)	na pošte (lok.)	z/zo pošty (<i>vnútri</i>) (gen.)

Pozor!

- prepozície **k/ku ... u ... od** používame, ak hovoríme o osobách,

- prepozície **k/ku ... pri ... od** používame, ak hovoríme o veciach,
pri osobách, ak myslíme "vedľa",

- prepozície **do ... v/vo ... z/zo** používame, ak hovoríme

o miestach, kde môžeme vojsť donútra (do izby, do školy, do reštaurácie, kaviarne)

o mestách (do Nitry, do Prešova)

o štátoch (do Ameriky, do Francúzska)

- prepozíciu **na** používame pri niektorých substantívach

"miesta" (napr. na štadión, na univerzitu, na stanicu, ..)

"akcie" (napr. na koncert, na operu, na pivo, ...)

"Slovensko/Morava/Ukrajina" (napr. na Slovensko, na Moravu...)

"ostrovy a polostrovy" (napr. na Kubu, na Madagaskar...)

16.11. Otázky

(=questions)

V slovenčine je niekoľko typov opytovacích viet (=interrogative sentences):

16.11.01. Zisťovacie otázky

Na začiatku otázky stojí **verbum**. Môžeme mať **dve odpovede**:

pozitívnu a negatívnu

Cestujete do Košíc? (=Do you travel to Košice?)	Áno, cestujem do Košíc.	(=Yes, I do.)
	Nie, necestujem do Košíc.	(=No, I don't.)
Je pán riaditeľ v úrade? (=Is the director in his office?)	Áno, pán riaditeľ je v úrade.	(=Yes, he is.)
	Nie, pán riaditeľ nie je v úrade.	(=No, he is not.)

16.11.02. Doplnovacie otázky

Na začiatku otázky je **interrogatívne pronomen** (napr. *kto/čo/-kedy /kam/ kde/ koľko / aký /ako atď.*) Je možná **len jedna odpoveď**.

Koho čakáte? (=Who are you waiting for?)	Čakám pani sekretárku. - I am waiting for the secretary.)
Aké máte telefónne číslo? (=What telephone number do you have?)	Máme číslo 5666 324. - We have 5666 324.)
Čo priniesol poštár? (=What did the postman bring?)	Priniesol jeden doporučený list. - He brought a registered letter.)

16.11.03. Vylučovacie otázky

V otázke je obvyčajne slovo **alebo/či**. Často dávame kombinovanú otázku (negatívnu aj pozitívnu).

Ste konzultant alebo lektor? (=Are you a consultant or a lecturer?)	Nie som konzultant, som lektor. - I am not a consultant I am a lecturer.)
Pôjdeme do kina či do divadla? (=Are we going to the movie or to the theatre?)	Nepôjdeme do kina, pôjdeme do divadla. We are not going to the movie, we are going to the theatre.)

Elementary Slovak Grammar

**for Peace Corps Volunteers
(Short English translation)**

Tomáš DRATVA

Peace Corps / Slovakia 2001

Introduction

The *Elementary Slovak Grammar* is designed for learners interested in normative Slovak grammar and for those who have some questions of clarity regarding grammatical forms and rules. This text complements the "*Slovenčina - učebnica*" (textbook) and "*Slovenčina - cvičebnica*" (exercises) published for the U.S. Peace Corps Trainees and Volunteers. The *Elementary Slovak Grammar* is not written in the form of a textbook; instead, it uses traditional, but simplified and easily understandable explanations supplemented with numerous examples.

The whole text is organized according to different parts of speech and divided according to the decimal system for easy orientation. The same numbering of individual parts of grammar is used in the contents as well.

Since the material is designed primarily for English speaking users (Peace Corps Trainees and Volunteers), the terms and examples used in the text are translated into English. Moreover, a separate English part was added. This part, however, only serves as an explanation and translation of the Slovak version. Thus, it cannot be used separately, without the Slovak text and is only meant to be a supplement for those learners who do not understand the Slovak part. The English part does not contain any examples and those parts of the Slovak text that are either easy to understand or do not provide any additional information (e.g. chapters 05.01-05.02, 06.09-06.12, etc.) were left out. For the sake of completeness we listed all the parts in the English version too, even though sometimes only in the form of an English translation of the heading with the appropriate number.

The material is also designed for the teachers of Slovak as a second language, for whom it can be a great tool to quickly find an easy way of explaining grammar rules and giving examples.

In the appendix you will find tables of declension.

02. Preface

02.01. Where does the Slovak language belong?

The Indo-European language family is the largest language family in the world. It contains such big groups of languages as the Romance languages (French, Italian, Spanish, Portuguese, Rumanian etc.), the Germanic languages (English, German, Swedish, Norwegian, Danish etc.), the Baltic, Celtic, Greek, Albanian, and Armenian languages, and also one of the biggest groups the Slavic languages, which can be divided into Eastern Slavic (Russian, Belorussian and Ukrainian), Southern Slavic (Bulgarian, Macedonian, Serbian, Croatian and Slovenian) and the Western Slavic languages (Polish, Czech and Slovak).

The nearest related language to Slovak is Czech, so that the Czechs and the Slovaks can communicate with each other without difficulty. The Slovak language is used not only in Slovakia itself, where it is the official language, but also in other countries, where Slovak emigrants live (the U.S.A., Hungary, the former Yugoslavia, Rumania, Poland, Canada etc.)

02.02. What type of language is Slovak ?

Slovak belongs to the “flexible languages”. Almost every word can change its form and thus express relationships between words or express different grammatical forms (time, gender, number, case etc.). These changes are mostly implemented through prefixes, suffixes and infixes. (See examples!)

Though this system of changes within a word is definitely not easy, it is governed by quite specific rules and besides, it makes it possible to express thoughts very exactly.

04. Pronunciation

04.01. What is the Slovak pronunciation like?

The Slovak language has a **phonetical pronunciation**, which means, that we have to pronounce each letter that is written and we have to write each letter that is pronounced. Each letter corresponds with one sound, whose pronunciation does not change.

That means a “**c**” is always a “**c**”, or a “**g**” is always a “**g**” whether it is followed by an “**i**”, “**e**” or an “**a**”, “**o**”, “**u**” or by a **consonant**. The same applies for all consonants and vowels. (See other examples!)

Exceptions are made for foreign words or names which are usually read as in their language of origin.

Slovak does not have so called “mute” letters, which are written, but not pronounced. Slovak has only three pairs of letters that are pronounced as one sound.

04.02. The Slovak Alphabet

The Slovak Alphabet uses Roman letters and has consonants, vowels and diphthongs.

Consonants can be hard, soft or long .

Vowels can be short or long.

Diphthongs are always pronounced as one long sound.

04.03. Accent and Quantity

In Slovak the **a c c e n t** is always on the first syllable of each word. If there is a preposition in front of the word, we read the preposition and the following word together and the accent moves to the preposition. (See examples!)

Accent and quantity do not mean the same thing! A syllable with an accent is read stronger, with a stress. A long syllable is read longer (about twice as long as a short one).

If the letters **“d, t, n, l”** are followed by **“i, í”** or **“e”** they are automatically pronounced softly even though a **“mäkčeň”** is not written. (See examples!)

The letters **“r”** and **“l”** are half consonants and half vowels (semiconsonants - semivowels). They act as vowels when they are between two consonants!

The sign which makes a consonant soft , is called a **“mäkčeň”**, and the sign that makes short vowels into long ones ' , is called **“džžeň”**.

04.04. The Rhythmical law

In the Slovak language there is a rule, that two long syllables next to each other in one word are not allowed. This is the so called **rhythmical law**.

05. Parts of speech

The 10 parts of speech that exist in Slovak can be divided according to whether they are flexible or not.

05.01. Flexible parts of speech

05.02. Inflexible parts of speech

05.03. Derived words

are words derived from other parts of speech.

05.03.01. The Participle

is a word derived from the verb, but its form is an adjective. It can be **active** or **passive**. (See examples!)

The passive participle - we used it mostly when we form the passive voice or as a normal adjective.

05.03.02. The Transgressive

is a word derived from a verb and is used as an adverb or an preposition. (See examples!)

05.03.03. The Deverbative

(or verbal noun) is derived from a verb, but it always has the form of a noun. (See examples!)

05.03.04. Diminutives

are words derived from different parts of speech (mostly from nouns). They mean something small, but at the same time also something I like, something I have a good relation to. (See examples!)

05.03.05. Augmented words

are the opposite of diminutives. They mean something big (often also unpleasant). They mostly form nouns, sometimes even adjectives.

(See examples!)

In the Slovak grammar we use many expressions which can cause problems to a foreigner. In the following part we explain the most important terms found in this book.

05.04. Verbs

Changes in verbs are called conjugations. Slovak verbs have:

05.04.01. Tenses

the verbal form tells us **when** ...

05.04.02. Persons

the verbal form tells us **who** (does) ...

05.04.03. Numbers

the verbal form tells us **how many people** (do) ...

05.04.04. Genders

the verbal form tells us (but only in the past tense) **about the gender**

05.04.05. Verbal aspects

the verbal form tells us if

a/ I did not finish or I have / had finished the action

b/ I did something often or only once

05.04.06. Modes (statements, imperatives, conditionals)

the verbal form tells us if we are making a statement, giving an order or giving a condition

05.04.07. The Infinitive

is a verbal form that tells us only about the meaning but does not tell "who" does something or "when" or "how" it is done. There is always a suffix "-ť".

05.05. Nouns

Changes in nouns are called declension. Slovak nouns have:

05.05.01. Genders

(natural genders and grammatical genders).

b/ The grammatical gender is shown by the ending. See examples!

Attention!

Masculine is divided into animate and inanimate.

05.05.02. Numbers

05.05.03. Case

is a form of nouns (and of adjectives, pronouns and numbers), that tells us about the relationship between the words in a sentence. The cases are determined by prepositions, verbs or other relationship. There are seven cases in Slovak, but in practice we use only six of them. Each case has a special function in the language. The **nominative case** names persons and things, the **genitive case** has mostly the possessive function, the **dative case** is the case of the indirect object and shows directions, the **accusative case** is the case of the direct object, the **locative case** expresses mostly local relationship, the **instrumental case** expresses a tool or an instrument we use to do something.

05.06. Adjectives

are words that

-describe nouns ("prvé adjektíva" = common adjectives)

-tell us more about what nouns are made of or where they belong ("vzťahové adjektíva")

-are possessive words ("posesívne adjektíva")

Adjectives have:

05.06.01. Genders

05.06.02. Numbers

05.06.03. Cases

Some adjectives can show

05.06.04. Comparison

05.07. Pronouns

Are words that

05.07.01. Personal pronouns

substitute for other words, mostly nouns

05.07.02. Possessive pronouns

tell us to whom things / persons belong

05.07.03. Demonstrative pronouns

point out a person or a thing

05.07.04. Relative pronouns

show the relation to another word in the sentence

As they all substitute for nouns, they also have:

05.07.05.01. Genders

05.07.05.02. Numbers

05.07.05.03. Cases

Besides these there are also:

05.07.06. Interrogative pronouns

05.07.07. Indefinite pronouns

05.07.08. Negative pronouns

05.08. Numbers

are words that answer the question How much? or Which?

According to these questions we can divide them into:

05.08.01. Cardinal numbers

05.08.02. Ordinal numbers

Since ordinal numbers have the same forms as adjectives, they must have also genders, numbers, and cases (though they do not have a comparative form).

For the answer to the question How much?/Which? we sometimes use an exact (definite) number, sometimes an inexact (indefinite) number. We distinguish between definite and indefinite numbers. (See examples!)

In the Slovak language we have also

05.08.03. Distributive numbers

05.08.04. Differentiating numbers

express differences among things. Compare:

05.08.05. Multiple numbers

tell how many times something occurs.

All of these numbers can also be definite or indefinite numbers, as well.

05.09. Adverbs

are words that describe verbs. They are often formed from adjectives with suffixes "-o/-e/-y". (See examples!)

These adverbs are formed from adjectives, but they do not have all the forms that adjectives have (gender, number, case). They have only a comparative form.

Other types of adverbs include

05.09.01. Temporal adverbs and

05.09.02. Local adverbs.

These are all inflexible!

05.10. Interjections

are inflexible words that

05.10.01. express feelings, or

05.10.02. imitate sounds.

05.11. Prepositions

are inflexible words, that usually stand in front of the noun (the adjective, pronoun etc.) Prepositions do not have their own specific meaning. They express different relationship between words in a sentence like e.g. place, time, cause etc.

Words after a preposition always take the form of some case, but they can never be in the nominative. Prepositions never stand in front of a verb! (See examples!)

Prepositions sometimes stand after a verb and join it to a noun. (See examples!)

05.12. Conjunctions

are inflexible words without their own specific meaning. After a conjunctions the form of the word does not change. Their role is to join:

-words or

-sentences (clauses).

A conjunction can sometimes be composed of two or more words.

05.13. Particles

are inflexible words without their own specific meaning. They are auxiliaries that complete sentences, make their meaning more exact or express our meaning. For this reason they are mostly used in colloquial language. We can even omit them and the sentence does not lose its meaning. (See example!)

In the shown examples, words like "unfortunately" or "of course" do not change the fact, that I came late or that Paul passed his examination excellently, but only express, in the first sentence, pity for being late, or that Paul passed his examination as everybody expected.

06. Verbs

are words that tell us who is doing, did or will do something.

06.01. Division of verbs

Slovak verbs can be divided into 3 groups: A/Á - I/Í - E/IE-verbs.

The difference is determined by the so called rhythmical law (see Chapter 4, Pronunciation!)

06.02. The Present Tense

is, except for the 3rd person plural, very regular.

06.03. The Negative

is very simple and regular in Slovak. It is formed using the prefix "NE-"

06.04. The verb to BE

is the only exception .

06.05. The Infinitive

is used:

- to form the future tense for Nd-verbs
- when we have two verbs in one sentence, the second is always in the infinitive
- with modal verbs

06.06. Regular verbs

have no difference in the base of the infinitive and the present tense

06.07. Irregular verbs

have differences and they form groups as follows:

06.08. Totally irregular verbs

are: to BE, to EAT, to GO.

06.09. Regular past tense

06.10. The Irregular past tense

includes the verbs with the ending "-núť" (with a preceding consonant). Verbs with a preceding vowel are regular.

06.11.01. Regular imperative

06.11.02. Imperative - verbs with two or more consonants at the end

06.11.03. Irregular imperative

06.12. Future tense

06.12.01. Nd-verbs

06.12.02. Review of conjugation

06.13. Reflexive verbs

in Slovak use the so called reflexive pronouns ("SA"/"SI")

06.14. Word order

is very free in Slovak. There are really only two rules we have to follow.

06.14.01. In the past tense

the words "som/si/ /sme/ste" are always in the second position in the sentence

06.14.02. The reflexive pronouns "sa / si"

are in the second position in the sentence

- in the past tense they are in the third position

Attention! a. The most stressed word is usually in the beginning or in the end of a sentence,
b. "SA"/"SI" can never be in the beginning of a sentence!

06.15. Verbal aspect

In the Slovak language almost every verb has two forms, that's why we have:

-Nd (indefinite) verbs

-D (definite) verbs

06.15.01. "Nd" (indefinite) verbs

tell us that we were doing, are doing or will be doing something, but the action was not, is not or will not be finished, that means **the action is continuous**.

"Nd" verbs can also tell us that we were doing, are doing or will be doing something often, regularly, usually, many times. **The action is repeated**.

06.15.02. "D" (definite) verbs

tell us, that we did something (and finished it) or that we will do something in the future (and we will finish it). **The action is over/finished**.

"D" verbs also tell us that we did something (only once) or we will do it in the future (also only once). **The action does not repeat**.

Remember:

"Nd" verbs have 3 tenses (see example!) but "D" verbs have only 2 tenses (past and future). They can not have a present tense, since we have finished the action or did it only once and we are not doing it now! (see example!)

"D" verbs use the present form in the future and do not use "budem".

06.15.03. Forms of "Nd" and "D" verbs.

I. "Nd" verbs are usually without a prefix, "D" verbs have a prefix

II. "Nd" and "D" verbs usually have two different suffixes

III. "Nd" and "D" verbs are two different verbs.

06.16. Verbs with only one aspect

(they have only the "Nd" form)

- the verb to BE

- modal verbs

06.17. Reflexive verbs

I. some of them always have "SA"

II. some of them always have "SI"

III. some of them can have all three forms (0/SA/SI)

06.18. Verbal prefixes

change not only the aspect, but also the meaning of the verb. That's why one "Nd" verb can have many "D" verbs.

07. Nouns

are words, that answer the question WHO (persons) or WHAT (things)

We already spoke about nouns in chapter 5, Parts of speech. We know that each noun has a gender, number and a case.

07.01. The Gender

can be natural or grammatical

07.01.01. The natural gender

is logical (masculine animate or feminine), while the ending plays no role

07.01.02. The grammatical gender

of any word is given by its ending the nominative case:

- Mn-nouns always have a consonant at the end (soft or hard)
- F-nouns usually have the ending “-a/-áreň/-áleň/-st’” , but some F-nouns can have a soft consonant at the end,
- N-nouns have following endings: “-o/-e/-um/-ie”. N-nouns sometimes end with “-a”.

07.01.03. Foreign words or geographical names

must have a gender as well. If there is vowel or a consonant that is **not usual** for Slovak nouns, then we rank the word according to its natural gender or among neutral nouns. Some of them are not declined at all. (See examples!)

07.02. Number

singular (for one person or thing)

plural (two or more people or things)

Both singular and plural have all the cases, naturally with different endings.

In the Slovak language there exist words that have

-only sg., If we use the plural form then it means that we speak about more different sorts/kinds

-only pl.

07.03. Case

07.03.01. Nominative case

When do (don't) we use it?

-we n e v e r use it with a preposition

-it is usually in the role of the **subject** in a sentence.

07.03.02. Genitive case

gen.sg.Mn - there is no exact rule when to use =a/=u

a. gen.pl. for F =a/N =o

they both lose "-a/-o" and the vowel in the last syllable becomes long!

b. If there are two or more consonants in front of the ending =a/=o, that are difficult to pronounce, we put an infix "-ie-" in between them! Of course - here too - the =a/=o are omitted!

c. If in front of the two or more consonants there is a long syllable (see the rhythmical law, chapter 4, Pronunciation), the infix would not be "-ie-", but "-o-" ! Even in this case the =a/=o are omitted!

If the group of consonants can easily be pronounced we do not use any infix! (see examples!)

When do we use genitiv?

-with prepositions (see examples!)

-with some verbs (see examples!)

-when we answer the question "Whose is...?"

-when we express quantity and we answer the question "How much?" (compare the English preposition "of"!)

Uncountable nouns are used in singular, countable nouns in plural.

The word "a little" is used only with sg., the word "a few, some" is used only with pl.!

07.03.03. Dative case

When do we use the dative case?

-after prepositions

-with some verbs (see examples!)

07.03.04. Accusative case

When do we use the accusative case?

-always with prepositions "for" and "through/across" or with prepositions "on, above, below, in front of, behind, between" if they answer the question "where to?"

-after the preposition "what for"?

-with many so called "transitive verbs"

-after some verbs with a preposition (see examples!)

-Some verbs are used both with accusative and dative.

07.03.06. Locative case

When do we use the locative case?

This case is used **only with prepositions!**

07.03.07. Instrumental case

When do we use the instrumental case?

-always after the preposition "s/so" (=with)

-after the listed prepositions when we ask "where"

-without prepositions after the question "with what?", when we talk about a thing we use as an instrument (it often corresponds with the English preposition "by" - by train, by bus etc.), or "with"

-without preposition often instead of the nominative case,

-without preposition after the listed verbs

07.04. Some peculiarities of nouns

*The declension of word "pani"

if it stands alone // if it stands with a name or title

* N-nouns with the ending "-a" (sometimes "-ä")

nouns like "dieťa, dievča, zvierá" belong to this group as well as nouns that usually mean little and young animals, plants, sometimes even people

* F-nouns with the ending = / = and also some words of French origin

* Changes of - to - in some Mn-nouns.

Some Mn-nouns, that have in their base - (a long vowel) lose it in all the cases except for nom. and accus. sg.

* Omitting of =e= / =o= / =ie= in the last syllable of the noun.

* Nouns that have only plural forms =y / =e can be either F or Mn

* Names of animals are singular as Mž and plural as Mn. There are a few nouns as exceptions, these can have the plural declension as Mn or Mž.

08. Adjectives

we have already said that adjectives in Slovak can be common ("právé"), derived ("vztáhové") and possessive and what they mean (see chapter 5, Parts of speech!).

There are also

08.01. hard adjectives

whose base ends in a hard consonant and

08.02. soft adjectives

whose base ends in a soft consonant.

The adjectives follow the rhythmical law!

Attention! Hard and long adjectives are much more frequent!

Adjectives always stand by nouns and they must have the same **gender, number and case** as the respective noun.

08.03.01. Gender

08.03.02. Number

08.03.03. Case

Attention!

a. For Mž-adjectives gen. and accus. always have the same form!

For Mn/N adjectives nom. and accus. always have the same form!

b. Each case has its **characteristic suffix!**

Attention! Plural forms of adjectives are much more regular.

Adjective endings in **gen., dat., loc. and instr.** are **the same** for any gender!

The difference between hard and soft adjectives! The suffixes “-ej, -om, -ou” are always short!

08.04. Comparison

08.04.01. Regular comparison

08.04.02. Suffixes after a group of consonants

These forms are most frequent if the adjective ends in two or more consonants or if the base is a long vowel (see examples!)

08.04.03. Adjectives with the suffix “-ký, -eký, -oký”

In adjectives with the suffix “-ký, -eký, -oký” we omit the “-k, -ek, -ok” (see examples!)

08.04.04. Irregular comparison

All the comparatives and superlatives are soft adjectives!

08.05. Possessive adjectives

can be derived only from nouns that mean persons (Mž and F), not from the word "dievča" (=girl) or "dieťa" (=child), because these are N-nouns, and also only if we use one word only! (see examples!)

When we have two or more words, we have to use the gen. case.

Possessive adjectives are declined in the same way as other adjectives.

08.06 Derived adjectives

are usually formed with suffixes : -ný/-ná/-né

-ový/-ová/-ové

-ský/-ská/-ské

09. Pronouns

09.01. Personal pronouns

are words that substitute/replace nouns, and that's why they must have all the forms as adjectives. The basic forms of the adjectives must have all the forms a noun has.

09.02. Demonstrative pronouns

are words we use when pointing at somebody or something. The basic forms are:

09.03. Possessive pronouns

are words that tell us to whom something belongs and they answer the question "whose?". They are declined in the same way as adjectives.

09.04. Relative pronouns

show relation to another word in the sentence. They have the same forms as other adjectives. These adjectives can sometimes form the question "which?"

09.05. Declension of pronouns

do you remember the characteristic suffixes of the cases? (look at chapter 8, Adjectives!) These suffixes are used for all the pronouns (except for personal pronouns "I/you/we/!")

Attention! The personal pronouns of the 3rd person sg. and pl. can have different forms in gen., dat. and accus.:

-short form (without preposition),

-long form (with preposition)

-stressed form (usually in the beginning of a sentence). See examples!

09.06. Declension of personal pronouns "I/we/you"

The sg. pronouns "I/you" also have a short form (without preposition) and a long one (with preposition and stressed) for the gen., dat. and accus. (See examples!)

09.07. ... and some further pronouns

09.07.01. Interrogative pronouns

- used to make questions

(See chapter 5, Parts of speech)

09.07.02. Indefinite pronouns

- compare the English "some-/any-/-ever"

09.07.03. Negative pronouns

- compare the English "no-"

Attention! Slovak sentences have always a double negative!

10. Numbers

are words that answer the question "How much/many" or "Which?"

10.01. Cardinal numbers

- answer the question "how much/how many?"

10.01.01. Number 1

-in the sg. it is declined as an adjective

-it can have also the **plural form** and we use it mostly with nouns that have only plural.

-sometimes it has the meaning of "some of" (see examples!)

10.01.02. Numbers 2 / 3 / 4

have a declension similar to those of pl. adjectives!

10.01.03. Numbers over 5

with the suffix “-i” can be used in nom. and accus. o n l y with Mž-nouns. We do not use them in nom. or accus. very often, but always in the gen., dat., loc. and instr. ! They have the same forms as normal soft, short adjectives (see chapter 8, Adjectives!) (see examples!)

The same forms are used even with Mn/F/N-nouns, but o n l y in gen., dat., loc. and instr. cases!

When we use the other form (päť, šesť, sedem, ...) with Mž/Mn/F/N-nouns these rules must be followed:

- the noun must be in the form of gen.pl.!
- the verb must be in the form of 3rd person sg. (in the past tense Neuter!)
- these forms can only be used in nom. and accus.!(see examples!)

10.01.04. Numbers "obaja / oba / obe" (=both)

are declined in the same way as the numbers "dvaja/dva/dve"

10.01.05. Numbers 100 and 1000

- are declined as nouns when standing by themselves
- are indeclinable when they are together with a noun

The numbers million (=milión) and billion (=miliarda) are declined as nouns.

10.02. Ordinal numbers

have the same forms as adjectives and can be

- long
- short
- soft

See the basic forms of ordinal numbers!

All the forms of cases are the same as for adjectives. (see examples!)

When writing ordinal numbers with figures, we always put a period (full stop) after them (i.e. first = 1.) !

10.03. Multiple numbers

-answer the question "how many times?"

10.04. Numbers 1 / 2 / 3 / 4 / in compound words

have special forms (see examples!)

10.05. Indefinite numbers

Up to now we have used definite numbers 1, 2, 5, etc., but we can, of course, also use numbers, which answer the question "how much?", but they are not definite, exact numbers (see examples!)

10.06. The words "koľko/koľkí,é" - "toľko/toľkí, -é" etc. (see examples!)

11. Adverbs

are words that describe verbs and answer the question "how?"

11.01. Forming adverbs from adjectives

Adjectives usually have long suffixes "-ý/-á/-é".

Adverbs always have short suffixes "-e/-o/-y".

11.02. Comparison of adverbs

Adverbs have the same forms as neuter adjectives in their comparative and superlative forms (see chapter 8, Adjectives!)

11.03. Other adverbs

11.03.01. Modal adverbs answer the question "how?"

11.03.02. Local adverbs - "where/from where...?"

11.03.03. Temporal adverbs - "when...?"

11.03.04. Causal and circumstantial adverbs - "why?"

11.03.05. Adverbs of measurement and quantity

11.04. What are adverbs joined to?

- verbs

- adjectives and participles

- another adverb

12. Interjections

12.01. express feelings

12.02. imitate sounds

12.03. From some of them we can make other parts of speech (see examples!)

13. Prepositions

are words without an their own specific meaning, but they are very important in a sentence, because they:

13.01. express various relations

-of place ("where?")

-of time ("when?")

-cause ("for whom, what for?")

13.02. Where can prepositions be?

13.02.01. before different words

-in front of nouns

-in front of adjectives and nouns

-in front of pronouns

-in front of pronouns and nouns

-in front of numbers

13.02.02. sometimes after verbs

to join them with nouns

Attention! Prepositions can **n e v e r** stand in front of verbs !

13.03. A preposition is always joined with a case

sometimes with two cases but never with the nominative case!

13.04. Vocalized forms of prepositions

are forms for prepositions with a consonant ending (see examples!) and always with the personal pronoun "I" in all cases except for nom.

13.05.01. Prepositions with one case

13.05.02. Prepositions with two cases

13.05.03. Preposition with three cases

13.06. Examples

(in alphabetical order)

showing the preposition/case/meaning/example

14. Conjunctions

are words that have no own concrete meaning. After conjunctions the forms of words (adjectives, nouns etc.) never change

14.01. Conjunctions usually consist of

-one word

-sometimes of 2-3 words

14.02. Conjunctions join words and clauses (see examples!)

14.03. A conjunction usually stands between sentences

but can sometimes stand in front of the sentence that it connects to another sentence (see examples!)

14.04. Examples

(in alphabetical order)

-show the basic conjunction (marked *)

-and the compound forms

15. Particles

are words which do not have their own specific meaning, they only complete words or sentences, express our meaning, point of view etc.

They can even stand by themselves, but they always express a relation to something that has already been said or something that is known.

15.01. Particles are sometimes similar to conjunctions

The difference is that conjunctions join words or sentences, while particles introduce words or sentences.

15.02. Omitting of particles

Since particles do not have their own meaning, we can omit them and the sentence does not lose its meaning.

15.03. Particles usually stand in front of the word to which they belong

15.04. What do particles express? (see examples!)

16. Miscellaneous items

16.01. Participles

16.01.01. The Past participle

is formed from “D” and “Nd” verbs

-has all the forms an adjective has

-can be used as a normal adjective

16.01.02. The Passive voice

is formed with an auxiliary verb and the past participle. Be careful with the gender and number!

16.01.03. The Present participle, active

substitutes relative sentences (see examples!)

The Present participle is formed only from “Nd” verbs with endings “-ci/-ca/-ce”. (Added to the third person plural present tense.)

The Present participle

-is declined as a soft, short adjectives

-is used as an adjective

-can sometimes be used as a noun

16.01.04 The Transgressive

is formed by the ending “-c” (added to the 3rd person pl. of a verb).

Is used when we speak about:

-(“Nd” verb) two actions going on at the same time

-(“D” verb) one action that took place earlier then another

16.02. Nouns made from verbs

are verbs which take the form of a noun and are formed like past participles “-anie/-enie/-tie”.

These words are always Neuter (because of the suffix “-ie”).

If the basic verb is joined to the accus., the noun made from a verb must be in the gen.

16.03. Adjectives used as nouns

In Slovak we sometimes use adjectives as nouns, though such words are always in the form of adjectives

16.03.01. Names with an adjective form

16.03.02. Things and animals

(these words are only Neuter!)

16.04. Direct and indirect (reported) speech

16.04.01. Statement

16.04.02. The Imperative

Attention! A verb which follows the conjunction "aby" must be in the past tense even though it does not mean the past tense.

Sometimes we use the conjunction "nech" instead of "aby". The verb which follows "nech" must be in the present tense.

16.04.03. The Interrogative

Attention! If the question starts with an interrogative pronoun the sentence does not change in the indirect speech.

16.05. Conditional clauses

16.05.01. The Future conditional

is formed with the conjunction "ak"+ future tense

16.05.02. The Present and past conditional

uses the construction with "keby - by" and the verb must have the form of the past tense.

Attention! When the words "by"/"aby"/"keby" are in a sentence, the verb must always be in the past tense, even if it does not necessarily mean the past tense!

16.05.03. Other uses of "BY"

-wishes and orders

-polite demands and questions

-disbelief and surprise

16.05.04. Word order in conditional clauses

We have already spoken about the placement of

-“som/si/sme/ste”

-“sa/si”

Now look where these words stand in a conditional clause. This word order is binding and can never be changed!

16.06. The possessive pronoun "SVOJ"

-can substitute for the possessive pronouns “my, your, our”

-can **n e v e r** be used **in the nominative form!**

Attention!

Mr. Kováč has a friend. This is his friend.

Mr. Mlynár has a friend. This is his friend.

When we say:

Mr. Kováč speaks with his friend.

we do not know whose friend it is (is it Mr. Kováč's or Mr. Mlynár's friend)?

But when we say

Mr. Kováč speaks with “svoj” friend.

we know that it is Mr. Kováč's and not Mr. Mlynár's friend.

-the pronoun "svoj" is declined like all the other possessives!

16.07. Verbs with the dative and accusative cases

16.07.01. Some verbs have both dat. and accus. cases.

When using nouns the word order is not important. (see examples!)

16.07.02. When using pronouns

the word order must always be dat. - accusative!

16.08. Demonstrative pronouns this / these and that / those

-this/these is used when pointing at something standing near to the speaker

-that/those is used when pointing at something standing far from the speaker.

We decline the parts "ten/tá/to" normally as demonstratives.

16.09. “ešte” and “už”?

16.09.01. "E š t e"

is used when we want to express, that

-we have done something up to now or to a certain point of time, but then / later we will not do it or

-we have not done anything up to now or to a certain point of time, but then/later we will do it or

-we want more of something.

16.09.02. "U ž"

is used in an opposite meaning than "ešte"!

So that, if

-we have not done anything up to now or to a certain point of time, but than/later we will do it

-we have done something up to now or to a certain point of time, but than/later we will not do it

16.10. What prepositions do we use after questions "Where?/From where?"

Attention!

-the prepositions "k/ku ... u ... od" are used when speaking about **persons**

-the prepositions "k/ku ... pri ... od" are used when speaking about **things, places**. They are used with persons when the meaning is "next to".

-the prepositions "do ... v/vo ... z/zo" are used when speaking about places into which we can enter
towns, cities
countries, states

-the preposition "na" is used when speaking about
nouns meaning some places
nouns meaning actions/performances
nouns "Slovakia, Moravia, Ukraine"
nouns meaning islands and peninsulas

16.11. Questions

There are several types of interrogative sentences.

16.11.01. "Zistovacie otázky"

There is a verb in the beginning of the interrogative sentence. We can have two answers : a positive or a negative answer.

16.11.02. "Doplňovacie otázky"

There is an interrogative pronoun in the beginning of the interrogative sentence (who / what / when / where / how much / how / what ... like etc.). There is only one possible answer.

16.11.03. "Vylučovacie otázky"

The word "alebo/či" (=or) are usually in the question. We often give a combined answer (both negative and positive).

DEKLINÁCIA - SINGULÁR

		Mž		Mn		F				N			
		Adj.	Subst.	Adj.	Subst.	Adj.	Subst.			Adj.	Subst.		
Nominatív	Kto?	=ý	= -o -a	=ý	= =	=á	=a =a -áreň -st'	=é	-o -e -ie -um				
	Čo?	=í		=í		=ia	=ia =	=ie					
Genitív	Koho?	=ého	~a / ~a / ~u	=ého	~a alebo ~u	~ej	=y / =e / =e / =i	=ého	-a / -a / -ia / -a				
	Čoho?	=ieho		=ieho			=ie	=ieho					
Datív	Komu?	=ému	~ovi	=ému	~u	=gen.	=e / =i / =i / =i	=ému	-u / -u / -iu / -u				
	Čomu?	=iemu		=iemu			=ii	=iemu					
Akuzatív	Koho?	=gen.	=gen.	=nom.	=nom.	=ú	=u / =u / =nom. / =nom.	=nom.	=nom.				
	Čo?					=iu	=iu						
Lokál	Kom?	~om	=dat.	~om	=e / =i	=gen.	=dat.	~om	-e / -i / -í / -u				
	Čom?				(-k,-g,-h,-ch + -u)	=dat.			(-ko,-go,-io,-um + -u)				
Inštrumentál	Kým?	=ým	~om	=ým	~om	~ou	~ou	=ým	-om / -om / -ím / -om				
	Čím	=ím		=ím				=ím					

= hard consonant

= soft consonant (d', t', ň, l, dž, č, ž, š, dz, c, j)

~ any ending of the root of the word

DEKLINÁCIA - PLURÁL

		Mž		Mn		F				N						
		Adj.	Subst.		Adj.	Subst.		Adj.	Subst.			Adj.	Subst.			
		=ý =í	~	-o -a	=ý =í	=	=	=á =ia	=a	=a	-áreň -st'	=é =ie	-o	-e	-ie	-um
Nominatív	Kto? Čo?	~í	~i / (-isti)	-ia -ovia (-telia)	=é =ie	=y / =e	=e	=é =ie	=y / =e / =e / =i	=é =ie	=é =ie	-á / -ia / -ia / -á				
Genitív	Koho? Čoho?	=ých =ích	~ov		=ých =ích	~ov		=ých =ích	-X / (-ie=) (-o=)	-X / (-í) (-í)	-í / -í / -í	=ých =ích	-X / (-ie=) (-o=)			
Datív	Komu? Čomu?	=ým =ím	~om		=ým =ím	~om		=ým =ím	=ám / =iam / =am / =iam	=ám / =iam / =iam / =iam	=ým =ím	-ám / -iam / -iam / -iám				
Akuzatív	Koho? Čo?	=gen.	=gen.		=nom.	= nom.		=nom.	= nom.		=nom.	= nom.				
Lokál	Kom? Čom?	=gen. =akuz.	~och		=gen.	~och		=gen.	=ách / =iach / -ach / -iach		=gen.	-ách / -iach / -iach / -ách				
Inštrumentál	Kým? Čím?	=ými =ími	~mi		=ými =ími	~mi (-ami: domami)		=ými =ími	~ami		=ými =ími	~ami				

X = no ending

PERSONÁLNE PRONOMINÁ

	JA		TY		MY	VY			ON + ONO				ONA			ONI	
	+	+	+	+	+	+			+	+	+dô-		+	+		+	+
	prep./ dôraz	verb.	prep./ dôraz	verb.	prep./ verb.	prep./ verb.	otáz ka	adj.	prep.	verb.	raz	adj	prep./	verb./ dôraz	adj.	prep.	verb./ dôraz
Gen.	(odo) mňa	(pýta sa) ma	(od) teba	(pýta sa) ťa			Koho		(od) neho	(pýta sa) ho			(od) nej	(pýta sa) jej		(od) nich	(pýta sa) ich
Dat.	(ku) mne	(dá) mi	(k) tebe	(dá) ti			Komu		(k) nemu	(dá) mu			(k) nej	(dá) jej		(k) nim	(dá) im
Akuz.	(pre) mňa	(čaká) ma	(pre) teba	(čaká) ťa			Koho		(pre) neho	(čaká) ho			(pre) ňu	(čaká) ju		(pre) nich	(čaká) ich
Lok.	(o) mne	-	(o) tebe	-	(o) nás	(o) vás	Kom		(o) ňom	-			(o) nej	-		(o) nich	-
Inštr.	(so) mnou	-	(s) tebou	-	(s) nami	(s) vami	Kým		(s) ním	-			(s) ňou	-		(s) nimi	-

	OTÁZKY	PREPOZÍCIE	VERBÁ	VERBÁ +PREPOZÍCIA	RÔZNE
Nominatív	Kto? Čo?	-----	byť, stáť, sedieť, ležať, bývať, žiť	-----	-----
Genitív	Koho? Čoho?	do, z/zo, u, od, vedľa, okolo, bez, okrem, uprostred, blízko, neďaleko, pozdĺž,	báť sa, pýtať sa / opýtať sa, dotýkať sa		Auto <u>otca</u> . Koľko? kilo <u>mäsa</u> , pohár <u>vody</u> , šálka <u>čaju</u>
Datív	Komu? Čomu?	k, oproti, vďaka, napriek, proti, naproti, kvôli	gratulovať, patriť, veriť, predstaviť, povedať, písať, dať, diktovať, platiť, pomáhať, radiť, kupovať, poslať, ďakovať , telefonovať+++Komu?		
Akuzatív	Koho? Čo?	cez, pre +Kam?: na, nad, pod, pred, za, medzi	mať, mať rád/rada, navštíviť, opakovať, organizovať, vidieť, čítať, fotografovať, hrať, hľadať, jesť, piť, chcieť, variť, raňajkovať, obedovať, večerať, začínať, končiť, prať, žehliť, maľovať, potrebovať, počúvať, čistiť, umývať, písať (komu, čo), dať (komu, čo), diktovať (komu, čo), kupovať (komu, čo), poslať (komu, čo), atď.	ďakovať za, pozeráť sa na, čakať na, myslieť na, platiť za, prosiť o, starať sa o, hnevať sa na	
Lokál	Kom? Čom?	o, Kde?: na, pri, v			
Inštrumentál	Kým? Čím?	s, Kde?: nad, pod, pred, za, medzi	stať sa, zaoberať sa		Otec je <u>inžinierom</u> .